

Tre noveller av Philippa Pearce

”Frøken Fjell”, ”Skyggeburet” og ”Miss Hallidays synder”

Oversatt og kommentert av

Kari Lea

Masteroppgave i litterær oversettelse fra engelsk til norsk

Institutt for litteratur, områdestudier og europeiske språk

Universitetet i Oslo

Vår 2014

Forsideillustrasjon: *The Mill House* (Great Shelford, Cambridgeshire), Philippa Pearces barndomshjem.

Foto: Kari Lea, 2007

Takk til

Ragnhild Eikli for fremragende veiledning, smil og vennlighet, ros og oppmuntring, og inspirerende samtaler. Tusen takk også for dine uvurderlige oversetterseminarer!

Innholdsfortegnelse

Forfatteren og hennes noveller	7
Oversettelser	9
Frøken Fjell.....	11
Skyggeburet.....	25
Miss Hallidays synder.....	39
Kommentar til oversettelsene	45
1. Innledning.....	45
1.1 Tilnærmingssmåte.....	46
2. Syntaks og tematisk struktur.....	47
2.1 Av-tematisering av engelske subjekter.....	48
2.2 Av-tematisering av engelske adverbialer.....	51
3. Dialog.....	53
3.1 Diskurspartikler og ”comment clauses”.....	53
3.2 Gjentatt subjekt.....	54
3.3 Parafraser og situasjonsbetinget substitusjon.....	55
4. Nominaluttrykk som stilistisk trekk.....	57
4.1 Overføring av meningsinnhold i nominaluttrykk.....	58
5. Stilistiske virkemidler.....	60
5.1 Litterære talefigurer og lydeffekter.....	61
5.2 Idiomer.....	63
5.3 Idiosynkratisk tegnsetting.....	64
6. Kulturspesifikke fenomener.....	65
6.1 Inkongruens i semantisk dekningsområde	65
6.2 Begreper i dagliglivet.....	66
6.3 Institusjonsrelaterte begreper.....	67
6.4 Titler og meningsbærende navn.....	68
7. Oppsummering.....	70
Litteraturliste.....	72

Originaltekster.....75

- Miss Mountain
- The Shadow Cage
- The Sins of Miss Halliday

Forfatteren og hennes noveller

Philippa Pearce (1920–2006) vokste opp i landsbyen Great Shelford i Cambridgeshire, som yngste datter av den lokale mølleren. Hun studerte engelsk og historie ved Girton College, Cambridge, og arbeidet i skoleradioen i BBC som tekstforfatter og produsent frem til 1958, da hun utga sin roman *Tom's Midnight Garden*, som samme året ble tildelt Carnegie-medaljen. I 1963 giftet hun seg med gartneren Martin Christie, men ble enke allerede et par år senere, like etter at datteren Sally var født. Etter noen år i London som frilansskribent og forlagsredaktør flyttet hun i 1973 tilbake til Great Shelford med sin datter, der hun resten av livet utfoldet seg som forfatter. Pearce ble i 1997 tildelt Order of the British Empire (OBE) for sine bidrag til britisk barnelitteratur.

Foruten en rekke billedbøker for småbarn innholder forfatterens bibliografi åtte romaner og flere novellesamlinger for større barn, blant annet *The Shadow Cage and other tales of the supernatural*, som to av tekstene til denne oppgaven er hentet fra. Som tittelen klart indikerer, er disse novellene tuftet på det overnaturlige, i likhet med flere av hennes øvrige verk, blant annet *Tom's Midnight Garden*. Disse verkene hører antakelig hjemme i det man i dag kaller fantasisjangeren, men er likevel ganske annerledes i sin karakter enn de siste par tiårs vri på denne type litteratur. I introduksjonen til novellesamlingen sier forfatteren Mal Piet at disse boksidene ikke er hjemsøkt av "howling poltergeists or flesh-eating zombies", men at de på sin stille og underfundige måte kryper innunder huden og blir der, lenge etter at man har lest dem ferdig. Etter å ha tatt for meg de fleste av Pearces verk, sitter jeg selv igjen med det inntrykket at forfatteren, også i sine overnaturlige fortellinger, på en mesterlig måte skildrer den menneskelige natur med stor **realisme**, romslighet og psykologisk innsikt. En av rollefigurene vi møter i forbindelse med denne oppgaven er "Miss Mountain", en koselig bestemor som ennå ikke har fått tatt et endelig oppgjør med sin barndoms traumer. Videre følger vi i tittelfortellingen "The Shadow Cage" lille Kevin, som kjenner seg så uforklarlig tiltrukket av en gammel flaske, og får på den måten høre om Maggie, den angivelige hekse på Whistlers' Hill, som ble vanæret helt inn i døden av fordomsfulle landsbyboere.

Den tredje novellen, "The Sins of Miss Halliday", skiller seg fra alt annet Pearce har skrevet ved at den først og fremst er myntet på voksne lesere. Her stifter vi bekjentskap med en småfanatisk kvinnelig baptist, som i Evas drakt praktiserer religiøse neddykkingsritualer i Guds frie natur. Det hun ikke vet, er at hun på ett tidspunkt blir observert av en liten gutt, novellens forteller, som nå er blitt en middelaldrende mann. Naturlig nok er derfor stilen litt mer formell i denne teksten, men likevel umiskjennelig preget av den samme innlevelsesevnen, lekne humoren og språklige treffsikkerheten som går igjen i forfatterskapet.

Ingen av Philippa Pearces verk er så langt utgitt på norsk, så valget var i utgangspunktet fritt. Når det falt på de tre tekstene som er beskrevet ovenfor, var det selvfølgelig først og fremst fordi de inneholder en del varierte oversetterutfordringer. I tillegg føles det tilfredsstillende å kunne fullføre frittstående fortellinger, uten løse tråder i noen retninger – å male fullstendige bilder på norsk. Det har vært en stor fornøyelse å svinge penselen.

Frøken Fjell

Skyggeburet

Miss Hallidays synder

Portrett side 9: Philippa Pearce

Foto: Helen Craig

Frøken Fjell

Samme hva bestemor kunne finne på å vaske når hun hadde storrengjøring i huset, lot hun alltid roterommet være. Gamle fru Robinson bodde i et hus med bare to rom ovenpå, utenom badet – det ene var soverommet, det andre roterommet. Dette rommet virket uimotståelig på barnebarna Daisy og Jim. Det var litt over fire kvadratmeter stort, og så proppfullt at det var vanskelig bare å få døren ordentlig opp. Dersom man presset den så langt at det gikk an å stikke hodet inn og se seg om, fikk man øye på et sant fjell av ting som nådde nesten til taket – gamle koffert, proppfulle pappesker i alle fasonger og størrelser, bunker med ukeblader bundet sammen med hyssing, flerfoldige fossefall av gamle gardiner og en markspist stol eller to.

Bestemor ble ertet for kaoset på roterommet. Hun forsvarte seg energisk: ”Det er ikke så mange ting som det ser ut til, for alt ligger stablet på ekstrasingen. Det er jo egentlig et gjesteværelse. Jeg må bare se når jeg får tid til å rydde det.”

Så pleide de å le alle sammen – Daisy og Jim og faren, som var sønnen til bestemor, og moren, som var svigerdatteren. Bestemor pleide å le, hun også. Hun hadde alltid lett for å le, til og med av seg selv.

Dersom de så foreslo å hjelpe henne med å rydde på roterommet, stanset bestemor å le, og så sa hun: ”Ellers takk, men det tror jeg nok jeg vil gjøre selv, bare det byr seg en anledning. Men den anledningen bød seg visst aldri.

Hun var verdens triveligste bestemor: rosenrød, og rund, og lun, på et vis. Hun likte å skjemme bort barnebarna. Daisy og Jim bodde like i nabolaget til bestemors lille hus, så de var støtt innom hos henne og hun hos dem.

Så plutselig skulle alt bli annerledes.

Faren til barna fikk ny jobb, og dermed måtte hele familien flytte fra stedet og forlate bestemor.

”Men bevarer!” sa bestemor; hun så lyst på det meste. ”Verden går ikke under av den grunn! Jeg kan jo komme på dagsbesøk.”

”Ikke bare dagsbesøk,” sa unge fru Robinson, som var veldig glad i svigermoren. ”Du må komme og bli noen dager – ofte.”

”Og så må barna komme til meg noen dager,” sa bestemor.

”Hvor skal vi ligge, da?” spurte Jim.

”Du får vel rydde ut av gjesteværelset,” sa Daisy.

”Ja, det er klart,” sa bestemor, men så et øyeblikk ut som om hun ikke riktig hadde tenkt på *det*, og angret alt sammen. Men i bunn og grunn burde roterommet ha blitt ryddet for mange år siden.

Bestemor sa at hun foretrakk å gjøre alt arbeidet selv, men alle sammen hevdet bestemt at det ville bli altfor mye for henne. Til slutt gikk hun med på at Daisy og Jim skulle få hjelpe henne. Kanskje tenkte hun at de ville være lettere å holde styr på enn foreldrene.

Det var forbløffende hvor mye det roterommet inneholdt, og alt måtte tas ut og sorteres omhyggelig. Mye gikk rett i søppeldunken, mens andre ting – for eksempel bunkene med ukeblader og gardinene – ble gitt til menighetshuset til neste loppemarked; stolene gikk på bålet. Bestemor gikk gjennom alle koffertene og kastet alt sammen; selve koffertene egnet seg bare som lopper. Pappeskene, sa bestemor, ble det verre med; så foreløpig ble de stablet opp i et hjørne på soverommet.

De sorterte og ryddet i dagevis. Og det stemte at under fjellet sto det faktisk en seng – smal, men bred nok til Daisy (som var eldre og større enn Jim); og så var det madrass i den, og puter og tepper (bare ett av dem var så møllspist at det gikk i søppeldunken). Bestemor redde straks opp sengen med lakener og putetrekk fra lintøyskapet.

”Se så!” sa hun. ”Gjesteværelset er klart!”

Daisy og Jim syntes det var flott. Rommet virket så lite og uforstyrret, og var innredet med en gammeldags tapet, som sikkert var der allerede da bestemor flyttet inn for mange år siden. Vinduet hadde utsikt til hagen og fikk morgensol. (Og det betydde selvfølgelig at om kvelden mørknet det tidlig på rommet.)

Det eneste som gjensto, var å rydde opp i pappeskene som fremdeles sto på bestemors eget soverom. Hun sa hun kunne gjøre dette selv om kvelden når barna var gått hjem. Men Daisy syntes at bestemor allerede så trett ut. Hun fikk henne til å sette seg ned i en stol, og så begynte de to barna å gå igjennom eskene for henne. ”Vi viser deg ting for ting, vi,” sa Daisy.

Bestemor sukket.

Den første halvtimen gikk alt i søppelet – pappeskene med innhold, som viste seg å være alskens attester og gamle programhefter og prospektkort og andre suvenirer. Så kom turen til noen esker med fotografier, enkelte med ramme. Disse fikk barna til å stoppe opp.

”Se, Daisy!” sa Jim. ”For en tykk, liten pike!”

”Her er hun igjen,” sa Daisy. ”Bare litt eldre og ennå tykkere.”

”Det er meg,” sa bestemor, og dermed reiste hun seg fra stolen og bøyd seg frem mellom de to barna, grep bildene og rev dem i stykker.

”Bestemor, da!” protesterte de, men det var for sent.

Blant bildene fant de et bryllupsbilde fra gamle dager av menn i tilknappede jakker og damer med lange kjoler og hatter som vaklet under en drøss med fjær og frukt og blomster og bånd.

”Er dette fra bryllupet ditt, bestemor?”

Bestemor sa: ”Nei, jeg er da ikke *så* gammel. Jeg var ikke engang påtenkt da. Det der er fra bryllupet til mor og far.”

Barna myste på det. ”Så dette er oldefar og oldemor ...”

”Og to av deres olde-grandtanter som brudepiker,” sa bestemor. Hun fnøs. ”Selv hadde jeg ikke lyst til å ha brudepiker.” Hun fant frem et bilde fra sitt eget bryllup til dem, der alle fortsatt så veldig rare og gammeldagse ut, men det syntes tydeligvis ikke bestemor.

Barna syntes at det snodige bryllupsbildet av oldeforeldrene passet godt inn på det lille gjesteværelset. Der hang de det opp, med bestemors tillatelse. Alle de andre bildene gikk ned i søppeldunken.

Den siste esken var nesten kvadratisk, og nå dro Daisy en tønneformet beholder opp av den. Både tønne- og båndene omkring og lokket var laget av et metall som hadde mistet sin glans.

Bestemor sa: ”Det er en tønne til å ha kjeks i.”

”Er det ekte sølv?” spurte Daisy.

”Ja,” sa bestemor.

”Så flott, da!” sa Jim.

”Ja,” sa bestemor. ”Meget verdifull.”

Daisy satte kjekstønnen ærbødig på gulvet, så alle kunne beundre den.

”Den sto hjemme hos oss da jeg var barn,” sa bestemor. ”Jeg har aldri likt den.”

”Det er en snirklete H på den,” sa Jim.

”Står for Haug,” sa bestemor. ”Det var etternavnet vårt. Men jeg kunne ikke fordra den kjekstønnen. Jeg har alltid tenkt jeg skulle kvitte meg med den.”

”Men bestemor, da!” ropte Daisy. ”Du kunne jo sette den på skjenken nede. Der ville den se fin ut. Jeg kan pusse den blank.” Bestemor stirret fremdeles uforsonlig på tønne.

”Bare tenk på det, du, bestemor, at du kunne ha kjeks i den når vi kommer for å overnatte. Favorittkjeksene våre. Jeg liker best vaniljekjeks.”

”Jeg liker rosa vaffelkjeks,” sa Jim.

”Lov at du beholder den, da, så du kan ha kjeksen vår i den,” sa Daisy.

Bestemor tok øynene bort fra kjekstønningen og så på barnebarna i stedet. Med ett føk hun opp og klemte dem. ”Ja vel, da!” sa hun. ”For jeg er jo tross alt heldig. Ordentlig heldig. Jeg har gjesteværelse og to barnebarn som vil komme og overnatte hos meg!”

Så sto gjesteværelset klart, lite og uforstyrret, til å ta imot sin første gjest.

Den første gjesten var Jim. Det burde kanskje egentlig ha vært Daisy, fordi hun var eldst, men det var nok Jim som kom til å være i veien når familien skulle flytte. Så han lå over i bestemors gjesteværelse natt til flyttedagen og første natt etter flyttingen. Deretter kjørte faren av sted for å hente ham til deres nye hjem.

I det nye huset var alle trøtte etter jobbingen med å komme i orden, og kunne nok lett ha irritert seg over Jim og hans småbarnslige uro. Men Jim var stillere enn vanlig. De spurte om han hadde hatt det hyggelig hos bestemor. Jo, han hadde nå vært ute og handlet med henne, og hun hadde kjøpt en kulepenn med mange farger til ham; og så hadde han fått holde på med stjerneskudd i hagen da det ble mørkt; og så hadde han fått fersken til kveldsmaten begge dagene; og bestemor hadde gitt ham rosa vaffelkjeks – yndlingskjeksen hans.

”Du er heldig som har slik en bestemor,” sa moren.

”Minner meg om min egen besta,” sa faren, ”bestemors mor. Hun var av samme gode slaget.”

Den natten måtte Daisy og Jim dele rom fordi Daisys rom ikke var ferdig ennå. Jim gikk og la seg og ba moren om å la lyset stå på i gangen og døren på gløtt. ”Jeg trodde du hadde sluttet med det,” sa hun. ”Du er jo stor gutt nå.” Men hun lot ham få det som han ville.

Da Daisy kom opp senere, var han fortsatt våken.

Daisy sa: ”I morgen skal jeg ligge på mitt eget rom.”

”Jeg synes det er greit å ha ett sammen.”

Daisy kom seg i seng.

”Daisy ...”

”Hva er det?”

”Jeg vil ikke ligge her alene i morgen kveld.”

”Men – Jim, da, du ligger jo alltid alene!” Ikke noe svar fra den andre sengen. ”Du bare skaper deg!”

Fortsatt ikke noe svar; men en liten lyd var det. Daisy hørte godt etter: Jim lå og gråt.

Hun kom seg ut av sengen og bort til ham. ”Hva er det?”

”Ingenting.”

”Noe må det være.”

”Nei, da. Det er ingenting.”

Daisy kjente Jim. Han kunne være veldig sta. Kanskje kom han aldri til å si noen ting om hva det var.

”Det ville nok hjelpe om du sa det til meg.”

”Nei, det ville det ikke, det.”

Han gråt så mye nå at hun måtte holde rundt ham. Hun merket med ett at han skalv.

”Fryser du?”

”Nei.”

”Hvorfor skjelver du, da? Du er vel ikke redd for noe?”

Jim svarte med et slags hikst. ”La meg være.”

Daisy var dypt forarget – og dessuten nysgjerrig. ”Kom igjen – si noe, da. Jeg går ikke fra deg før du sier noe.”

Han sa fortsatt ingenting, og Daisy tilføyde: ”Hvis du sier noe, skal ikke jeg mase mer – jeg skal gå og legge meg igjen og la deg være i fred. Men noe må du si – noe som gir *mening*.”

Jim tok seg sammen og sa tydelig: ”Jeg vil ikke ligge over i huset til bestemor mer – aldri.” Han snudde seg i sengen og vendte ryggen mot Daisy.

Daisy stirret på ham, åpnet munnen, husket hva hun hadde lovet, lukket den, gikk i seng igjen, og lå og tenkte. Hun forsøkte å tenke seg hva som kunne ha skjedd i løpet av besøket som hadde fått Jim til å reagere slik som dette. Da kom hun på at det kunne hun antakelig finne ut når det ble hennes tur til å ligge over ...

Merkelig av Jim, dette. Det kunne da ikke finnes noe å være redd for om natten hjemme hos den luneste, rundeste og rosenrødeste bestemoren i verden.

I det øyeblikket hun sovnet, sto hun på trappen foran ytterdøren til bestemor med kofferten i hånden. Hun hadde alt banket på. Døren gikk opp som vanlig, og der sto bestemor, som vanlig. Det vil si, ikke helt som vanlig. Bestemor myste på Daisy som om hun skulle ha vært en fremmed. ”Ja?” sa hun. ”Jeg heter Daisy Robinson,” sa Daisy. ”Jeg er barnebarnet ditt. Jeg er kommet for å overnatte.” Uten et ord gikk bestemor til side og slapp henne inn. Straks begynte Daisy å gå opp trappene som førte til det lille gjesteværelset, som mørknet så tidlig. Hun så at døren allerede sto halvåpen og ventet på henne. Bak seg hørte hun bestemor sikre døren nede for natten med lås og slå og lenke – hun stengte dem begge inne sammen for natten. Daisy hørte en svak latter fra bestemor: Hun klukklo for seg selv.

Resten av drømmen – om det i det hele tatt var noe mer – var borte for Daisy da hun våknet om morgenen. Det eneste hun visste, var at hun var glad hun ikke kunne huske den.

Daisy fortalte ingen om Jim, mest fordi det var så lite å fortelle. Det virket uansett som om han hadde det bra igjen. Da kvelden kom, hadde de fått orden på soverommene, slik at Jim fikk sitt for seg selv. Uten innvendinger gikk han og la seg alene. Riktignok skrek han om natten, så moren måtte gå inn til ham, men alle barn har mareritt av og til. Neste natt sov han godt igjen som vanlig.

Så Jim hadde laget et merkelig oppstyr for ingenting, trodde Daisy; eller kanskje hadde han vennet seg til tanken på hva det nå enn hadde vært; eller – og det var ikke den mest beroligende tanken for Daisy – så hadde han klart å fortrenge det fordi han nå befant seg på trygg avstand fra bestemors lille gjesteværelse.

Så kom bestemor på besøk til dem en stund. Hun var munter som hun pleide, og alle syntet det var hyggelig med besøk; Jim så ut til å trives like godt i hennes selskap som vanlig. Da bestemor skulle dra igjen, sa hun: ”Så hvem er det av dere to som kommer for å overnatte på gjesteværelset mitt neste gang?”

Da sa Jim: ”Nå er det Daisys tur.”

”Nå var du veldig grei,” sa moren rosende. Daisy så på Jim, men han nektet bestemt å se på henne. Hun visste at han ikke ville ha gått med på å dra uansett.

Bare noen uker etterpå dro Daisy.

Der sto hun foran ytterdøren til bestemor med kofferten i hånden. To ganger løftet hun hånden mot dørhammeren, og to ganger ombestemte hun seg. Tredje gang banket hun endelig på. Hun hørte bestemors føtter komme tassende mot døren. Så gikk den opp, og der var bestemor, og alle bekymringene Jim hadde gitt henne, forduftet. Bestemor lo av glede da hun fikk se henne, og huset lot til å ønske henne velkommen. Helt fra inngangsdøren kunne Daisy se inn i stuen, der lampene ennå ikke var blitt skrudd på – det brant så lystig på peisen, og ved siden av sto det et trillebord med servise som skinte i lyset fra fyren, og lenger borte strålte det fra skjenken og alle tingene som sto oppå og glitret og glinset om kapp.

De spiste kokte egg og brød og pålegg, for nå var det blitt så sent at dette skulle være middag og kveldsmat i ett.

”Er det noe mer du har lyst på, Daisy min?”

Daisy så bort på skjenken, på kjekstønner. ”Rosa vaffelkjets?” sa hun.

”Nei, så menn!” sa bestemor. ”Det er da ikke *dine* yndlingskjets!”

Daisy gikk bort til kjekstønner, stakk hånden nedi. ”Vær så god, forsyn deg, vennen, ta så mange du vil. Bare koselig, det.”

Daisy tok opp en vaniljekjets. ”Bestemor, du er ikke sann! Du glemmer jo aldri noen ting.”

Bestemor sukket. "Av og til skulle jeg ønske at jeg var mer glemsk."

Daisy lo og gomlet.

Etter en stund gikk de for å legge seg. De sto ved siden av hverandre og så inn i det lille gjesteværelset. Med gardinene fortrukket og sengelampen som lyste gjennom en rosa skjerm så rommet like lunt og rosenrødt ut som bestemor selv. "Jeg håper du får sove godt, vennen min," sa bestemor, og pratet om hvor mange tepper det var og hvor mange puter det var og at hun kanskje ville høre litt bråk fra nabohusene. Av og til hadde folk selskaper til langt på kveld.

"Forstyrret naboene Jim?" spurte Daisy plutselig.

"Nei," sa bestemor. "Men han har nå dårlig sovehjerte til å være så liten, synes jeg. Han sov dårlig her."

Daisy skottet til siden for å få med seg ansiktsuttrykket til bestemor da hun hadde sagt dette. Hun oppdaget at bestemor skottet stjålent bort på henne. Begge så straks hver sin vei og lot som om ingenting hadde hendt.

"Bare husk," sa bestemor, "at dersom du vil noe, er jeg rett over gangen." Så kysset hun Daisy god natt.

Daisy bestemte seg for at hun ikke skulle tenke over det stjålne blikket i kveld. Hun gikk og la seg, sank fort ned i drømmeland og sov.

Så var det noe som vekket henne. Hun var ikke sikker på om hun hadde hørt noe, men hun trodde det. Hun lå helt stille, med åpne øyne, og spisset ørene. Før hun gikk og la seg, hadde hun trukket bort gardinene, slik at hun skulle våkne med morgensolen inn vinduet, men nå var det natt, uten måne og stjerner, og alle lysene i husene omkring var slukket.

Hun hørte etter om lyden i huset skulle gjenta seg, men det skjedde ikke. Hun visste hva hun forventet å høre: at trappen skulle knirke av skritt. Det kom ingenting, men nå følte hun seg likevel sikker på at det var noen som snek seg ned.

Det kunne jo være – det *måtte* være – bestemor som skulle ned og hente noe. Hun gikk nok stille, så hun ikke skulle vekke Daisy. Men kunne hun klare å gå så fryktelig, fryktelig stille?

Hvem det enn var måtte være nederst i trappen nå. Fremdeles ingen lyd.

Det måtte være bestemor, og likevel følte Daisy at det ikke var bestemor. Og enda følte hun at det var bestemor likevel.

Hun måtte finne ut av det. Hun ropte "bestemor!", og hevet røsten så lyden skulle nå helt ned trappen. Lyden hun kom med, hørtes ut som et skrik.

Nesten med en gang hørte hun at døren til bestemors soverom gikk opp, og deretter lyden av lette, raske føtter over gangen og inn på gjesteværelset.

”Hva var det, vennen min?”

”Jeg syntes jeg hørte – jeg trodde du gikk ned, jeg, bestemor.”

Bestemor virket – opprørt, faktisk. ”Gjorde du det, ja? Det hender av og til at jeg trenger litt vann om natten, og av og til går jeg ned og henter det også.”

”Men det var ikke deg. Du kom ut av soverommet nettopp nå, ikke opp trappene igjen.”

”Så gode ører du har, vennen min!”

”Forresten så *hørte* jeg ikke akkurat at noen gikk ned, heller,” sa Daisy langsomt.

”Så da var det bare en feiltakelse. Alt i orden, da, ikke sant?”

Ingen feiltakelse – snarere full forvirring, tenkte Daisy. Men hun lot seg kysse god natt en gang til, og så ble lyset slått av hos henne. Bestemor gikk og la seg igjen. Det var stille i huset: ikke bare fritt for uvanlige lyder, men ingen fornemmelse av noe uvanlig. Daisy sov til morgensolen kom.

Om dagen hadde Daisy det like herlig hos bestemor som Jim hadde hatt det. Men kvelden kom, og natten fulgte på, og denne natten ble mye verre enn den forrige.

Daisy våknet, og ble liggende våken, for hun merket at noen snek seg ned igjen. Men det er jo bare innbilning, sa hun til seg selv; hvordan kan jeg vite det når jeg ikke hører noen ting?

Den der ute hadde kommet seg ned trappen nå og gikk over gangen til stuedøren. Hadde bestemor lukket døren eller latt den stå åpen da hun gikk og la seg? Det spilte nå ingen rolle. Den der ute hadde gått inn i stuen og var i ferd med å bevege seg mot skjenken.

Hva var det som foregikk der nede i mørket og stillheten?

Plutselig var det ingen stillhet mer. Nedenfra kom det et høylytt hyl, som gikk over i en gråting og en hulking som hørtes både skrekkslagen og skrekkelig ut.

Nesten uten å tenke over hva hun gjorde kom Daisy seg ut av sengen, ut gjennom soveromsdøren og tvers over gangen til bestemors rom. Døren var lukket; hun måtte stoppe opp et øyeblikk for å åpne den, og i det øyeblikket gikk det opp for henne at gråtingen nedenfra hadde gitt seg.

Nå var hun inne på soverommet til bestemor. Sengelampen var tent, og bestemor hadde akkurat satt seg fortumlet opp i sengen. Daisy spurte: ”Hva var den skrikingen?”

”Det var meg,” sa bestemor.

”Å nei, bestemor, det var det ikke!” protesterte Daisy rasende. Hun glodde på henne i raseri og redsel: Den snilleste bestemoren i verden skjulte noe for henne, løy for henne. Hva slags bestemor var hun da – slu, kanskje forrædersk? Ond?

Da bestemor fikk se ansiktet til Daisy, sank hun tilbake blant alle putene. Hun gjemte ansiktet i hendene. Daisy så at det begynte å renne tårer mellom fingrene nedover den tørre, gamle huden. Bestemor gråt, med hikstende hulk, og gråtingen hennes var ikke så veldig annerledes, men mye roligere, enn den gråtingen Daisy hadde hørt nedenfra.

Midt i gråtingen klarte bestemor å si ”Daisy min!”, og så strakte hun ut hendene mot henne – bønnfalt henne.

Daisy så granskende på bestemor, og bestemor møtte blikket hennes. Daisy tok imot de utstrakte hendene og strøk på dem. Hun roet seg selv samtidig som hun roet ned bestemor. ”Jeg lager en kanne te til oss, jeg,” sa hun. ”Jeg kommer opp med den.”

”Nei, sa bestemor. ”Jeg blir med ned. Vi drikker den nede, så skal du få høre – du skal få høre – ” Hun begynte å gråte igjen.

Daisy var ikke redd mer. Hun gikk ned på kjøkkenet for å sette på kjelen. I forbifarten skrudde hun på lyset i stuen og en elektrisk ovn. Alt var helt som vanlig. Døren hadde vært lukket.

Hun hørte at bestemor sto opp ovenpå og gikk ut soverommet. Hun kom ikke rett ned – Daisy hørte at hun gikk over gangen og inn på gjesteværelset, ble der noen sekunder og kom så ned.

Daisy bar teen på et brett inn i stuen; hun tok kjekstønnen fra skjenken og satte den på brettet, i tilfelle bestemor ville ha noe å bite i til teen. Bestemor ventet allerede på henne. Hun hadde tatt med seg ned det innrammede bryllupsbildet fra Daisys soveværelse, og satt det slik at de kunne se på det begge to. Daisy stilte ingen spørsmål.

De satt sammen og nippet til teen. Daisy småspiste på en kjeks også; bestemor hadde ristet på hodet og skuttet seg da Daisy tilbød henne kjekstønnen.

”Nå skal du høre,” sa bestemor. Hun tidde, for hun måtte tydeligvis samle seg litt. ”Jeg tok bryllupsbildet med ned, for det er noe jeg vil *vise* deg.”

Så tidde hun igjen, mye lenger, så Daisy sa: ”Moren din var nydelig som brud.”

”Jeg husker henne ikke,” sa bestemor. ”Hun døde da jeg var ganske liten.”

Da sa Daisy: ”Men pappa husker henne jo! Han snakker om bestemoren sin.”

”Det var stemoren min; hans stebestemor.”

Nå gikk det et lys opp for Daisy. ”Stemor – stakkars deg, bestemor!”

”Langt i fra,” sa bestemor. ”Det var langt fra slik. Stemoren min – bare at jeg aldri så på henne som en stemor, men som en mor – hun var helt skjønn.”

”Men hvordan –?”

”Begge to er med på bildet,” sa bestemor. ”Bruden er mor. Stemoren min – som hun senere ble – er en av brudepikene. Brudepikene var de to tantene mine: den ene mors søster, som far giftet seg med etter at mor var død; den andre fars søster.”

Daisy gransket bildet. Nå som hun visste at en av brudepikene var brudens søster, var det lett å se hvem *det* var; hun var lubben og lekker på samme tid, som søsteren.

Den andre brudepiken var høy og tynn og så ganske dystert ut. Det var en viss likhet mellom henne og brudgommen, men den var ikke særlig slående.

”Da mor døde,” sa bestemor, ”var jeg ganske liten og oppførte meg nok fortsatt som en smårolling, tenker jeg. Far måtte finne noen som kunne passe på meg og stelle huset. Han var forretningsmann og borte på kontoret hele dagen.

Han spurte søsteren, den andre brudepiken, om hun kunne komme.”

Daisy så på den tynne brudepiken og funderte litt.

”Hun hadde alltid vært veldig glad i far, tror jeg, og sjalu på giftermålet hans. Kanskje var hun bare glad til da mor døde; kanskje ville hun ha vært glad til om jeg aldri var blitt født. Da ville hun ha hatt far helt for seg selv.

Hun kunne ikke fordra meg.”

”Bestemor, da!”

”Nei da, hun kunne ikke fordra meg. Men det skjønte jeg ikke helt på den tiden. Jeg trodde nok bare at jeg plutselig var blitt så dum og ulydig og grisete og alt slikt som ingen kunne fordra – sånn virket det på meg. Jeg tror nok sikkert at jeg var en ganske slem liten pike; jeg ble det. Og en av de verste tingene var – ”

Bestemor tidde og gjemte ansiktet med hånden.

”Bare fortsett, du.”

”Det høres nok ikke så ille ut for deg. Kanskje ler du bare av det. Tante pleide å håne meg. Når hun hånte meg, ble alt bare verre.”

”Men hva var det, da?”

”Jeg spiste.”

”Ja vel, men ...”

”Jeg spiste alt det jeg kunne. Jeg spiste veldig mye til måltidene, og jeg spiste mellom måltidene. Tante pleide å påpeke det overfor far, og når jeg satt ved bordet, la hun målebånd

omkring meg der hun mente midjen burde være. Jeg har alltid vært lubben, slik de er på mors side, og jeg ble tykk – fryktelig tykk.

Vi het Haug til etternavn. Det var to frøkner Haug i huset – tante og jeg. Men tante sa at ingen trengte å lure på hvem som var hvem, for hun var frøken Haug og jeg frøken Fjell. Hun kalte meg frøken Fjell, bare ikke når far var til stede. Hun kunne legge igjen beskjeder til meg der hun tiltalte meg som frøken Fjell. En gang fant far en av de lappene og spurte henne hva dette var, og da lot hun som om det bare var en liten spøk oss imellom. Men det var nok ingen spøk – i så fall var den grusomt, grusomt ondsinnet. ”

”Kunne du ikke bare ha spist mindre og blitt tynnere og ødelagt hele opplegget hennes?” spurte Daisy.

”Nei, det var nok ikke så lett, skjønner du. Plagingen hennes fikk meg til å spise enda mer. Jeg ga meg til å stjele mat. Jeg kunne snike meg ut i spiskammeret etter søndagsmiddagen og rive svoren av steken mens den ennå var varm. Eller så kunne jeg forsyne meg fra rosinkrukken i kjøkkenskapet. Eller så kunne jeg skjære av noen ostebiter. Til og med en tørr brødslice dersom det ikke fantes noe annet. En gang spiste jeg hundekjeks fra hyllen over hundesengen.

Etter hvert skjønte selvfølgelig tante hva som foregikk. Hun begynte å komme meg i forkjøpet, og frydet seg over å avsløre meg. Kunne hun ikke ta meg på fersk gjerning, la hun hindringer i veien for meg. Hun begynte å låse kjøkkendøren om natten fordi hun visste at jeg da gikk ned til kjøkkenskapet og spiskammeret.

Så fant jeg kjekstønnen. ”

”Akkurat denne kjekstønnen?”

”Ja. Den sto alltid på skjenken med ostekjeks oppi – bare kjeks av den mest alminnelige sorten. Men jeg likte dem godt. Jeg pleide å snike meg ned og hente en ostekjeks eller to midt på natten.”

”Her i dette huset?”

”Nei, fri og bevare meg! Vi bodde seksten mil herifra, og huset er revet nå, tror jeg.

Uansett, så pleide jeg å snike meg ned, som sagt. Jeg turde ikke sette på lyset selv om jeg var fryktelig mørkredd – det var så mye jeg var blitt redd for etter hvert. Jeg følte meg frem inn i stuen og bort til skjenken, og oppå. Det var en riktig fornem skjenk med speil, der all slags fornemt dekketøy sto til pynt: en fløtemugge og et par lysestaker i sølv, pluss en sølvkantet brødfjel og en brødkniv med sølvhåndtak. Jeg følte meg frem til jeg fant kjekstønnen. Så tok jeg av lokket og stakk hånden nedi.”

Hun tidde litt.

”Bare fortsett, du, bestemor.”

”Jeg tok den turen ned en, to, kanskje tre ganger. Tredje eller fjerde gangen virket alt som vanlig. Som vanlig skalv jeg av frykt, både fordi jeg gjorde noe ulovlig, og på grunn av mørket jeg måtte gjøre det i. Jeg hadde følt meg frem til kjekstønnen. Jeg løftet på lokket med venstre hånd, som vanlig. Forsiktig, forsiktig smatt jeg som vanlig høyre hånd oppi tønne. Jeg hadde jo trodd den var helt full av kjeks, men det var den ikke. Jeg måtte stikke hånden ned i bunnen – dypere og dypere og dypere – og der støtte fingrene mine på noe, og med ett var det noe som – ja, det var akkurat som en eksplosjon! – noe som smalt over dem, fanget fingrene mine, holdt dem bitende fast og gjorde vondt; men verst av alt: Jeg var skrekkslagen. Jeg skrek og skrek og hulket og gråt.

Så kom det noen i full fart ned trappen, lysene kom på, noen kom farende inn i spisestuen til meg. Far, tante, hushjelpen – alle sammen sto og så på meg, en tykk, liten pike som sto og skrek i bare nattkjolen, med høyre hånd ut i været og en musefelle dinglende etter fingrene.

Far og hushjelpen ble fullstendig overrumplet, men jeg så at tante ikke var overrasket. Hun hadde forutsett dette, ventet seg det. Nå satte hun i å le høylytt. Det var ikke til å holde ut. Med venstre hånd rev jeg til meg brødkniven som lå på skjenken, og så siktet jeg på henne.”

”Tok du livet av henne?”

”Nei, så klart ikke. Jeg var jo så omtåket av all hylingen og skrikingen, og kniven hadde jeg jo i venstre hånd, og tante, hun skvatt til siden, og far styrtet til og holdt meg fast mens han tok kniven fra meg. Så fjernet han møysommelig musefellen fra den andre hånden min.

Mens alt dette skjedde, skrek jeg uten stopp. Jeg tror jeg gikk inn for å skrike meg syk. Gjennom skrikingen hørte jeg at far og tante snakket sammen, og så hørte jeg far spørre tante hvordan en musefelle kunne havne i kjekstønnen.

Neste dag var jeg enten syk, eller så lot jeg som om jeg var det – samme kunne det være, forresten. Jeg holdt sengen hele dagen med gardinene fortrukket. Hushjelpen kom med brød og melk til meg. Tante så jeg ingenting til. Far kom innom før han gikk på kontoret om morgenen, og da han kom hjem om kvelden. Begge gangene lot jeg som om jeg sov.

Dagen etter sto jeg opp. Fingrene på høyre hånd var fortsatt røde der fellen hadde smelt over dem, og jeg gned på dem for at de skulle bli enda rødere. Jeg ville ikke bli bra igjen. Jeg viste dem til hushjelpen. Ikke bare var fingrene røde, men to av neglene var blitt helt sorte. Hushjelpen ropte på far – han skulle akkurat til å gå på kontoret. Han sa at doktoren

burde se på dem, og at hushjelpen kunne gå dit med meg samme ettermiddag. Jeg ville ha godt av litt mosjon, og av forandring. Han så på meg og så ut som om han skulle til å si noe mer, men det gjorde han ikke. Han nevnte ikke tante, som var den som normalt ville ha fulgt meg til doktoren, og fortsatt så jeg ikke noe til henne.

Hushjelpen fulgte meg. Doktoren sa at fingrene hadde fått seg noen stygge skrammer da musefellen smekket til, men verre var det ikke. Neglene ville vokse fint ut igjen. Jeg var skuffet. Jeg hadde håpet at fingrene var brukket, at fingertuppene ville falle av. Jeg ville gjerne på sykehuset. Jeg ville ikke hjem og bli bra og være den samme som før: lille frøken Fjell, som før.

Så gikk jeg hjem sammen med hushjelpen.

Da vi nærmet oss huset, så jeg en dame som gikk inn porten hos oss. Idet vi nådde frem, gikk hun opp den lange gangstien til inngangsdøren vår. Nå har jeg jo sagt at jeg ikke akkurat kan huske mor, men da jeg så den unge damen bakfra – hun *vagget* litt av gårde, slik tykkfalne mennesker ofte gjør – visste jeg at det var akkurat slik mor hadde sett ut. Lenger tenkte jeg ikke; det var nok for meg. Jeg løp etter henne så fort jeg kunne; og idet hun nådde inngangsdøren, løp jeg rett på henne. Hun mistet balansen, brøt ut i latter og forskrekkelse på samme tid og satte seg med ett ned på dørterskelen; jeg ramlet oppå henne og kjente at hun la armene omkring meg – og så gjemte jeg meg hos henne, innimellom rynkene på alt tøyet som damer gikk med på den tiden. Jeg har aldri glemt mykheten og varmen fra den lubne kroppen, og hvor herlig alt var. Jeg jublet og gråt av glede, og hun klemte meg.

Det var den andre tanten min, den andre brudepiken – mors søster. Far hadde sendt telegram og bedt henne komme, fra den andre kanten av England, og nå var hun kommet. Den andre tanten hadde far allerede sendt på dør – jeg så henne aldri igjen. Den runde tanten flyttet inn til oss som husholderske, og huset ble fylt av latter og glede og kjærlighet. Før året var omme, hadde far giftet seg med henne. Hun fikk aldri selv barn med ham, så jeg var hennes eneste barn. Hun var glad i meg og jeg i henne.”

”Klarte du – klarte du å bli mindre tykk?” spurte Daisy forsiktig.

”Jeg tror nok det. Uansett sluttet jeg å stjele mat. Og kjekstønnen forsvant fra skjenken – den nye moren min satte den vekk etter at hun hadde hørt historien, antar jeg. Ute av øye, ute av sinn: Jeg glemte den. Eller så prøvde jeg i alle fall å innbille meg at jeg hadde glemt den. Men hver gang den dukker opp, husker jeg alt sammen. Jeg husker det så altfor godt.”

”Jeg har hørt om spøkelseshus,” sa Daily tankefullt. ”Men aldri om en spøkelseskjekstønne. Jeg tror ikke det ville ha spøkt i den, jeg, hvis du ikke hadde hatt de minnene.”

”Ikke tale om.”

”Kan du kaste den, bestemor? Ellers tror jeg aldri Jim vil komme og overnatte hos deg mer, og jeg – jeg – ”

”Du tror vel ikke at jeg ikke har hatt lyst til å kaste den, jenta mi?” ropte bestemor. ”Jeg fikk ikke lov av bestefaren din, og ikke av faren din heller. Men – det var jo ikke den egentlige forklaringen, altså. På den tiden fikk jeg meg ikke til å si dem hvilke grunner jeg hadde – å fortelle dem hele historien; dermed har dette minnet holdt meg fanget, som en felle. Nå har jeg fortalt historien, nå er jeg fri, så nå kan kjekstønnen kastes.”

”Skal du selge den? Den må være verdt mange penger.”

”Helt sikkert.”

”Mon tro hvor mye du kan få for den, og hva du skal bruke pengene til...”

Bestemor svarte ikke.

Neste morgen våknet Daisy til solskinn og lydene fra bestemor som allerede hadde stått opp og gått ned. Inngangsdøren sto på vidt gap, og bestemor sto utenfor på trappen og så etter noe lenger oppe i gaten. Man kunne høre lyden av et tungt kjøretøy som langsomt drønnet av gårde gjennom gaten og kjørte vekk.

Daisy kom og stilte seg ved siden av bestemor på trappen og kikket i samme retning. Den ukentlige søppelbilen drønnet av gårde – den hadde nesten nådd enden av gaten. Mennene drev og slengte inn siste rest av søppelet folk i husene omkring hadde satt ut til dem i løpet av kvelden eller morgenen. De digre metalltennene i det svære gapet bak på bilen åpnet seg og lukket seg nådeløst over alt som ble kastet inn.

Bestemor sa: ”Nå forsvinner den,” og straks visste Daisy hva hun mente med ”den”. ”Godt pakket ned i en plastpose sammen med tomflasker og hermetikkbokser og den gamle esken med fiskepinner og knuste eggeskall og alskens annet søppel. I dårlig selskap – til pass for den.” Søppelbilen begynte å runde hjørnet. ”Så avskyelig den var,” sa bestemor. ”Og nå blir den knust i småbiter. Slått i stumper og stykker.” Hissig i stemmen var hun, og Daisy kom til å tenke på den lille piken som hadde revet til seg brødkniven i sinne.

Søppelbilen hadde rundet hjørnet.

Vekk var den.

Bestemor la armen omkring Daisy og lo. Så sa hun: ”Daisy min, nå må du endelig huske at skal man servere sine venner vaniljekjeks og rosa vaffelkjeks, er det ikke *boksen* som teller.”

Skyggeburet

Den lille grønne flasken med kork i tuten hadde ligget lenge i jorden og ventet på at noen skulle finne den. Det var Ned Challis som fant den. Han hadde som vanlig fulgt godt med om noe skulle dukke opp, der han satt høyt oppe på traktoren og pløyde jorden. Flere ganger hadde han funnet slipte flintsteiner; én gang en riktig sværing.

Nå fikk han øye på noe glass som glitret i solskinnet. Han stanset traktoren, gikk av og plukket flasken opp av jorden. Han kunne med en gang se at så svært gammel var den ikke. Ikke så gammel som flintsteinene han hadde tatt med til museet i Castleford. Ikke så gammel som en mynt han en gang hadde funnet, som var preget med bildet av en romersk keiser. Ikke så veldig gammel, men gammel likevel.

Kanskje bare ubrukelig gammel...

Han veide flasken i hånden, og lurte på om han skulle kaste den. Tuten var full av hakk, og korken, som var av bark eller ved, hadde glidd ned i flaskehalsen. Han forsøkte å rikke på den med neglen. Men korken var både forsteinet og fastgrodd der. Kanskje ville aldri noen klare å få den ut av flasken igjen uten å knuse den. Men hvorfor skulle forresten noen finne på å dra i den korken? Flasken var tom, eller så godt som tom. Den var bare litt tilgriset på innsiden av noe svartaktig og skjellete som satt fast i bunnen og et stykke opp på sidene.

Han skulle til å kaste flasken, men lot det være. Han holdt den i den ene hånden, mens han brukte den andre til å børste bort resten av jorden på utsiden. Da det var gjort, slapp han den ned i lommen, selv om han ikke hadde mer lyst på den nå enn i sted. Dermed klatret han opp på traktoren og kjørte av gårde igjen.

Akkurat da sto solen høyt på himmelen, og traktoren arbeidet på Blåserbøen, den som hører til gården Belper, snaue femti meter nedenfor Branntuftene. Da traktoren satte seg i bevegelse igjen, fulgte måkene etter igjen; opp og ned og i sirkel fløy de over den opprevne jorden og lette etter småkryp å spise – etter godbiter.

Samme kveld tok Ned Challis frem flasken og satte den på middagsbordet ved siden av brødet. Kona hans så forutinntatt på den: ”Nok en møkkete gammel gjenstand til det museet?”

Ned sa: ”Nei, denne er ikke noe for museet. Lisa kan få den med seg på skolen. *Jeg* vil ikke ha den.”

Mrs. Challis snurpet munnen sammen, flyttet brødet lenger vekk fra flasken og gikk for å fylle opp tekannen.

Lisa tok flasken i hånden. ”Hvor fant du den henne, pappa?”

”På Blåserbøen. Like nedenfor Branntuftene.” Han fikk med ett en alvorlig rynke i pannen, som om han hadde kommet på noe da han sa det.

”Hva er det for no’ inni den?”

”Ingenting. Og hvis du prøver å få ut korken, knuser den.”

Så det prøvde Lisa ikke på. Morgenens etter tok hun den med seg på skolen, men hun viste den ikke til noen. Den eneste som så den, var Kevin, fetteren hennes, og det var før skoletid og helt tilfeldig. Han gikk alltid innom Lisa på vei til skolen – det var ingen andre å ta følge med på den landeveien – og han så at hun tok flasken av bordet, der moren hadde satt den kvelden før, og stakk den i anorakklommen.

”Hva var det?” spurte Kevin.

”Det så du vel. En liten gammel flaske.”

”Få se på den en gang til, da – på ordentlig.” Kevin var yngre enn Lisa, og det hendte at hun hadde litt lett for å føye ham, så hun tok flasken opp og lot ham få holde den.

Straks dro han i korken.

”Gi deg,” sa Lisa. ”Du kommer bare til å knuse den.”

”Hva er det inni?”

”Ingenting. Pappa fant den på Blåserbøen.”

”Den er ikke så fin, synes *du*?”

”Hva mener du med ’ikke så fin’?”

”Vet ikke, jeg, vel. Men kan ikke jeg få ha den litt, da? Vær så snill!”

Men nå nektet Lisa å gi seg, av rent prinsipp. ”Slett ikke. Få den!”

Motvillig rakte han henne den. ”Kan ikke jeg få ha den bare i dag, på skolen. Vær så snill, da!”

”Nei.”

”Du skal få noe av meg hvis jeg får lov. Ingen andre skal få røre den; ingen skal få se den. Jeg skal passe godt på den. Bare i dag.”

”Du bare knuser den. Nei. Hva har du å gi meg, forresten?”

”Ukelønnen min.”

”Nei. Når jeg sier nei, så mener jeg nei, lille Kevin.”

”Du kan få den lille porselenshunden du liker så godt.”

”Den som har hundehus i porselen?”

”Ja.”

”Porselenshunden med porselenshuset – får jeg begge deler?”

”Ja.”

”Bare halve dagen, da,” sa Lisa. ”Du skal få den i det store friminuttet – du finner meg i skolegården. Så må du komme tilbake med den etter skolen. Ikke glem det. Og vær nå forsiktig med den.”

Dermed fikk flasken bli med på skolen i Lisas anorakklomme, hvor den ventet hele formiddagen til tiden var inne. I det store friminuttet møtte Lisa Kevin i skolegården, der de trakk sammen i et hjørne som lå langt borte fra det overfylte klatrestativet og småungenes sandkasse og alt det andre. Lisa rakte ham flasken. ”Til skolen er slutt, altså, og ikke glem det. Og hvis vi ikke finner hverandre da,” – for Lisa var ferdig senere enn Kevin fordi hun gikk på et høyere klassetrinn – ”da må du komme innom med den til oss når du går forbi. Lover du?”

”Lover det.”

Så gikk de hver sin vei. Kevin stappet flasken i lommen. Han visste ikke hvorfor han hadde hatt lyst på den, men han hadde nå det. Slik var det med mange ting. Man trengte dem en stund, og så trengte man dem ikke lenger.

Denne lille flasken hadde han trengt noe voldsomt.

Han forlot Lisa og gikk bort til klatrestativet, der vennene allerede var på plass. Han hadde akkurat satt foten på et trinn da han plutselig kom på hvor lett glassflasken i bukselommen kunne bli slått i stykker mot metallstativet. Han gikk ned igjen og bort til gjerdet som skilte skolegården fra jordene utenfor. Her vokste det grønne gresstuster, som strakte seg inn gjennom gjerdet fra de frie markene, som en frynsekant langsmed asfalten. Han så seg om: Lisa hadde alt gått inn, og ingen andre så på ham. Han stakk hånden i lommen og tok den opp igjen med flasken skjult inni knyttneven. Så bøydde han seg ned og lot som han studerte et insekt på en gresstust, og der stakk han hånden nedi midten og satte flasken fra seg, godt gjemt.

Han rettet seg opp og kikket seg omkring. Siden ingen så i hans retning, var han nok ikke blitt oppdaget; flasken lå sikkert trygt. Så sprang han tilbake til klatrestativet og begynte å klatre, smådytte på de andre og huie og le, slik han alltid gjorde med vennene sine. Flasken glemte han.

Flasken glemte han fullstendig.

Det var veldig rart, slik som han hadde styrt med den flasken, at han skulle glemme den, men det gjorde han altså. Da det ringte inn etter friminuttet, løp han rett inn. Han tenkte ikke på flasken verken da eller senere. Ikke kom han på den da skolen var slutt om ettermiddagen, og ikke hadde det seg heller slik at han så noe til Lisa, som ganske sikkert ville ha minnet ham på den.

Først da han nesten var hjemme og gikk forbi huset til familien Challis, kom han på den. Han hadde dyrt og hellig lovet noe – og hadde oppriktig tenkt å holde sitt løfte. Men nå hadde han brutt det og gått fra flasken. Dersom han snudde og gikk tilbake til skolen nå, kom han til å møte Lisa, og så måtte hun få vite det ... Før han nådde skolegården, ville alle vennene ha gått hjem. Vaktmesteren ville han sikkert treffe på, og kanskje en forsinket lærer eller to, og alle ville begynne å spørre hva han pønsket på. Og når han så hadde hentet flasken og levert den hjemme hos Challis, kom Lisa til å skjenne på ham igjen. Og når han endelig kom hjem, ville han være veldig sen til middag, og da ville mor bli sint.

Mens han sto ved porten til familien Challis og tenkte seg om, kom han til at det var best å gå rett hjem og la flasken være til dagen etter, siden han uansett hadde rotet alt slik til. Derfor gikk han hjem.

Han bekymret seg for flasken resten av dagen, uten at han hadde tid eller ro til å tenke så nøye på den. Han visste at Lisa ville tro at han bare hadde glemt å komme innom med den på vei hjem. Han ventet nesten at hun skulle dukke opp etter middag for å hente den, men det skjedde ikke. Hun ville nok ha blitt ganske sint fordi han hadde glemt å levere den, men hvor sint ville hun ikke bli i morgen på vei til skolen når hun fant ut at han hadde glemt den aldeles – gått fra den ute i skolegården? Han lurte på om han skulle skynde seg rett forbi huset hennes neste morgen, men det ville aldri gå. Hun ville nok holde utkikk.

Han innså at beslutningen han hadde tatt tidligere, var feil. Han burde ha gått tilbake til skolegården for å hente flasken, koste hva det koste ville.

Han var fortsatt urolig da han gikk og la seg. Uroen fulgte ham inn i søvnen og plaget ham i drømme på sitt masete vis: Få opp farten nå, maste drømmene liksom. *Få opp farten ...*

Plutselig var han lys våken. Det var langt på kveld. Lyden av fjernsynet som ble slått av, måtte ha vekket ham. Taushet. Han hørte at resten av familien gikk og la seg. De gikk og la seg og sovnet. Stillhet. Alle sov nå, bare ikke han. Han fikk ikke sove.

Så – like brått som om noen skulle ha løftet opp toppen på hodet hans som et lokk og sluppet ideen nedi, falt det ham inn at akkurat nå – like før midnatt – passet det ham best å hente flasken. Han var lommekjent på skoleveien; det var ingenting å være redd for. Han hadde god tid. Når han kom frem til skolen, var nok porten inn til skolegården stengt, men den var ikke høy. Tidligere hadde han mange ganger klatret over den i dagslys sammen med vennene. Han skulle gå inn i skolegården, finne den riktige gresstusten, hente flasken, ta den med hjem og ha den klar til Lisa på skoleveien om morgenen. Hun kom nok til å bli sint, men bare sånn passe sint. Hun kom aldri til å få vite hele sannheten.

Han kom seg opp, og kledde på seg raskt og rolig. Så begynte han å lete etter en lommelykt, men ga seg da han skjønnte at han da måtte åpne og lukke skuffer og skap. Det var nå uansett måneskinn i kveld, og han kunne veien, og han var godt kjent i skolegården. Han kunne ikke gå feil.

Han smøg seg ut av huset og lot smekklåsen stå åpen til han kom tilbake. Han så på klokken: mellom kvart over elleve og halv tolv – ikke så mye som han hadde trodd. Likevel satte han av sted nesten i løpefart, men måtte roe ned til jevnt trav. Lyden av de travende skrittene på veien var svært tydelig i nattetillheten. Men hvem kunne vel høre ham, der han gikk?

Han nærmet seg huset til familien Challis. Nå var han like utenfor.

Ned Challis hørte ham. Vanligvis var det ingenting som fikk ham våken før klokken om morgenen, men nå i kveld ble han vekket av skritt. Hvem kunne det være som hastet av gårde til fots på veien utenfor på denne tiden – han løftet på armen, så klokkeslettet lyst svakt mot ham – hvem, når klokken nærmet seg fem over halv tolv? Da skrittene nesten var borte, da det kanskje allerede var for sent, føk han ut av sengen og bort til vinduet.

Kona våknet. ”Hva er det som skjer?”

”Det gikk noen forbi. Lurte på hvem det var.”

”Uff, kom deg i seng igjen!”

Ned Challis gikk tilbake og la seg, men var oppe igjen nesten med det samme.

”Ned! Hva er det nå, da?”

”Jeg bare tenkte jeg skulle se litt på Lisa.”

Med ett var Mrs. Challis lys våken. ”Hva er i veien med Lisa?”

”Ingenting.” Han gikk og lyttet ved døren til Lisa – lyttet til den rolige og regelmessige sovepusten hennes. Så kom han tilbake. ”Ingenting. Lisa har det bra.”

”Men i himmelens navn! Hvorfor skulle hun ikke det?”

”Tja, jeg lurte nå bare på hvem det var som gikk der ute. I *den* farten.”

”Æsj, legg deg til å sove nå!”

”Ja, da.” Han la seg ned igjen, trakk dynen godt rundt seg, og ble liggende stille. Men med vidåpne øyne.

Ute i mørket tok Kevin av fra den veien der familien Challis bodde, og gikk videre på den litt bredere veien som førte til landsbyen. Han hørte en lastebil komme skramlende bak seg. For å være på den sikre siden stakk han inn i en oppkjørsel og ventet. Lastebilen kjørte forbi i jevnt tempo, med tente lykter. I et par sekunder kunne han se sjåføren og sidemannen

hans, der de satt i førerhuset med øynene festet på veien. Han hadde ikke ønsket at de skulle legge merke til ham, men da de hadde kjørt, følte han seg ensom.

Han fortsatte til landsbyen, der husene lå mørke og gatene folketomme. Ved innkjørselen til skolen stanset han for å forsikre seg om at ingen så ham. Ikke en sjel. Ingenting – ikke så mye som en katt. Det var ingen kjøretøy å høre nå, men i det fjerne bjeffet en hund, og så var det en annen som svarte. En liten ugle tutet i vei, enten etter selskap eller bare for moro skyld. Så ble det slutt på det også.

Han tok av ved oppkjørselen til skolen fant porten til skolegården. Han tittet over, inn i skolegården. Månen lyste opp alt for ham: hele asfalten, sandkassen, det store klatrestativet, og – i den andre enden – gjerdet med gresstustene som vokste svart langs kanten. Det virket så velkjent, men likevel fremmed, for det var så tomt og måneskinns hvitt, og skyggene så ut som virkelige gjenstander. Klatrestativet raget høyt i været, og på bakken kastet det svarte skygger på kryss og tvers så det lignet et bur.

Men han hadde ikke kommet den lange veien for å la seg hefte av måneskinns og uåtgripelige skygger. Målbevisst hev han seg over porten og gikk tvers over skolegården bort til gjerdet. Han var litt usikker på hvor lett det ville bli å finne den riktige gresstusten, men det gikk bra. Fingrene hans lukket seg omkring flasken, som ventet på ham.

Akkurat samtidig begynte Mrs. Challis å snakke til mannen sin igjen, der de lå side om side hjemme i sengen: ”Du er fremdeles våken, ikke sant?”

”Jo da.”

”Hva er det?”

”Ingenting.”

Mrs. Challis sukket.

”Ja vel, da”, sa Ned Challis. ”Det er bare det at den flasken jeg ga til Lisa – den lille gamle flasken jeg ga Lisa i går – ”

”Ja, hva er det med den?”

”Jeg fant den ved Branntuftene.”

Mrs. Challis trakk pusten fort. Så sa hun: ”Det behøver ikke å bety noe.” Så kom det: ”Hvor nær da?”

”Ganske så nær.” Så om litt: ”Jeg skulle aldri ha gitt den til Lisa. Tenkte ikke over det. Men Lisa har det jo bra, uansett.”

”Men Ned, da, vet du ikke hva Lisa gjorde med den flasken?”

”Hva da?”

”Lånte den til Kevin så han kunne ha den på skolen. Og etter hva hun sa, leverte han den ikke tilbake på hjemveien, slik han skulle. Hørte du ikke hvordan hun gikk og maste om det?”

”Kevin ... ” For tredje gang den kvelden var Ned Challis på vei ut av sengen, og denne gangen tok han buksene på og fomlet etter skoene. ”Det gikk noen bortover veien i full fart. Jeg kikket ut, vet du. Det var ikke så lett å se, men det var en liten person. Det kan godt ha vært et barn. Det kunne ha vært Lisa, men det var det jo ikke. Det kan godt ha vært Kevin ... ”

”Burde du ikke først gå hjem til ham – undersøke om Kevin er der eller ei? For sikkerhets skyld. Du er jo ikke sikker.”

”Jeg er ikke sikker, nei. Men hvis jeg bruker tid på det, kan det være for sent.”

Mrs. Challis sa ikke: ”Hva er det som kan være for sent?” Hun hadde ingen innvendinger.

Ned Challis kledde på seg og gikk ned. Idet han kom ut av huset og gikk for å hente sykkelen i skuret, begynte kirkeklokken å slå sine timeslag; lyden nådde ham helt borte fra den andre siden av jordene. Han kikket på klokken; det var midnatt.

Inne i landsbyen hørtes klangen av klokken som slo midnatt påtrengende klart i skolegården. Kevin sto og holdt flasken inni hånden og ventet på at klokken skulle slutte å slå – som om han ventet på et signal.

Etter det siste midnattsslaget ble det stille, men Kevin sto fremdeles og ventet og lyttet. En personbil eller lastebil kjørte forbi oppkjørselen til skolen; det hørte han helt tydelig, men likevel underlig svakt på samme tid. Han kunne ikke helt fatte hva det underlige besto i. Den hadde virket mye fjernere enn den burde ha gjort – mindre til stede, liksom.

Han knuget flasken i hånden og lyttet videre, som om det var en spesiell lyd han ventet på. Minuttene gikk. Den samme hunden bjeffet til den samme hunden, frem og tilbake – langt borte, uvirkelig langt borte. Den lille uglen tutet; det kunne like gjerne ha vært fra en annen verden.

Han knuget flasken så hardt nå at han svettet i hånden. Han kjente at svetten begynte å piple i nakken og under armene.

Da kom det en blåselyd borte fra den andre siden av jordene, ganske fjernt. Normalt skulle det ha vært en uventet lyd, sånn rett etter midnatt, men den skremte ham ikke. Likevel fikk den ham til å sette over skolegården. Men nå var det for sent å stikke. Han var nødt til å gå forbi klatrestativet, som nå kastet et bur av en skygge som overgikk selve stativet. Han fikk

øye på skyggesprinklene idet han nærmet seg, og nølte faktisk litt; deretter spaserte han inn i skyggeburet, som en annen dust.

Ned Challis hadde syklet fram til krysset der sideveien møtte den veien som førte til landsbyen i den ene retningen. Motsatt førte den lenger ut på landet. Hva nå? Han gikk av. Han måtte velge riktig skulle han finne Kevin.

Med Blåserbøen i tankene dreide han forhjulet bort fra landsbyen og satte av gårde igjen. Men nå som han satt og syklet med ryggen til landsbyen, følte han en slags utmattelse og fortvilelse. I tankene så han for seg et barndomsminne – en lek han hadde vært med på som barn: Han skulle lete etter noe som var gjemt, og dersom han søkte i feil retning, hvisket alle de andre til ham: ”Kaldt – kaldt!” Nå som landsbyen ble borte bak ham, gjenopplevde han den følelsen: kaldt ... kaldt ...

Uten å gå av sykkelen dreide han igjen på hjulet, og begynte å trække intenst i retning landsbyen.

I skolegården var det ingen påtrengende hast for Kevin lenger. Han trengte seg ikke mot sprinklene for å unnsnippe. Selv da skyene skjulte måneskinnet og skyggene fløt sammen med mørket omkring – selv da skyggeburet ikke lenger var synlig, ble han stående; deretter krøket han seg sammen i et hjørne av buret, slik fanger gjerne gjør.

Kirkeklokken slo kvart over.

Blåserne hadde ingen hast. Den første lyden hadde kommet rett fra den andre enden av jordet. Så var det en lang pause. Så kom lyden igjen, like fjern som sist, fra den kanten der broen krysset elven. Enda litt senere, nok en blåselyd fra den kanten der jernbanen gikk, eller et sted i nærheten.

Der lå han i buret, innestengt av sprinklene, og lyttet. Han var ikke klar over at han lå og tenkte, men plutselig falt det ham inn: Blåserbøen. Han og Lisa og de andre hadde alltid trodd at det hadde bodd noen blåsere på toppen av det jordet, kanskje glassblåsere eller musikere. Men det var nok ikke slik jordet hadde fått sitt navn – det skjønte han nå. Nei, det var langt fra slik.

Den ene blåseren svarte den andre, avbrutt av lange pauser, som vaktpostene i en beleirende hær. Så langt hadde de ikke begynt å omringe ham.

Kirkeklokken hadde slått kvart over da Ned Challis nådde landsbyen og syklet forbi skoleporten. Han syklet til idrettsplassen, kanskje fordi det var der Kevin ville ha gått om dagen. Han syklet humpende omkring på plassen, men så ingen Kevin.

Han begynte å sykle tilbake samme vei han hadde kommet, som om han hadde gitt opp det hele og ville hjem. Han syklet langsomt. Han passerte skoleinngangen på ny.

Skulle han kjøre denne veien, ville han snart være ute av landsbyen. Han syklet så langsomt at forhjulet vinglet faretruende; dynamolykten lyste bare så vidt. Han satte ned foten og stanset. Urørlig lyttet han. Det var ingenting å høre, om ikke – jo da, det aller svakeste gjenferd av en lyd, tynn og skarp; den drog ut i flere sekunder, fjernt som fra en annen verden. Som en feiging – og Ned Challis var slett ikke noen feiging – forsøkte han å overbevise seg selv om at lyden hadde vært en innbilning, enda han visste at det ikke var tilfellet. Nå kom den fra en annen kant; veldig svak, men gjennomtrengende, så han fikk frysninger da han hørte den. Nok en gang kom den, fra enda et annet hold.

Han leide sykkelen tilbake til skoleinngangen og satte den fra seg der. Han visste han måtte være ganske nær. Han gikk bort til skolegårdsporten og kikket over. Men månen lå i tilskyet mørke: Han så ingenting. Han lyttet og ventet på at månen skulle komme i fri flyt.

Inne i skolegården hadde Kevin greid å reise seg opp igjen, først på alle fire, og så helt opp. Han var fryktelig redd, men han måtte stå oppreist når han skulle møte hva det nå enn var.

For blåserne var nemlig i gang med omringningen, sakte, men sikkert: Alle tok sikte på skolen, på skolegården, på skyggeburet. På ham.

Nå hadde månen vært mørkelagt av skydekket en stund. Han kunne ikke se noen ting, men han merket at blåserne var til stede. Lydsignalene deres kom tettere nå, og stadig nærmere. Nærmere. Skrekkelig nær.

Plutselig kom månen i fri flyt.

I det plutselige måneskinnet så Ned Challis klart tvers over skolegården, dit hvor Kevin sto og støttet seg mot klatrestativet mens hendene vred seg sammen foran ham.

I det plutselige måneskinnet kunne ikke Kevin se onkelen. Mellom ham og porten og rundt omkring ham forsvant alt i et eneste dypt mørke. Febrilsk forsøkte han å rive løs fingrene som holdt på den lille flasken, slik at han kunne kaste den fra seg. Men det fikk han ikke til. Han holdt på flasken; flasken holdt på ham.

Mørket var nå i ferd med å omslutte ham helt. Mørket holdt på å ta ham – hadde et sikkert grep om ham.

Kevin skrek opp.

Ned Challis ropte: "Kevin!" og dermed var han over porten og skolegården og la armene omkring gutten: "*Kom, så går vi.*"

Det hørtes en klirrelyd fra noe som falt idet Kevin åpnet hendene: Den lille flasken falt og rullet inn mot midten av skolegården. Der lå den og så aldeles betydningsløs ut.

Kevin klynket og skalv, men han greide å gå selv. Ned Challis hjalp ham over porten og bort til sykkelen.

”Tror du at du kan sitte på stangen, Kevin? Klarer du det, tror du?”

”Ja.” Han kunne snaut nok snakke.

Ned Challis nølte og tenkte på flasken som hadde valgt å stanse midt i skolegården, der førstemann som kom i morgen ville se den og plukke den opp.

Han gikk tilbake og plukket den opp. Samme hvor han kastet den, kunne den bli funnet. Han kunne jo smadre den og knuse skårene med foten, men han var ikke sikker på om han turde å gjøre det.

Uansett hadde han ikke tenkt å holde den i hånden lenger enn han strengt tatt måtte. Han stappet den i lommen, og så, da han kom tilbake til Kevin og sykkelen, smatt han den oppi sykkeltasken.

Han kjørte Kevin hjem på sykkelstangen. Ved hageporten til familien Challis sto Mrs. Challis og ventet, med hunden til å holde seg med selskap. Hun sa bare: ”Går greit med ham, altså?”

”M-m.”

”Jeg lager en kopp te, jeg, mens du kjører ham hjem.”

Da Kevin sto foran gatedøren hjemme, sa han: ”Jeg lot smekklåsen stå åpen. Jeg kommer meg inn. Det går bra. Jeg har ikke – jeg har ikke – ”

”Like greit å ikke snakke om det,” sa onkelen. ”Bare gå og legg deg, du. Ingenting å være redd for nå.”

Han ventet til han hørte at Kevin var vel i hus, og at låsen gikk igjen. Så syklet han tilbake til kona, teen og utfordringen som lå i sykkeltasken.

Etter at han hadde fortalt kona alt sammen, og de hadde diskutert hva de skulle gjøre, sa Ned Challis tankefullt: ”Jeg kan jo kanskje ta den med til museet likevel. Det tryggeste ville være å plassere den i en glassmonter der.”

”Men du sa jo at de vil nok ikke ha den.”

”Kanskje de vil det dersom jeg forteller dem hvor jeg fant den, og litt – bare litt, altså – om Branntuftene ...”

”Da gjør du det.”

Ned Challis reiste seg med en gjesp som definitivt sa ”Til sengs”.

”Men nå må du bare ikke tro du har løst alle problemene ved å ta flasken med til Castleford. Ikke på langt nær.”

”Ikke det?”

”Lisa, vet du. Hun regner den flasken som sin.”

”Lisa får jeg ta meg av i morgen.”

”I dag, etter klokken å regne.”

Ned Challis kom med et stønn, som gikk over i nok en gjesp. ”Først til sengs,” sa han, ”så Lisa.” De gikk og la seg like før daggry.

Neste dag og i mange dager etterpå var Lisa rasende sint på faren. Han hadde så godt som stjålet flasken, sa hun, og nå nektet han å gi henne den tilbake, å la henne se den, og til og med å fortelle hva han hadde gjort med den. Hun var ikke fullt så sint på Kevin. (Hun visste naturligvis ikke hvordan flasken hadde funnet veien fra Kevin til faren.)

Kevin holdt seg unna Lisa og passet enda bedre på å holde seg unna onkelen. Han ville ikke snakke med ham alene.

En lørdag spiste Kevin middag hos familien Challis; han var blitt spesielt invitert. Der satt han sammen med Lisa og Mrs. Challis. Ned hadde vært i Castleford og kom sent hjem. Han kom og satte seg med dem ved middagsbordet i tydelig godt humør. Opp av lommen tok han en liten eske, som han plasserte midt på bordet ved siden av helgens kake. Kona stirret på ham, så før han sa noe, ga han henne et ørlite, beroligende nikk. ”Museet ville ikke ha den lille gamle glassflasken likevel,” sa han.

Begge barna skrek opp: Kevin reiste seg med en så voldsom baklengs bevegelse at stolen veltet i gulvet med et brak, og Lisa bøyde seg frem og krafset med fingrene mot esken.

”Nei, gi dere!” sa Ned Challis. Henvendt til Lisa la han til: ”Der skal den stå, jenta mi, til *jeg* sier fra.” Og til Kevin: ”Ta det rolig. Sett deg ved bordet igjen og hør på meg.” Kevin tok opp stolen og satte seg igjen, med albueene på bordet og hendene under haken.

”Altså,” sa Ned Challis, ”dere to vet så mye at det kanskje er bedre at dere får vite litt til. Den lille gamle flasken der kommer fra Blåserbøen, nedenfor Branntuftene – ja, det vet dere jo. Branntuftene er bare noen ruiner nå – det vokser hyllebærbusker der både inni og utenfor; men engang sto det et lite hus på tuftene, der det bodde noen. Bestemor til mamma kunne huske den siste som bodde der.”

”Nei,” sa Mrs. Challis, ”det var oldemor som kunne huske det.”

”Ja, uansett,” sa Ned Challis, ”så langt tilbake er det at Victoria var dronning, det er nå sikkert. Og det var en gammel dame som bodde alene i den hytten. Det gikk rykter om henne.”

”Var hun heks?” hvisket Lisa.

”Det sa de. De sa at hun gikk ut på bøen om natten – ”

”Ved fullmåne,” sa Mrs. Challis.

”De sa hun gravde opp røtter og lette etter planter og hattsopp og slikt. De sa hun fanget rotter og padder og flaggermus, til og med. De sa hun laget salver og pulver og heksebrygg. Og så sa de at hun brukte det hun laget til å kaste forbannelser over folk og kalle på ånder.”

”Ånder fra helvete, sa oldemor. Ornt’lig onde ånder.”

”Det sa folk i landsbyen. Det var bare sognepresten som fnyste av det hele. Sa han mange ganger hadde vært innom og blitt vist rundt i hele huset uten å ha sett noe uvanlig – ikke noen krukker eller flasker med saker og ting, som hun visstnok brukte til heksekunstene sine. Han sa hun var bare en stakkars gretten gammel dame, ingenting annet.

Så ble hun eldre og eldre og gretnere og gretnere, og så en dag døde hun. Liket lå i en kiste i huset, og sognepresten skulle begrave henne på kirkegården dagen etter.

Kvelden før hun skulle ha blitt begravd, var det noen fra landsbyen som gikk opp dit – ”

”Noen!” sa Mrs. Challis foraktelig. ”Fortell hele sannheten, Ned, hvis du i det hele tatt skal fortelle historien. Halve landsbyen gikk opp, med lykter – menn, kvinner, og barn. Fortsett, du, Ned.”

”Huset hadde stråtak, og de begynte å dra ned stråtuster som de tok med inn og strødde omkring og la i hauger under kisten. De skulle sette fyr på alt sammen.

De var i ferd med å dra ut strå på den siden av huset som vender nedover da det plutselig løsnet en kjempestor bunt, og så kom det deisende en drøss med ting som den gamle damen nok hadde gjemt der. Folk gjemte faktisk ting i stråtak på den tiden.”

”Var det sparepengene hennes?” spurte Lisa.

”Nei. En mengde krukker og småflasker, alle med kork eller lokk, pent og pyntelig. Med forskjellige ting inni.”

Et øyeblikk var det stille rundt middagsbordet. Så sa Lisa:

”Der har vi beviset: Hun *var* heks.”

”Nei da, det bare beviste at hun *trodde* hun var heks. Det var *det* sognepresten sa etterpå – og hjelpe meg! så rasende han ble da han fikk vite hva som hadde skjedd den kvelden.”

Mrs. Challis sa: ”Han ga dem pepper fra prekestolen søndagen etter. Han sa at før i tiden var slike forvirrede gamle arminger helt uten grunn blitt brent levende, og det var en skam at folk i landsbyen hadde brent henne død.”

Lisa ville snakke mer om det som skjedde selve kvelden. ”Hva gjorde de med det som kom ut av stråtakinget?”

”Buntet det sammen med stråene inni hytten, og satte fyr på alt sammen. Hytten sto i flammer som en varde i fyr den natten, sier de. Før daggry var alt lagt i aske. Og slik endte den historien.”

”Bortsett fra min lille flaske,” sa Lisa. ”Den rullet ut av stråtekket, men ble ikke plukket opp. Den rullet nedover bakken, eller så sparket noen den dit.”

”Omtrent slik var det, ja,” nikket Ned.

Igjen strakte Lisa hånden ut etter esken, og denne gangen hindret han henne ikke. Men han sa: ”Nå må du ikke bli overrasket, Lisa. Det er noe annet nå.”

Hun nølte litt. ”En annen flaske?”

”Flasken er den samme, men – du får nå se.”

Lisa åpnet esken, fjernet bomullspolstringen, tok ut flasken. Det var den samme flasken, men korken var borte, og den var tom og ren – så ren at den skinte grønt. Den skinte av uskyld.

”Du sa korken aldri kunne fjernes,” sa Lisa langsomt.

”De fikk den ut med en slags sugeteknikk. Den fyren på museet ville vite hva som var inni, så han fikk sykehuslaboratoriet til å ta en kikk på den – en venn av ham jobber der. Det var en enkel sak.”

Mrs. Challis sa: ”Den kan bli en nydelig vase, Lisa. Til bitte små blomster.” Hun fikk Lisa av gårde ut i hagen for å plukke en liten bukkett; selv tok hun flasken med seg for å fylle vann i den.

Ned Challis og Kevin satt og så på hverandre over bordet.

Kevin sa: ”Hva var det i den?”

Ned Challis sa: ”Å, litt av hvert, sa de på sykehuset. Og én ting var det mer av enn noe annet.”

”Ja vel?”

”Blod. Menneskeblod.”

Lisa kom tilbake med blomstene; Mrs. Challis kom tilbake med flasken med vann i. Med blomster oppi så den riktig pen ut.

”Hekseflasken min,” sa Lisa fornøyd. ”Hva het hun – den gamle damen som trodde hun var heks?”

Faren ristet på hodet; moren tenkte seg om: ”Madge – eller var det Maggy – ?”

”Flasken til Maggy på Blåserbøen, altså,” sa Lisa. ”Var hun egentlig glassblåser eller musiker?”

”Ingen av delene. Veverske var hun, husker jeg bestemor sa.”

”Men hvorfor heter det Blåserbøen, da?”

”Det er jeg ikke helt sikker på,” sa Mrs. Challis unnvikende. ”I grunnen tror jeg ingen vet det helt sikkert.”

Men Ned Challis, som satt og kikket på Kevin, visste hvor sikkert *han* visste det.

Miss Hallidays synder

For ikke lenge siden døde min tilårskomne mor på aldershjemmet. Det falt da i min lodd å gå igjennom hennes personlige eiendeler. Hun hadde iherdig tatt vare på småting med affeksjonsverdi fra gamle dager, og det var antakelig derfor min kone var oppsatt på å bli med når ting skulle sorteres og kastes. Min kone er ung, så hun synes nok at levesettet til mine foreldre (som var landsens folk den gang landet *var* landlig) virker meget fjernt og fengslende.

På hjemmet der mor endte sine dager, hadde beboerne hatt lov til å sette inn egne møbler på stuesoverommene, og mor hadde tatt med seg den høye kommoden fra mitt barndomshjem. De øverste skuffene var aldeles proppfulle av gamle minner.

Fra bunnen av en av disse skuffene dro min kone til slutt opp den lille posen av hvit fløyel. Den interesserte henne selvsagt ikke noe særlig. Den var blitt vist til oss barna som en suvenir fra mors ungdom – et minne om spenningen ved landsbyens dansefester. Jeg tror mor kalte den en pompadur.

Jeg husker at allerede da jeg var barn, var den lille hvite posen gulnet av elde. Allerede på den tiden manglet den en snor i åpningen. Den eneste pynten den hadde, var en gråbrun dusk av broderigarn som hang på nederst.

Mens jeg kikket på denne pompaduren der den lå, tom og flat og halvmåneformet, og dekket mer enn hele min kones fyldige håndflate – som sagt, mens jeg kikket på pompaduren, ble jeg intenst og smertelig minnet om Miss Halliday. Ikke at jeg tror hun visste noe om posen eller spenningen ved landsbyens dansefester, altså. Slett ikke.

Om jeg husker riktig, så jeg Miss Halliday bare to ganger.

Far var bonde og hadde beitemarker langs elven Cam. Det var en riktig herlig kulp i elven, der vi guttene alltid fisket om sommeren, og der vi alle badet. Kulpen var bare vår, for far eide breddene på begge sider. Riktignok pleide guttene i landsbyen å lure seg dit på varme sommerdager, men Miss Halliday spurte om lov.

Det var ikke slik at vi *kjente* Miss Halliday – ikke slik man definerte det å *kjenne* noen i en liten landsby på den tiden. Hun hadde nylig flyttet til landsbyen, etter at den siste gjenlevende av foreldrene hennes døde som pensjonert baptistprest. Vi møtte henne på søndagsmorgener når vi gikk til kirken (min familie var anglikanere), og hun var på vei til baptistkirken. Så jeg må ha gått forbi henne flere ganger, men la ikke egentlig merke til henne før den gangen da hun stoppet mor for å be henne takke far (som akkurat da sto like ved siden

av mor) for at han hadde gitt henne lov til å bade i kulpen vår. Hun sa at hun jevnlig benyttet seg av denne friheten. Jeg skjønte hva hun ville si, og jeg ble overrasket, for vi hadde aldri sett henne ved kulpen.

Med sin underlige, skjelvende stemme forklarte Miss Halliday hvorfor morgenbadet var så viktig for henne: ”Det renser meg for synder.” Hun gomlet på ordene med gebisset.

Mor mumlet frem noen vennlige lyder; far vred forlegent på seg; vi barna bare glodde. Miss Halliday ikke bare *sa* rare ting – hun *sa* rar ut også. Hun var høy og tynn, på et hengslete vis, og jeg hadde inntrykk av at hun var omstendelig kledd i en mengde små plagg. Kjolen hennes var påsydd blonder og rynkekapper både hist og her, og utenpå hadde hun et slags pynteforkle, og et sjal med frynser på endene, og en liten cape over skuldrene, og et skjerf som hang langt nedover – også det med frynser på endene. Hun gikk med en stråhatt som var plassert høyt på hodet, med en hattenål stukket tvers igjennom, som om den skulle gå tvers igjennom selve hodet hennes. Hun gikk med en liten blondekrage som var stivet oppover nesten til øreflippene, og hvite hansker, og hvite strømper, som så vidt kunne skimtes mellom skjørtekanten og støvlene.

Far kom med en kommentar, ledsaget av høylytt latter, da vi gikk videre etter møtet med Miss Halliday. Han sa at hun var ”et får i lammeklær”. Mor bebreidet ham for slikt grovt snakk på en søndag, men tilføyde selv, etter å ha tenkt seg om, at til og med lammeskinnet var gammelt. Til og med vi kunne se at Miss Halliday var eiendommelig umoderne.

Dette var første gang jeg egentlig la merke til Miss Halliday. Det kan hende jeg spurte foreldrene mine om henne; én av oss må nok ha gjort det. Jeg kan huske far si at Miss Halliday ikke var ”riktig navla” – et særdeles upassende uttrykk.

Dette søndagens møte må ha funnet sted i skoleferien, for jeg har minner om fridag etter fridag ved og i elven. Det var sommer, antakelig august. Jeg var ivrig etter å fiske – alskens ferskvannsfisk – i elven vår. Det var rikelig av den, særlig i kulpen. Det var den vanlige morten og karpen, og dessuten småørret; og om man kjente knepene, kunne man få tak i ål. Jeg bestemte meg for å prøve meg med en nattline – jeg tror nok ikke far kan ha visst om den, for han ville ikke ha likt det. Jeg tenkte meg tidlig opp for å gå og se om jeg hadde fått noe.

Jeg hadde satt ut linen natten over ved et oretre like nedenfor den dypeste delen av kulpen, og da jeg neste morgen var på plass bare for å finne null fangst, kom det en lyd som var så uvanlig så tidlig at jeg måtte se meg om. Innimellom løvet på oretreet fikk jeg se Miss Halliday komme raslende gjennom det høye gresset med en stor kurv på armen, men ellers kledd akkurat som om hun var på vei til gudstjeneste på søndagen.

Jeg hadde ingen mulighet for å komme meg vekk uten å bli sett, og jeg kviet meg for å snakke til Miss Halliday eller bli snakket til av henne. Så jeg holdt meg i skjul bak treet.

Miss Halliday satte kurven ned på elvebredden og begynte å kle av seg. Det var tydelig at det ikke streifet henne at noen allerede kunne være til stede og følge med henne i grålysningen. Når søstrene mine skulle ut og svømme, skiftet de alltid bak tette busker og pakket seg på forhånd inn i store, fargerike badehåndklær. Miss Halliday kledde av seg så usjenert at man skulle tro hun befant seg hjemme på soverommet.

Det var riktig mange lag med plagg som skulle av, men til sist var hun naken.

I mitt unge liv hadde jeg allerede klart å få noen raske glimt av nakne piker og damer, men jeg hadde aldri fått studere dem i ro og mak; nakenheten var alltid blitt fort tildekket igjen. Jeg regnet med at det ville gå slik denne gangen også. Jeg regnet med at Miss Halliday ville dra opp av kurven en slik mørk og diskret badedrakt som var på moten i min barndom. Men Miss Halliday hadde ikke tatt med seg noen drakt.

Miss Halliday var og ble naken.

Jeg kunne se hele kroppen hennes aldeles klart. Den var knoklet og kantet – nesten avlangt firkantet – og ualminnelig hvit, eller hvitaktig. Faktisk var det bare ansiktshuden og – i mindre grad – hendene som hadde noen farge. Jeg antar det var de eneste kroppsdelene som vanligvis var blottlagt. Og brystvortene var gråbrune. Miss Hallidays bryster var et fascinerende syn. De hang slapt som små tomme poser, trukket ned av sin egen vekt. De minnet meg om to eksemplarer av den misfargede hvite fløyelspompaduren som mor en gang hadde vist oss.

Miss Halliday var ikke helt ferdig, der hun sto naken på elvebredden. Hun var ikke naken nok ennå. Hun hadde allerede tatt av seg lorgnetten og lagt den forsiktig i kurven. Nå tok hun ut hårnålene og gjemte dem på samme plass. Det grånende håret falt nedover i sin fulle lengde. Hun tok ut gebisset. Hun tok ringer av fingrene. Hun tok ett eller annet av foten, som jeg muligens tror var et liktornplaster. Til sist var det bare *henne selv* igjen.

Så begynte hun å vasse ut i vannet, og like før hun mistet fotfestet, stupte hun fremover for å svømme over kulpen. Hun svømte på en keitet måte, fort og intenst, nesten som en hund, og hva slags svømmetak hun brukte, er ikke godt å si. Da hun nådde midten av kulpen, så det ut til at hun trådde vannet et øyeblikk, for så – til min store skrekk – å synke. Ansiktsuttrykket hennes var helt følelsesløst, kroppen fullstendig avslappet, men hun sank altså. Det siste jeg så av henne var de grå hårtafsene som fløt på den svarte overflaten og deretter ble dradd ned sammen med resten.

Alt sammen skjedde så fort, som man sier, men jeg hadde tid til å innse at jeg nok ikke ville lykkes med noe redningsforsøk. Jeg skulle bare dra hjem og glemme det hele. Jeg skulle prøve å innbille meg at jeg aldri hadde vært ved kulpen så tidlig, aldri å ha sett Miss Halliday. Jeg skulle helt og holdent glemme henne og de der pompasurene hennes.

Men så kom Miss Halliday opp, like rolig som hun hadde gått under. Da vannet var rent av henne, hadde hun et bemerkelsesverdig uttrykk i ansiktet. Det var (skjønt jeg hadde naturligvis ikke ord for det på den tiden) ekstatisk. Det begynte å demre for meg hvorfor hun så ut som hun gjorde. Ved å dukke fullstendig hadde hun forsikret seg om at elven vasket bort synden fra alle kroppsdelene hennes. Jeg begynte urolig å tenke på at jeg sto lenger nede i elven enn henne. Vi i vår familie pleide å spøke med – i all hemmelighet, uten at mor visste om det – at vi ”lot vannet i vannet” når vi badet. Derfor hadde vi en liten, lattermild kamp med hverandre om ikke å komme nedenfor noen. Og nå sto jeg der med Miss Hallidays synder virvlende omkring anklene etter hvert som de ble skylt bort fra henne med strømmen.

Jeg så ned med bange anelser.

Imens svømte Miss Halliday tilbake til kurven med tøyet på elvebredden. Hun kravlet opp. Jeg la merke til at kroppen hennes ikke lenger hadde den ujevne hvitfargen som tidligere. Den hadde et blåskjær over det hele, som nok måtte komme av kulden i vannet. Pompasurene hadde samme farge som tynnskummet melk.

Miss Halliday tørket seg med et stort håndkle som hun tok opp av kurven, antakelig det eneste hun hadde med i den. Hun tørket brystene, og så løftet hun slapt og sløvt på hvert bryst for å tørke dem under. Da hun var tørr, begynte hun å kle på seg igjen. Hun tok på seg lag etter lag, plagg etter plagg, til hun igjen var den Miss Halliday man kunne komme til å møte på vei til søndagens gudstjeneste.

Så raslet hun i vei tilbake gjennom gresset, og jeg snek meg hjem.

Det neste jeg husker av Miss Halliday, var at jeg sto i hagen hjemme for å høre på klokkene som ringte til begravelsen hennes. Dette må ha vært ganske mange uker senere: Det var rim på georginene, kan jeg huske.

Miss Halliday var blitt funnet død – druknet – av far, som hadde vært ute og gått over engen ved elvebredden en morgen. Hun var selvfølgelig naken, skjønt mor ikke ville at det skulle bli sagt i påhør av oss.

Det ble rettslig likskue, og jeg smugleste rapporten i lokalavisen. Det var overhodet ingen mistanke om selvmord. Imidlertid sendte likskueformannen ut en advarsel på grunnlag av medisinske funn om at folk i fremskreden alder (hans ord) ikke burde bade i altfor kaldt vann.

Jeg følte nysgjerrighet omkring Miss Halliday og hennes død på en helt annen måte enn andre. Vi barna hadde ganske mye av det man kan kalle begravelseskunnskap. Jeg kjente til kister, gravlegging og begravelsesklokker. Men jeg visste ikke hvordan Miss Halliday så ut i kisten. Lå hun der i sine klær og sine synder, som da hun skulle på bedehuset, eller var hun naken, som da hun tok sin død? Fantet det regler for slikt? Det fantes en regel for hvordan man ringte inn en begravelse. Tre slag for menn, to for kvinner, ett for barn. Og vi barna trodde også at klokken slo for de årene den døde hadde levd. Da jeg sto der i den rimete hagen, talte jeg for første gang punktlig og presist alle slagene, hundre og syv doble i tallet. Men selv på den tiden visste jeg at Miss Halliday ikke kunne være over hundre år. Jeg ville tro hun var femti, eller førti, eller tredve, eller kanskje bare femogtyve – det var ”fremskreden alder” for meg da.

Nå ... Nå har jeg ingen interesse av å finne ut av hvor fremskreden Miss Hallidays alder kan ha vært. Uansett er alder et relativt begrep, sier jeg til meg selv. Dette er noe jeg ofte har hørt mine jevnaldrende si. Det er bare et uttrykk vi har.

Da jeg var gutt, spurte jeg en gang foreldrene mine hvilke synder Miss Halliday hadde begått, siden hun måtte dø av dem. De hadde glemt navnet Halliday. Da far nå ble minnet på det, sa han at han ikke trodde den gamle stakkaren noensinne hadde hatt en eneste skikkelig synd å kose seg med. Mor, som straks viste seg dypt uenig, sa: ”Vi er alle syndere.” Og så la hun til: ”Og syndens lønn er døden.”

Da jeg var ung og nygift, forsøkte jeg en gang å fortelle min kone – min første kone, som også var ung da – om Miss Halliday. Jeg kan ikke ha vært noe flink til å fortelle. Hun avfeide meg med en omfavnelse da jeg ikke ga meg.

Etter at mange år nå er gått (og etter en skilsmisse), har jeg begynt på ekteskap nummer to – et nytt liv, i grunnen.

For ikke lenge siden satt jeg i min avdøde mors rullestol i stuesoverommet på aldershjemmet og så på mens min kone rotet seg igjennom den høye kommoden til mor. (Hun hadde allerede kassert pompaduren som søppel.) Stadig vekk strakte hun seg opp på tå til de øverste skuffene. Som far kunne ha sagt det, var hennes kvinnelige ynde iøynefallende.

Hun rotet i vei og fant gjenstander som var både rare og gamle og – i hennes øyne – antikvariske. Om og om igjen stilte hun spørsmål om ting hun hadde funnet, og på grunnlag av minner fra oppveksten kunne jeg for det meste svare henne. Hun ertet meg over skulderen: ”Du vet så mye – har levd så lenge! Så mye du har fått med deg! Slike forandringer! Slike *fremskritt*!

Er det skadefryd, dette her? Er det bare noe jeg innbiller meg?

Frøken Fjell
Skyggeburet
Miss Hallidays synder

En studie i pragmatisk balansegang

1. INNLEDNING

Denne kommentaren tar sikte på å drøfte et utvalg av de språklige og kulturspesifikke utfordringene som ligger i oversettelsen av de tre novellene ”Miss Mountain”, ”The Shadow Cage” og ”The Sins of Miss Halliday” av Philippa Pearce. Selv om de to førstnevnte primært er skrevet for (halvstore) barn og den siste for voksne, vil jeg i min kommentar behandle alle tre tekstene som én korpus, det vil si at det i alle kategorier problemstillinger kan inngå eksempler fra alle novellene. De to førstnevnte er såpass avanserte både tematisk og språklig at de godt kan leses av voksne med stort utbytte, og beretningen i voksennovellen om en liten gutts kinkige erfaringer er ikke voksne enn at den gjerne kan deles med større barn, så avstanden mellom de to nivåene av målgrupper synes ikke så betydelig. Derfor, og fordi mange av problemstillingene går igjen på tvers av alle tre novellene, synes en slik samordning hensiktsmessig og praktisk.

Det vil bli lagt vekt på rokeringer i informasjonsstruktur, på dialog og på oversettelse av stilistiske trekk som nominalisering, allitterasjon og bildespråk. I tillegg vil oversettelse av kulturspesifikke fenomener bli tatt opp, inklusiv håndteringen av meningsbærende navn. I eksemplene vil det gjerne forekomme oversettelsesvalg, leksikalske, idiomatiske eller strukturelle, som i tillegg til den foreliggende problemstillingen godt kunne fortjene kommentar. Det blir stort sett bare gjort i den grad det måtte synes å være nødvendig for å kunne gi en dekkende behandling av hovedproblemstillingen. Rammene for denne kommentaren er presset nok slik de er.

I diskusjonen følges hvert eksempel av en tekstkode som refererer til hvilken av de tre novellene det er tatt fra, samt et sidetall som viser til utgangsteksten, fulgt av et annet som viser til målt teksten, for eksempel (SC 13;27). Tekstkodene lyder som følger:

"Miss Mountain" MM
"The Shadow Cage" SC
"The Sins of Miss Halliday" ... SMH

1.1 Tilnæringsmåte

Som antydnet i overskriften vil jeg i størst mulig grad forsøke å diskutere mine løsninger og deres alternativer i et pragmatisk perspektiv. Pragmatikk vil jeg generelt definere som de prioriteringer en språkbruker gjør når han eller hun i konkrete kommunikasjonssituasjoner, skriftlige så vel som muntlige, **velger** og **ordner** sine ord for å nå frem med sitt budskap til lesere og lyttere på tilsiktet måte. For å oppnå dette søker man å utnytte sine språkressurser, både leksikalske og strukturelle, slik at man får uttrykt både det referensielle innholdet i budskapet, samt de holdninger og følelser man måtte knytte til det (det ekspressive innholdet). Dette skjer både bevisst og ubevisst hos språkbrukerne. Baker (2011:230) sier i denne sammenheng at betydningen av et konkret budskap ikke kan forstås i kraft av selve språkssystemet, men "as conveyed and manipulated by participants in a communicative situation." Når Pearce for eksempel skriver i "The Shadow Cage" *he would not be afraid.* (15;28), er det ikke sikkert at denne setningen skal oversettes med 'han skulle ikke være redd.' eller 'han kom nok ikke å bli redd.', selv om det ikke finnes noen formelle feil ved en slik løsning. Setningen forekommer i et avsnitt komponert i fri indirekte stil, og er del av en indre monolog hos en liten gutt; derfor krever den en del stilistiske og strukturelle tillemplinger. På denne bakgrunnen, og av hensyn til målgruppen barn, har jeg valgt å oversette sekvensen med 'det var ikke noe å være redd for.', en nokså radikal parafrasering av meningsinnholdet i utgangstekstens versjon, som forhåpentligvis ivaretar de nevnte kravene.

Siden en oversetter kontinuerlig skal veksle mellom tolkning og formidling, ser jeg altså på pragmatiske krav som en konstant faktor man må ta hensyn til i prosessen med å overføre en tekst fra ett språk til et annet. Her kan det nevnes at Crystal i *The Cambridge Encyclopedia of Language* (1995) hevder at "[p]ragmatic factors **always** [min utheving] influence our selection of sounds, grammatical constructions and vocabulary from the resources of the language", og da sikter han formodentlig til enhver kommunikasjonssituasjon. Derav bør man kunne slutte at en oversetters pragmatiske utfordringer ofte er mer omfattende enn de en språkbruker møter i enspråklige sammenhenger, siden han eller hun i sin dobbeltrolle skal gjøre sine leksikalske, strukturelle, idiomatiske og kulturelle valg med de begrensninger valgene til forfatteren av

utgangsteksten allerede har satt. I denne balansegangen er det pragmatisk ekvivalens kan oppnås.

2. Syntaks og tematisk struktur

Både engelsk og norsk hører til den gruppen språk som i bekreftende setninger har leddstillingen SVO, det vil si at subjektet kommer foran verbalet, som etterfølges av objektet (Greenberg 1963 i Bækken 1998:3). Med en slik ordstilling blir subjektet tema i setningen, altså det som ytringen handler om og tar utgangspunkt i; resten av setningen kalles ”rheme”, der objektet står i setningens fokus. Ofte vil da subjektets innhold være gitt i foregående kontekst, og bestå av et lett setningsselement, gjerne et pronomen. Videre vil objektet vanligvis introdusere en ny idé, som gjerne uttrykkes med tyngre strukturer som nominalfraser og leddsetninger. Denne organiseringsrekkefølgen av innhold fra gitt til ny informasjon kalles informasjonsprinsippet, og er frekvent i begge språkene. Imidlertid sier Hasselgård (2004a:190 i Hasselgård 2005:36) at engelsk **i større grad enn norsk** foretrekker å begynne setninger med et subjekt, også i tilfeller der dette inneholder **ny** informasjon. En slik ordning innebærer et brudd med prinsippet om at informasjonsverdien i en setning skal stige fra venstre mot høyre. Setningen *Innocence shone from it*. (SC 26;37) innebærer et slikt brudd; det tematiserte begrepet [*i*]nnocence er ikke nevnt (i hvert fall ikke eksplisitt) tidligere i teksten og er derfor ny informasjon, mens pronomenet *it*, som refererer til den personifiserte flasken, som er gjennomgangstemaet novellen, står som styrelse i et preposisjonsledd (komplement) på slutten av setningen. Direkte oversatt til norsk ville et slikt brudd med informasjonsprinsippet medføre strukturen ’Uskyld skinte av den’ (bokstavlig). Denne løsningen er strengt tatt grammatisk uklanderlig, men pragmatisk uheldig på norsk. Om man satte subjektet i bestemt form, og fikk versjonen ’Uskylden skinte av den’, ville det ha gjort setningen mer i overensstemmelse med norsk språkbruk, men bare forutsatt at denne uskylden i det minste hadde en mer enn implisitt forankring i den forutgående teksten, hvilket ikke er tilfellet – snarere tvert imot; det synes å være overraskelsesmomentet som er forfatterstemmens poeng. På norsk vil det derfor her være naturlig å gjøre det kjente pronomenet ’den’ i preposisjonsfrasen til subjekt, og uttrykke innholdet i det opprinnelige subjektet i et adverbial, som **fokus** i setningen: ’Den skinte av uskyld’. En slik løsning knytter subjektet til den foregående setningen, og innebærer ikke noe brudd med kontinuiteten i novellen. Dette er ett av en rekke eksempler på subjekter i novellene som på grunn av sin informasjonsverdi og/eller tyngde bør eller må flyttes ut av tematisk posisjon i setningen. Noen av dem behandles i del 2.1.

2.1 Avtematisering av engelske subjekter

Det finnes flere strategier som kan brukes til å sette innholdet i et engelsk tematisk subjekt med ny informasjon og/eller stor tyngde i fokus i en norsk oversettelse. Hvilken som velges, vil være avhengig kontekst, og syntaktiske og semantiske forhold i utgangsetningen som helhet. Hasselgård har i en kontrastiv undersøkelse (2005:36) funnet at det i norsk syntaks finnes en større tendens enn i engelsk til at setninger innledes av et tema med relativt lav informasjonsverdi, slik som lette adverbialledd, ubetonte pronominalobjekter og foreløpige subjekter, i tillegg til en rekke spesialstrukturer som eksistensielle setninger og utbrytningskonstruksjoner.

Sistnevnte er et hensiktsmessig alternativ når det engelske subjektet i tematisk posisjon identifiserer en enhet, for eksempel en person, som er blitt anonymt omtalt i den foregående teksten. En kandidat for en slik løsning er setningen *Ned Challis found it* (SC 9;25), der subjektet vagt blir innevarslet gjennom pronomenet *someone* i den forutgående konteksten. Løsningen *Ned Challis fant den* virker på norsk litt unaturlig og bombastisk, siden denne personen ikke er blitt identifisert tidligere i teksten. Subjektet må da, med sin nye informasjon, flyttes lengre ut i setningen. Av den grunn synes utbrytning å være en heldig løsning, som gir versjonen 'Det var Ned Challis som fant den'. På den måten får setningen en lett introduksjon med det semantisk tomme 'det', mens subjektet 'Ned Challis' kommer i setningens fokus, og får dessuten hovedtrykket i setningsmelodien. Resten av opplysingene, som er gitt, uttrykkes i relativsetningen 'som fant den'.

Som nevnt ovenfor vil engelske setninger med tematiske subjekter som inneholder ny informasjon noen ganger med fordel kunne oversettes i form av en eksistensiell setning på norsk. Disse setningstypene er formelt sett ganske identiske på begge språk, idet de innledes med et tomt subjekt, for deretter å introdusere ny informasjon ved hjelp av verbet *å være* eller et "verb of appearance or existence on the scene" (Bækken 2006:311). I setningen i fet i eksempel [1] nedenfor får leseren en beskrivelse av skolegården slik den tar seg ut der gjerdet skiller den fra jordene omkring. Subjektet inneholder opplysninger som er nye for adressaten, og består for øvrig av en relativt tung nominalfrase. I oversettelsen i [1a] blir subjektet presentert i en eksistensiell setning.

- [1] He stepped down again and went over to the fence that separated the playground from the farmland beyond. ***Tall tussocks of grass grew along it***, coming through from the open fields and fringing the very edge of the asphalt. (SC 13;27)

[1a] Han gikk ned igjen og bort til gjerdet som skilte skolegården fra jordene utenfor. **Her vokste det grønne gresstuster**, som strakte seg inn gjennom gjerdet fra de frie markene, som en frynsekant langsmed asfalten.

Skulle man forsøke seg med en ordrett oversettelse, ville den lyde 'Høye gresstuster vokste langsmed det', men det ville være å snu helt om på informasjonsprinsippet. Pronomenet 'det' i preposisjonsfrasen 'langsmed det' på slutten av setningen refererer utvilsomt til gjerdet som er nevnt i den foregående setningen, så med den forankringen kunne det være naturlig i neste setning å tematisere ideen om dette stedet med et stedsadverbial. Som det fremgår av [1a] har jeg valgt ikke å bruke frasen 'langsmed det' til å fylle denne funksjonen, hovedsakelig fordi den skurrer så kraftig fonetisk. I stedet introduseres setningen med det korte 'her', et stedsadverb som fungerer anaforisk som et bindeledd mot den foregående setningen, og som for øvrig er i samsvar med de preferanser som er nevnt i forbindelse med Hasselgårds funn (2005:38). Denne setningsåpningen medfører inversjon av det foreløpige subjektet 'det' og verbalet 'vokste' (i overensstemmelse med V2-regelen, se 2.2), som blir etterfulgt av det egentlige subjektet 'grønne gresstuster'. For å uttrykke ideen om at disse gresstustene vokser langs **hele** gjerdet, er utgangstekstens siste leddsetning *fringing the very edge of the asphalt* i målteksten blitt uttrykt i sammenligningen 'som en frynsekant **langsmed** asfalten', altså med en presisering som skulle kompensere for det semantiske tapet oversettelsen 'her' for *along it* innebærer.

Blant de problematiske subjektene i korpusen finnes det to som skiller seg ut på grunn av sine bestanddeler. Det første består av en nominal spørreleddsetning, og gjengis i [2], etterfulgt av tilhørende oversettelsesalternativer. Om dette subjektet inneholder ny informasjon, er ikke så sikkert – mye av den foregående teksten handler jo nettopp om hvor fullt det var i dette roterommet. Sikkert er det derimot at det med fordel kan flyttes på grunn av sin tyngde.

[2] **How much the box-room held** was amazing; and everything had to be brought out and sorted carefully. (MM 29;12)

[2a] Hvor mye det roterommet inneholdt var forbløffende; og alt måtte tas ut og sorteres omhyggelig.

[2b] Det var forbløffende hvor mye det roterommet inneholdt, og alt måtte tas ut og sorteres omhyggelig.

Løsningen i [2a] er en noenlunde ordrett oversettelse av [2], og muligens akseptabel i grammatisk forstand, men med sitt lange og tunge setningssubjekt virker den lite hensiktsmessig i norsk språkføring. Igjen synes det pragmatisk fornuftig å innlede setningen med et lett element, i dette tilfellet et foreløpig subjekt, for så sette det egentlige subjektet i setningens fokus, i såkalt ekstraposisjon. På denne plassen får det sin berettigede tyngde, som det i utgangsspråket får som tema, samtidig som det fokuserte predikativet *amazing* i originalversjonen får **sin** tyngde i den oversatte versjonens 'forbløffende', fordi hovedtrykket i setningsmelodien ligger her.

Det andre subjektet, som er å finne i [3], består av det ubestemte pronomenet *whatever* modifisert av adverbet *else*, og hører hjemme i åpningssetningen i novellen "Miss Mountain", i utgangsspråket som tematisk subjekt i en passiv nominal relativsetning. Det etterfølges av en nesten bokstavlig oversettelse i [3a], og et endelig alternativ i [3b], som er et produkt av omfattende transponering og parafrasering.

[3] **Whatever else** might be spring-cleaned in Grand-Mother's house, it was never her box-room. (MM 28;11)

[3a] Bokst.: Samme hva som ellers kunne bli stor-rengjort i bestemors hus, var det aldri roterommet hennes.

[3b] Samme hva bestemor kunne finne på å vaske når hun hadde storrengjøring i huset, lot hun alltid roterommet være.

Den bokstavelige oversettelsen i [3a] skulle indikere at et skifte fra passiv til aktiv er pragmatisk hensiktsmessig her. Da blir innholdet i det originale subjektet uttrykt i et innledende objekt på norsk som i [3b], slik at man beholder dette innholdet i tematisk posisjon, og får en åpning av novellen i målspråket som informasjonsmessig er ekvivalent med utgangsspråkets. Hasselgård (2005:36) sier at tematisering av objekter er mer alminnelig på norsk enn på engelsk, der en slik ordstilling helst brukes for å markere blant annet kontrast (Bækken 2006:312). Det ualminnelige ved dette objektet er at det, siden det innleder novellen, savner forankring i foregående tekst, noe tematiserte objekter ofte har. Tilsvarende er muligens den engelske pronominalfrasen *whatever else* ikke mindre ualminnelig som tematisk subjekt. Omstillingen fra passiv til aktiv krever et aktivt subjekt, som i dette tilfellet lett kan identifiseres i den engelske preposisjonsfrasen *in Grand-Mother's house*.

Tematisering av objekter på norsk ved oversettelse fra engelsk kan ha annen motivasjon enn å fylle tomrommet etter engelske subjekter som er problematiske som tema. I

”The Shadow Cage” forekommer følgende tre setninger. De behandles som ett eksempel, fordi de er identiske med hensyn til problemstilling.

[4] He had needed this little bottle very much. (SC 13:27)

He forgot the bottle. (SC 13:27)

He forgot the bottle completely. (SC 13:27)

En oversettelse som opprettholder leddstillingen på norsk, ville i disse tre setningene være helt akseptable, både med hensyn til syntaks og pragmatikk, og ville høres helt naturlige ut: ’Han hadde trengt denne flasken noe voldsomt.’ ’Han glemte flasken.’ ’Han glemte flasken fullstendig.’ Den finnes ingen nye opplysninger verken i subjekter eller objekter, så å beholde utgangsspråkets leddstilling er fullt mulig og forsvarlig. Likevel har jeg valgt å tematisere objektene, da det nettopp er flasken som er hovedtema, og fordi et objekt i tematisk posisjon også på norsk tross alt er mer iøynefallende enn et som står postverbalt. Objektet får også hovedtrykket i setningsmelodien: *’Denne lille flasken hadde han trengt noe voldsomt.’* *’Flasken glemte han.’* *’Flasken glemte han fullstendig.’* Egentlig er det bare verbalene (pluss adverbialene i to av dem) i disse setningene som utgjør ny informasjon, men verbalene må nødvendigvis holdes i en mellomstilling uansett løsning. I tillegg kommer de fakta at flasken i den første setningen på forhånd blir omtalt som én spesiell ting blant ”lots of things” (SC 13), og i de to andre at hovedpersonen Kevin, besatt som han er på denne flasken, faktisk glemmer den i leken (SC 13). Så av tekstanalytiske grunner anser jeg også løsningene med innledende objekter som pragmatisk mest hensiktsmessige.

2.2 Avtematisering av engelske adverbialer

I innledningen til del 2 omtales engelsk og norsk som hjemmehørende i den gruppen språk som normalt har leddstillingen SVO i bekreftende setninger. Dersom et setningsledd (objekt eller adverbial) flyttes frem på norsk, vil dette medføre inversjon av subjekt og finitt verb, slik som i de foretrukne løsningene på eksempel [4] ovenfor. Dette er en restriksjon på leddstillingen i norsk og mange andre germanske språk som har gitt dem fellesbetegnelsen V2-språk, altså at verbalet alltid må komme på andre plass i bekreftende setninger (Bækken 2006:306). Engelsk har ikke denne restriksjonen, og kan dermed ha flere adverbialer i temaposisjon, i tillegg til subjektet. I slike tilfeller må setningen normalt omstruktureres på norsk, slik at det bare gjenstår maksimalt ett ledd foran det finitte verbet. I eksempel [5] er

leddstillingen AASVOAA, altså med tre ledd foran verbalet. Løsningene i [5a] og [5b] blir diskutert i avsnittet under.

[5] High on his tractor as he ploughed the field , he'd been keeping a look-out, as usual, for whatever might turn up. (SC 9;25)

[5a] Som vanlig hadde han fulgt godt med om noe skulle dukke opp, der han satt høyt oppe på traktoren og pløyde jorden.

[5b] Han hadde som vanlig fulgt godt med om noe skulle dukke opp, der han satt høyt oppe på traktoren og pløyde jorden.

De to innledende adverbialene [*h*]igh on his tractor og as he ploughed the field henger tett sammen handlings- og tidsmessig (samtidighet) – det er tydelig å lese også ut fra det formelle faktum at de ikke er adskilt med komma, slik som foranstilte adverbialer ofte er på engelsk. Derfor synes det riktig å flytte dem **i ett**, og sette subjektet 'han' som tema i setningen som i [5b], en ordstilling som skulle være uproblematisk, siden rollefigurens navn er nevnt i den foregående setningen. Utfordringen i målspråket blir da å plassere tre adverbialer, hvorav altså de to som er nevnt ovenfor skal komme sammen etter verbalet. Setningsleddet 'som vanlig' kunne strengt tatt ha blitt tematisert som i [5a], men denne opplysningen fremstår som såpass underordnet i viktighet at en slik løsning ikke virker hensiktsmessig. Derfor blir det plassert rett etter det finitte verbet. Når det gjelder de to adverbene ovenfor, er de blitt skrevet sammen i en relativsetning der subjektet blir gjentatt. Dette skulle gi omstendighetene de omtaler tilstrekkelig tyngde til å feste seg hos leseren.

I det følgende eksempelet er syntaksen slik at problemstillingen kan ligne mye på den som er omtalt i [5]. Det bør likevel nevnes; først og fremst fordi oversettelsesløsningen innebærer et brudd på utgangstekstens bruk av store skilletegn, men også fordi løsningen er ment å skulle bidra til å formidle stemningen i novellen.

[6] In her strange, shaky voice, **her false teeth munching her words**, Miss Halliday explained why the morning bathe was so important to her: "It washes away my sins."
(SMH 192;40)

[6a] Med sin underlige, skjelvende stemme forklarte Miss Halliday hvorfor morgenbadet var så viktig for henne: "Det renser meg for synder". **Hun gomlet på ordene med gebisset.**

Adverbialet som er uthevet i [6], består av en infinitt leddsetning som i prinsippet godt kan gjøres finitt og plasseres innskutt mellom subjekt og objekt: 'Med sin underlige, skjelvende stemme forklarte Miss Halliday, **mens hun gomlet på ordene med gebisset**, hvorfor morgenbadet var så viktig for henne: "Det renser meg for synder."' Dette er imidlertid en løsning som i mindre grad ivaretar hensynet til den ekspressive ekvivalensen med utgangsteksten, idet det tragikomiske skjæret, som unektelig preger Miss Halliday, blir litt underordnet i en slik innskutt leddsetning. Plassert umiddelbart etter kommentaren hennes understreker ordene i adverbialet, som i [6a] (nødvendigvis) er omgjort til en helsetning, mye sterkere dette preget, samtidig som de forklarer noe av årsaken til den forlegne stemningen blant medlemmene av familien som møter henne, en stemning som blir beskrevet umiddelbart i det påfølgende avsnittet.

3. Dialog

Dialog er en av de store pragmatiske utfordringene en oversetter blir stilt overfor. Hvis replikkene skal få en ekvivalent effekt i målkulturen, er det ikke alltid nok å vite hva idiomatiske uttrykksmåter innebærer, og hvordan de normalt uttrykkes på norsk. Siden **situasjonen** de ytres i til enhver tid er unik, vil replikker alltid potensielt kreve unike "engangsløsninger", i sin ytterste konsekvens med et innhold som sammenlignet med utgangsspråket er referensielt ugjenkjennelig.

3.1 Diskurspartikler og "comment clauses"

Når det gjelder oversettelse til norsk, er de såkalte diskurspartiklene en nyttig ressurs i overføringen av direkte tale. De brukes både på engelsk (*say, why, right, you know*) og antakelig i ennå større utstrekning på norsk (*vel, jo, nå, sikkert, nok*), og har en viktig interaktiv funksjon idet de fungerer som et signal fra avsender til mottager om hvordan budskapet er ment å skulle tolkes (Bækken 1998:11). I mine eksempler er de langt på vei fraværende i utgangsspråket, og er blitt tilføyd i norsk versjon fordi pragmatiske hensyn i konteksten tilsier det. I den grad de finnes i de foreliggende utgangstekstene, hører de muligens snarere hjemme i kategorien "comment clauses", som ifølge Bækken (2006:358) består av små setninger som uttrykker avsenderens holdning til egen uttalelse.

I innledningen til novellen "Miss Mountain" får leseren en beskrivelse av hvordan det ser ut på det forfatterstemmen i utgangspunktet kaller bestemors *boxroom* (MM 28). Det viser seg etter få linjer at bestemor har bedre tanker om det, idet hun uttaler: "*The room's really a guest-room.*" (MM 28:11), hvorpå hun forsetter med å unnskyldte seg for ikke å ha fått

anledning til å rydde der. Her innrømmer bestemor at hun ikke har gitt rommet den statusen det burde ha, og da faller det på norsk naturlig å la henne si ”Det er **jo** egentlig et gjesterom.”. Partikkelen *jo* vil her fungere som et signal fra bestemor om hvordan hennes uttalelse skal tolkes, nemlig som en innrømmelse. En annen funksjon denne partikkelen kan ha, er å gi uttrykk for hvor positivt eller negativt overrasket man er. Når Daisy kommer på besøk til bestemor, blir hun servert yndlingskjeksene sine og roser henne for omtenkksomheten: ”*You never forget anything.*” (MM 36;16). Overført til et norsk miljø ville piken antakelig ha sagt: ”Du glemmer **jo** aldri noen ting.”; uten partikkelen ville uttalelsen ha mistet mye av følelsene og holdningene som ligger bak. På samme måte sier den norske versjonen av rollefiguren Lisa ifra til sin fetter Kevin om sin holdning når han står og ser på det som utvilsomt er en liten flaske, men likevel får seg til å spørre hva det er: ”Det så du **vel**. En liten gammel flaske.” (SC 10;26) Her er Lisa både overbærende og småirritert. Tok man bort partikkelen *vel*, kunne hun kanskje høres både kunstig og altfor kontant ut, så den spiller en svært viktig rolle i interaksjonen mellom den store piken og den lille gutten. I utgangstekstens ”*You saw. A little old bottle.*” er det muligens kortheten i den første setningen som uttrykker Lisas holdning, kanskje sammen med et skuldertrekk.

Mot slutten av ”Miss Mountain” sier Daisy at hun ikke tror det noensinne ville ha spøkt i kjekstønner dersom ikke bestemor hadde slitt med de vonde minnene sine. Da svarer bestemor med det idiomatiske ”*I daresay*” (MM 47;23). Det bestemor her gjør, er i utgangspunktet å erklære seg enig med barnebarnet, og da kunne det være fristende å oversette svaret med ”Ikke jeg heller.” I denne situasjonen vil jeg imidlertid anta at bestemor finner det viktig ikke bare å være enig, men å **forsikre** barnebarnet om at nå som hun ikke føler seg fanget av angst lenger, kan det heller ikke bli flere spøkerier. Derfor har jeg valgt å oversette svaret hennes med det litt sterkere uttrykket ”Ikke tale om.” Dette er et eksempel på det jeg ovenfor refererer til som ”comment clauses”, og det interessante med dette eksempelet er at det blir brukt som en kommentar til adressatens siste utsagn, ikke avsenderens eget. Denne bruken sier også sitt om hvilken viktig interaktiv funksjon slike små kommentarsetninger har i dialog.

3.2 Gjentatt subjekt

I norsk talespråk finnes det en tendens til å gjenta pronominala subjekter på slutten av setningen som et modalt virkemiddel. Fenomenet savner antakelig sidestykke i engelsk, og må av den grunn utelukkende leses inn i situasjonen. Praksisen kan ha diverse hensikter, blant annet det å roe ned en oppskaket situasjon, trøste og oppmuntre. I eksemplene [7]–[8]

nedenfor har avsenderen et ønske om å roe ned en situasjon og kanskje vise litt omsorg, og i eksempel [9] oppmuntres adressaten til å snakke videre.

[7] I'll make a cup of tea while you take him home. (SC 22;34)

[7a] Jeg lager en kopp te, **jeg**, mens du kjører ham hjem.

[8] We'll show you everything as we come to it, Daisy said. (MM 30;12)

[8a] Vi viser deg ting for ting, **vi**, sa Daisy.

[9] Go on, Grandmother. (MM 43;21)

[9a] Bare fortsett, **du**, bestemor.

Fordi situasjonen [9] ytres i, er særdeles oppskaket, har løsningen i [9a] i tillegg til det gjentatte subjektet fått tilføyd et innledende adverbialledd 'bare'. Dette skal også tjene en modal hensikt, nemlig det å få imperativen til å høres forsiktigere og mindre bastant ut.

3.3 Parafraser og situasjonsbetinget substitusjon

Det å tilføre målteksten små diskurspartikler og gjentatte subjekter for å oppnå pragmatisk ekvivalens i målspråket gjør ikke radikale endringer i dialogenes formelle fremtoning. Slike småjusteringer er imidlertid ikke alltid tilstrekkelige for å gjøre situasjonens dialog naturlig i målspråket. I "The Shadow Cage" forekommer en lengre diskusjon mellom Kevin og hans eldre kusine Lisa, der førstnevnte maser om å få låne flasken. Nedenfor gjengis et lite utdrag av denne, med tilhørende oversettelse.

'I don't know. But **let me** keep it for a bit. Please, Lisa.'

On principle Lisa now decided not to give in. 'Certainly not. **Give it back.**'

He did, reluctantly. 'Let me have it just for today, at school. Please.' (SC 12;26)

"Vet ikke, **jeg, vel**. Men **kan ikke jeg få** ha den litt, **da**? Vær så snill!"

Men nå nektet Lisa å gi seg, av rent prinsipp. "Slett ikke. **Få den!**"

Motvillig rakte han henne den. "Men kan ikke jeg få ha den bare i dag, på skolen. Vær så snill, **da!**"

Som det fremgår av alle ord og sekvenser med fet skrift, har jeg funnet det riktig med en stor grad av parafrasering for å dette ordskiftet til å fremstå som naturlig og troverdig i dette registeret. Måltekten innledes med en subjektsellipse, et nokså vanlig fenomen i muntlig norsk, riktignok etterfulgt av en gjentakelse av det underforståtte subjektet.

Diskurspartikkelen 'vel' er tilføyd for å indikere at Kevin er litt defensiv. At en liten gutt skulle si "'La meg få ha den en stund'" anser jeg som atstadig voksent, særlig når han er i masemodus. Da virker det mye mer overbevisende å bruke "'Men kan ikke jeg ...'", en vending som også gjentas i Kevins neste replikk. Gutten tiltaler også piken ved navn i utgangsteksten, noe som selv i uformelle og familiære sammenhenger er en høyfrekvent tiltalemåte i engelske språkmiljøer. På norsk ville dette lett kunne virke litt stivt, spesielt når han allerede har sagt "vær så snill"; derfor er det blitt kuttet ut i måltekten. Videre virker det naturlig når en norsktalende person insisterer på å få noe (igjen) i en konfliktsituasjon, slik Lisa gjør, å la vedkommende si "'Få den!'", i det minste i nære relasjoner. Dette svaret får også konsekvenser for oversettelsen av forfatterstemmens videre kommentar. Oversettelsen av ellipsen *He did, reluctantly*, må nemlig tilpasses replikken "'Få den'" for å gjøre teksten koherent, og da lar jeg kommentaren lyde 'Motvillig rakte han henne den.'. Det siste ordet 'da' i den siste replikken er nok et eksempel på en diskurspartikkel som i denne situasjonen er ment å skulle indikere en insisterende holdning.

Som nevnt i innledningen til del 3 hender det at replikkene i en ordveksling på engelsk må erstattes med et helt annet innhold på norsk for å utøve noenlunde samme pragmatiske effekt på leseren. Når spenningen er på sitt høyeste i "The Shadow Cage", og Kevin står som fjetret med flasken i hendene og er på nippet til å bli tatt av de hevnjerrige blåserne, kommer onkel Sid ham til unnsetning i siste liten. Da roper onkelen: "*I'm here!*" (SC 22;33). Og når han legger armene rundt ham: "*I've got you.*" Disse enkle replikkene ville direkte oversatt lyde: "'Her er jeg!'" og "'Jeg har deg.'" Det er nok lite trolig at en voksen redningsmann i et norsk språkmiljø ville ha snakket slik til et lite barn som sto i øyeblikkelig fare for å bli tatt av dage. Den første replikken gir assosiasjoner i retning lek og moro, mens den andre høres ut som om den blir uttalt av en som tar noen til fange, og kunne i denne situasjonen misforstås av gutten som at det var en av blåserne som tok ham. Spørsmålet er hva onkelen vil oppnå med det han sier. Han vil utvilsomt i første omgang få Kevin ut av transen denne tydeligvis befinner seg i, og da er det vel mest naturlig å gjøre som onkel Sid gjør: rope "Kevin!", navnet hans, for å tiltrekke seg oppmerksomheten hans mest mulig effektivt. Dernest fremgår det av konteksten at onkelen vil ha ham vekk fra stedet, samtidig som han vil berolige ham. Derfor har jeg latt ham si "'Kom, så går vi.'".

4. Nominaluttrykk som stilistisk trekk

I innledningen til denne kommentaren fremholder jeg hvor vesentlig det er at en oversetter i arbeidet med å tolke meningsinnholdet i forfatterstemmens budskap lar seg styre av pragmatiske hensyn, det vil si å identifisere de **valg** han eller hun har gjort, for så å formidle dette budskapet i målpråket med de samme pragmatiske hensyn i mente. Dersom det finnes trekk ved disse forfatterens valg som går igjen i en tekst, kan man karakterisere disse trekkene som (en del av) forfatterens spesifikke stil, et begrep som i følge Wales i Boase-Beier (2010:4) kan defineres som "the perceived distinct manner of expression". Et merkbart særtrekk ved stilen i Pearces forfatterskap er en utstrakt bruk av nominalfraser, en uttryksmåte som på norsk i en del sammenhenger lett kan komme til å tilføre en litterær tekst et unaturlig stivt og tørt tilsnitt. Dette gjelder i særlig grad når målgruppen for teksten er barn og ungdom, men også langt på vei i voksenlitteratur. I det engelske språksamfunnet har antakelig slike nominaluttrykk en noe annerledes effekt, så når Pearce skriver i en av barnenovellene "*He couldn't place **the oddness of it.***" (SC 18;31), vil nok frasen i fet skrift her bidra til å formidle den underlige stemningen, snarere enn å være et overhøytidelig stengsel for leseropplevelsen. På norsk vil forhåpentligvis den samme stemningen kunne formidles gjennom en leddsetning: "Han kunne ikke helt fatte **hva det underlige besto i**". I 4.1 ser jeg nærmere på et utvalg av novellenes tallrike nominaluttrykk, som er blitt gjenstand for mer eller mindre radikale omstruktureringer i oversettelsen.

Selv om nominaluttrykkene i ekstra stor grad preger stilen i "The Sins of Miss Halliday", har jeg også her, av grunner nevnt ovenfor, i mange tilfeller valgt å reformulere dem i målpråket. Dette innebærer naturligvis en fare for ikke å lykkes tilstrekkelig i å formidle fortellerens (og dermed forfatterens) stemme, som tilhører en mann som etter alle solemerker er vel over livets middagshøyde. For å demme opp for denne faren har jeg blant annet lagt vekt på å kompensere med leksikalske og idiomatiske valg som skulle "kle" det lett gammelmodige stilnivået i novellen, for eksempel konjunksjonen 'skjønt' for *but* (194;42), 'min **tilårskomne** mor' for *my mother [...]* **at a great age** (191;39), 'gulnet av **elde**' for *yellowed by age* (191;39), 'falt [...]' i min lodd' for *was [...]* *my duty* (191;39) og '**eiendommelig** umoderne' for *eccentrically out of fashion* (192;40). Et annet trekk ved denne kompensasjonen er at jeg-personen i målpråket bruker de gamle tallformene 'syv', 'femogtyve' og 'tredve' (195-196;43).

Det er ellers vesentlig at sekvenser som i utgangsteksten inneholder nominaluttrykk som skal omskrives av stilistiske og/eller syntaktiske årsaker, får ekstra oppmerksomhet med hensyn til sitt **totale meningsinnhold**. Det vil med andre ord ofte være nødvendig å vurdere

semantikken i hele setningen der de forekommer for å kunne velge en oversettelsesstrategi som gir dem en utforming som i Nidas ord ”aims at total naturalness of expression” (164a:159 i Munday 2008:42). Dette gjelder i voksenlitteratur så vel som i barnelitteratur. I 4.1 følger en beskrivelse av oversettelsesløsninger som innebærer omformuleringer som er mer radikale enn rene transposisjoner.

4.1 Overføring av meningsinnhold i nominaluttrykk

Når et problematisk engelsk substantiv er kjernen i en nominalfrase som utgjør et direkte objekt, kan innholdet i nominalfrasen på norsk uttrykkes ved hjelp av en leddsetning. Dette gir mulighet for å inkludere andre opplysninger som forekommer i frasen, slik det ble gjort med spørreleddsetningen i eksempelet fra ”The Shadow Cage” i innledningen over. I eksempel [10] nedenfor er nominalfrasen *a repetition of noise* direkte objekt i infinitivleddsetningen *to hear a repetition of noise*. Nominalfrasen må på grunn av sin semantikk (’gjentakelse av lyd’, en formulering som av stilistiske årsaker ikke kan uttrykkes slik) vurderes i sammenheng med hele resten av setningen, og oversettelsesvalgene kan også få konsekvenser for den delen som kommer etter semikolon. Et alternativt oversettelsesforslag til det endelige i [10b] finnes i [10a].

[10] She waited to hear a **repetition of noise** in the house; but there was none. (MM 37;17)

[10a] Hun ventet på lyd i huset igjen, men det kom ingenting.

[10b] Hun hørte etter om lyden i huset skulle gjenta seg, men det skjedde ikke.

Løsningsforslaget [10a] er grammatisk akseptabel og dekker det referensielle meningsinnholdet i utgangsteksten. Fordi det fremstår som et uheldig avstøp fra engelsk å si ’Hun **ventet for å høre** lyd i huset igjen’, er ikke semantikken i *to hear* eksplisitt uttrykt i denne norske versjonen, men likevel ligger implisitt i lyden det refereres til. Adverbet ’igjen’ kompenserer for semantikken i substantivet *repetition*. Likevel er det noe avstumpet og sterilt over forslaget. Man kan få inntrykk av at denne ventingen er preget av hast og utålmodighet, noe som ganske sikkert ikke er tilfellet, da det i det foregående avsnittet allerede er blitt opplyst at ”[s]he lay very still, her eyes open, her ears listening.”. I [10b] er verbalet *waited*, sammen med infinitiven *to hear* i utgangstekstens leddsetning blitt erstattet med ’hørte etter’, en frase som klart uttrykker lytting over tid. For ytterligere å gi uttrykk for det tentative i utgangstekstens verbal *waited* brukes verbalet ’gjenta seg’ **modalt** i leddsetningen ’om lyden i huset **skulle gjenta seg**’. Slik blir samtidig semantikken i utgangstekstens *repetition* lagt inn i

leddsetningens verbal i målteksten. Løsningen antyder at jentas holdning er både avventende og tålmodig. Dermed synes det rimelig å hevde at denne løsningen i større grad enn [10a] tilfredsstiller de pragmatiske krav som utgangstekstens versjon stiller. Av hensyn til hele setningens koherens blir den sideordnede setningen på slutten gjengitt som 'men det skjedde ikke', noe som nok en gang antyder at denne lyttingen pågikk en stund.

I tilfeller der nominalfrasen som trenger særbehandling i oversettelsesprosessen befinner seg i et subjektspredikativ, som i *a hoarder of sentimental trifles* i [11] under, kan løsningen være å erstatte det uselvstendige verbet med et leksikalsk transitivt verb i oversettelsen, som semantisk tar utgangspunkt i substantivet som trenger omskrivning. I dette tilfellet kan man videre konstruere et objekt på grunnlag av nominalfrasen *sentimental trifles*. Setningen inneholder også en helsetning med to gerundier, *the sorting out* og *the throwing away* i en preposisjonsfrase, som med sin adverbiale funksjon godt kan omskapes til en tidsleddsetning, som i [11b]. For å illustrere den pragmatiske nødvendigheten av å "avnominalisere" frasene i fet, gis en løsning der nominaluttrykkene bevares på norsk i [11a].

[11] She had been **a hoarder of sentimental trifles** from long ago, and, probably for this reason, my wife was anxious to be present at **the sorting out** and **throwing away**.
(SMH 191;39)

[11a] Hun hadde vært en ivrig samler av småting med affeksjonsverdi fra gamle dager, og det var antakelig derfor min kone var oppsatt på å være til stede ved sorteringen og kastingen.

[11b] Hun hadde iherdig tatt vare på småting med affeksjonsverdi fra gamle dager, og det var antakelig derfor min kone var oppsatt på å bli med når ting skulle sorteres og kastes.

I *Oxford Advanced Learner's Dictionary* (heretter kalt OALD) defineres verbet *to hoard* som "to collect and keep large amounts of food, money etc., especially secretly". Dette må på norsk bety "å samle på og oppbevare masse mat, penger osv., spesielt i smug". I mange tilfeller vil verbet da kunne oversettes med 'å hamstre'. I denne sammenhengen treffer nok ikke en slik løsning helt, for det norske verbet har klare konnotasjoner i retning av det å samle livsnødvendigheter, ikke gamle kuriositeter. Av den grunn har jeg i målspråket valgt verbet 'å ta vare på', og forsterket betydningen med adverbet 'iherdig'. Frasen *sentimental trifles* er blitt oversatt til 'småting med affeksjonsverdi'. Løsningen på denne første helsetningen i [12a] må antakelig med sin frase 'en ivrig samler av småting' regnes som en anglisisme, selv om betydningen er klar nok. Det samme gjelder oversettelsen av gerundiene i den sidestilte

hovedsetningen – de er fullt forståelige og grammatisk uklanderlige, men stilistisk feilslåtte. Derfor har jeg valgt å omforme setningen fra aktiv til passiv, og dermed valgt det generaliserende substantivet 'ting' som subjekt.

I de foregående eksemplene fungerer semantikken i nominalfrasene mer eller mindre direkte som materiale for de syntaktiske rokeringer som har som formål å skape et naturlig norskspråklig uttrykk for forfatterens intensjoner. Det hender imidlertid at man må gå veien om rene fortolkninger, som må baseres på holdepunkter i den omkringliggende teksten, slik som i eksempel [12] nedenfor. Kjernen i problemstillingen er substantivet i uthevet skrift i leddsetningen som står i fet.

[12] There were two Miss Hills in the house, my aunt and myself. But Aunt said **there need be no confusion**: she was Miss Hill; I was Miss Mountain. (MM 42;21)

[12a] Det var to frøkner Haug i huset – tante og jeg. Men tante sa **at ingen trengte å bli forvirret av den grunn**: hun var frøken Haug, jeg var frøken Fjell.

[12b] Det var to frøkner Haug i huset – tante og jeg. Men tante sa **at ingen trengte å lure på hvem som var hvem**, for hun var frøken Haug, og jeg frøken Fjell.

Begrepet *confusion* kan ha flere betydninger; her er det tydeligvis snakk om en allmenn 'forvirring' med hensyn til identiteten til to kvinnelige vesener med samme etternavn. Det er vanskelig å se at den substantiviske uttrykksmåten kan beholdes her, og transponerer man det til et verb, trengs et subjekt. Siden utsagnet er benektende, og fordi et spesifikt subjekt mangler, blir det naturlig å bruke 'ingen'. Forslaget [12a] er sikkert brukbart, for det uttrykker ganske klart meningen i utgangsspråket. Likevel kan det være pragmatisk virkningsfullt å presisere med litt mer ettertrykk hva tanten sa om navnelikheten slik som i [12b], fordi dette utsagnet setter fingeren rett i plottet i novellen; det skulle også selve tittelen klart indikere. Dessuten skulle stilen i uttrykket 'å lure på hvem som var hvem' være bedre egnet til å fenge et ungt publikum enn det mer nøytrale 'forveksle oss'. Faktisk er jo også utsagnet adressert til en liten pike. Så selv om denne oversettelsesløsningen verken leksikalsk eller strukturelt bevarer noen av elementene i originalen, vil denne fortolkningen mest sannsynlig nå lengre inn hos leseren med det forfatterstemmen vil ha sagt om tantens utspekulerte selvgodhet.

5. Stilistiske virkemidler

Nominale uttrykksmåter er som nevnt i del 4 et trekk ved Pearces individuelle stil, og om de brukes bevisst eller ubevisst er vel heller usikkert. Sikrere er det derimot at stilistiske

virkemidler som allitterasjon, metafor og personifikasjon bruker forfatteren med hensikt i novellene. Det samme gjelder hennes idiosynkratiske kommatering, i den grad den forekommer, og muligens også bruken av idiomer, selv om disse kan være så konvensjonaliserte at de ubevisst føyer seg inn i språkbruken. I oversettelsessammenheng er det av største pragmatiske betydning at disse virkemidlene finner sitt uttrykk i målspråket. I denne delen av kommentaren er det slike utfordringer som skal drøftes.

5.1 Litterære talefigurer og lydeffekter

De foreliggende novellene inneholder en mindre samling litterære metaforer av typen "image metaphors", som i følge Crisp (2003:103) i Boase-Beier (2010:97) sammenligner noe konkret med noe annet konkret, og som ofte beskriver sanseinntrykk. Tittelen på den ene barnenovellen, "The Shadow Cage", er et godt eksempel på denne talefiguren, men her er oversettelsen "Skyggeburet" så opplagt og enkel at den ikke fortjener videre kommentar, bortsett fra at forfatteren skal ha honnør for sin fantasi og visuelle observasjonsevne.

Boase-Beier (2010:97) understreker viktigheten av at en oversetter respekterer denne poetiske metafortypens egenart, fordi den aktiverer leserens forestillingsevne og beriker hans eller hennes begrepsapparat. Dersom man for eksempel betrakter månen en delvis skyet natt, der den vekselvis dukker opp og forsvinner, kan det ofte se ut som om månen går, og skyene står stille på himmelen. Det er nok denne illusjonen som har fått Pearce til å beskrive fenomenet slik: *He listened, waiting for the moon to sail free.* (SC 21;33). Rent realistisk kunne man godt oversette setningen med 'Han lyttet og ventet på at skyene skulle forsvinne fra månen.', men da tar man ikke hensyn til metaforens hensikt i fantasisjangeren, der forfatteren ønsker å skape en verden "with its own rules" (Boase-Beier 2010:96). Forfatteren henter i dette tilfellet sitt vokabular fra den maritime sfæren, og ser dermed på himmelen som havet og månen som et lysende fartøy. Siden denne visjonen er viktig å meddele målspråkets lesere, ble min versjon 'Han lyttet og ventet på at månen skulle komme i fri flyt.'. I likhet med utgangsteksten beskriver denne løsningen ved hjelp av den maritime vendingen 'å komme i fri flyt' naturkreftenes gang på himmelen, der månen kaster anker og seiler sin egen sjø.

I noen tilfeller kombinerer Pearce sitt bildespråk med lydeffekter, som i "cascades of old curtains" (MM 28;11). Utfordringen her består selvfølgelig ikke i å oversette *old curtains* til 'gamle gardiner' med sin "gratis-allitterasjon", men å gjenskape det onomatopoetiske i de tre /k/-lydene. I OALD defineres *cascade* primært som "a small waterfall, especially one of several falling down a steep slope with rocks", sekundært som "a large amount of water falling or pouring down". Da synes det å være dekning for å bruke begrepet "fossefall". Siden

substantivet dessuten står i flertall i utgangsspråket, kan det passe å modifisere det med adjektivet 'flerfoldige', så frasen i målspråket lyder ”*flerfoldige fossefall av gamle gardiner*”. Dermed burde både metafor og lydeffekter være ivaretatt.

Grunnlaget for å resonnere og fantasere seg frem til oversettelsesløsninger som gjensker en frase i målspråket der både lydeffekter og semantikk er tatt hensyn til, er at man forstår fullt ut hvordan forfatteren har brukt hvert enkelt ord, noe som kan være alt annet enn enkelt når forfattere med sin dikteriske frihet benytter ord og uttrykk på en ukonvensjonell måte. Muligens er eksempel [13] et slikt tilfelle. Forut for denne beskrivelsen av hvordan Miss Halliday innretter seg med sin brysttørking, sier Pearce at brystene hennes ”hung limply, like little empty bags” (SMH 194), slik at de dermed så slappe ut, og minnet fortelleren om den flate, tomme pompaduren til moren hans. Adjektivet *limp*, som adverbet *limply* tar utgangspunkt i, er i følge *Oxford Dictionary of Synonyms and Antonyms* synonymt med *floppy*. I eksempel [13] har forfatteren gjort det sistnevnte adjektivet, pluss adjektivet *flat* fra beskrivelsen ovenfor, om til adverb som beskriver denne tørkingen hennes, som om egenskapene ved brystene skulle kunne betegne tørkestilen hos henne som eier dem. Jeg har ikke lyktes i å finne dokumentasjon på bruken av disse adverbene i noen sammenheng som dette, og antar derfor at dette er et eksempel på dikterisk frihet. Nedenfor følger et par forsøk på å uttrykke denne tørkestilen på norsk, der noe av denne dikteriske friheten går igjen i begrepet ”platt” i [13a], og der løsningen i [13b] strengt tatt inneholder to nesten-synonymer.

[13] She dried her breasts, and she dried under her breasts, lifting each one *floppily, flatly*.
(SMH 195;42)

[13a] Hun tørket brystene, og så løftet hun **matt** og **platt** på hvert bryst for å tørke dem under.

[13b] Hun tørket brystene, og så løftet hun **slapt** og **sløvt** på hvert bryst for å tørke dem under.

Riktignok går det an å forstå omtrent hva forfatteren mener med sin adverbialbruk, men mine oversettelsesforslag i [13a] og [13b] vil nødvendigvis innebære meningsforskyvninger av varierende grad, ikke minst fordi løsningen skal innholde rim for å gi stilistisk ekvivalens. Ut fra konteksten skulle man tro *floppily* betyr noe i retning av 'slapt', mens *flatly* muligens betegner rollefigurens innstilling til det hun holdt på med, som i så fall var ganske ”uentusiastisk” eller ”åndsfraværende”. På grunn av denne antatte semantikken, og fordi jeg ikke er helt sikker på om 'platt' i [13a] kan brukes her i betydningen 'åndsfraværende', som

jeg har ment å gjøre, har jeg valgt å bruke forslaget med allitterasjon i [13b] i målteksten, men også da med reservasjoner.

Blant de stilistiske virkemidlene nevnt ovenfor, vil ofte personifikasjon fremstå som den mest underfundige. Siden hensikten med denne talefiguren er å besjele blant annet fysiske gjenstander, er den naturligvis spesielt effektiv i beretninger om overnaturlige hendelser. Slik blir den lille flasken i "The Shadow Cage" omskapt til en rollefigur når forfatteren sier: *So the bottle **travelled** to school in Lisa's anorak pocket, where it **bided its time** all morning.* (SC 12;27). Det spesielle med denne setningen er at forfatterstemmen først gjør flasken, ikke Lisa, til subjekt. Dernest får flasken reise/dra (*travelled*) til skolen, så den der kan vente på det som videre skal skje med den (*bided its time*), som om den gjorde det av fri vilje. Det er summen av disse faktorene som gjør uttrykksmåten til en personifikasjon. For å gjenskape denne talefiguren i målspråket kunne man kanskje bruke den mest nærliggende oversettelsen av *to travel*, nemlig 'å reise', men en løsning som 'flasken reiste' kunne lett oppfattes som noe infantil på det publikum novellen er beregnet for. Da synes det her mer hensiktsmessig å finne et verbal som passiviserer flasken litt, og som samtidig lar den være et vesen: 'Dermed **fikk** flasken **bli med** på skolen i Lisas anorakklomme, hvor den **ventet** hele formiddagen **til tiden var inne**.' Når det gjelder oversettelsen av det faste uttrykket *bided its time* er ikke løsninger som 'hvor den **ble liggende og vente** hele formiddagen' eller 'hvor den **lå** hele formiddagen **til Kevin skulle ha den**' stilistisk ekvivalente. Også her har prinsippet om å behandle flasken som et vesen vært avgjørende for oversettelsen.

5.2 Idiommer

Noen av kjennetegnene ved idiommer er i følge Baker (2011:67ff) at de som språklige uttrykk er stivnet i sin form, har et begrenset kollokasjonsområde og er ofte innholdsmessig ugjennomsiktige, det vil si at de ikke kan tolkes på grunnlag av sin åpenbare semantikk. I oversettelsessammenheng finner man ofte, i alle fall i to språksamfunn så nært beslektede som det engelske og det norske, et likelydende eller tilsvarende uttrykk. Ett sted blir den eksentriske Miss Halliday kalt *mutton dressed as lamb* (SMH 192;40), et uttrykk som så vidt meg bekjent ikke eksisterer på norsk, verken direkte oversatt eller med ekvivalent innhold. Uttrykket er ifølge OALD en karakteristikk av en middelaldrende eller gammel kvinne som kler seg altfor ungdommelig i forhold til sin alder. Siden uttrykket i seg selv er lett å forstå, altså egentlig ganske gjennomsiktig til idiom å være, skulle det være unødvendig å parafrasere det, ikke minst når det forekommer i en situasjon der ingen kan misforstå det. Direkte oversatt blir uttrykket da 'får i lammedressing'; idiomet skriver seg faktisk opprinnelig fra en

matoppskrift. Dette er for så vidt et brukbart alternativ, men siden vi har et idiom på norsk som er støpt over samme lest, nemlig 'ulv i fåreklær', gir det leseren i mye større grad de rette assosiasjonene å oversette det med 'et får i lammeklær' (med andre ord 'lammepels'), fordi det nettopp er klær, og ikke mat, det er tale om her.

Noen linjer lenger nede i novellen blir den samme rollefiguren beskrevet med idiomet *to be a button loose* (SMH 193;40), et uttrykk som ikke er fullt så gjennomsluktig som det foregående, men likevel lett gjenkjennelig fordi vi har tilsvarende uttrykk på norsk, 'å ha en skrue løs' eller 'å ikke være riktig vel bevart'. Referensielt uttrykker begge disse to oversettelsene ganske presist det hovedpersonens far her sier om Miss Halliday; de er idiomatiske og ivaretar dessuten den ekspressive siden ved det engelske idiomet. Når setningen der det forekommer likevel er blitt oversatt med "Jeg kan huske far si at Miss Halliday **ikke var riktig navla** – ", henger dette sammen med at farens uttrykk tydeligvis blir oppfattet som svært saftig i miljøet og sammenhengen ("a peculiarly inappropriate phrase", s. 193), og da blir det siste valget etter min oppfatning mer treffsikkert, og ekspressivt ennå sterkere.

5.3 Idiosynkratisk tegnsetting

Ett av Pearces stilistiske særtrekk er at hun i enkelte tilfeller tar seg dikterisk frihet i forhold til kommaregler. Dette forekommer i en rekke setninger med oppramsing av diverse fraser, der det i følge Trask (1997:15) normalt skal være komma **eller** konjunksjonen *and* (eventuelt *or*), og ikke begge deler, slik regelen også er i norsk (Vinje 2009:21). Nedenfor følger et par av eksemplene som finnes på slike fraseoppramsinger, der forfatteren faktisk bruker både komma og konjunksjon, med adjektivfraser i [14] og nominalfraser i [15].

[14] She was the nicest of grandmothers: rosy to look at, **and** plump, **and** somehow cosy.
(MM 28;11)

[14a] Hun var verdens triveligste bestemor: rosenrød, **og** rund, **og** lun, på et vis.

[15] Her dress had inlets of lace and also frills here and there, and over it she wore a kind of ornamental pinafore, **and** a sash with fringed ends, **and** a little cape round her shoulders, **and** a dangling scarf, also with fringed ends. (SMH 192;40)

[15a] Kjolen hennes var påsydd blonder og rynkekapper både hist og her, og utenpå hadde hun et slags pynteforkle, **og** et sjal med frynser på endene, **og** en liten cape over skuldrene, **og** et skjerf som hang langt nedover, også det med frynser på endene.

Disse to setningene har det til felles at de beskriver personer, begge to sett med et barns øyne. Antakelig har forfatteren foretatt dette grepet med å kombinere konjunksjoner med komma i oppramsing i den hensikt å etterligne et barns karakteristiske talemåte i slike beskrivelser – med litt gispende pustepauser før et nytt ”og”, gjerne i flere omganger. For å oppnå stilistisk ekvivalens er disse kommaavvikene i oversettelsene [14a] og [15a] blitt direkte kopiert.

6. Kulturspesifikke fenomener

Med kulturspesifikke fenomener forstår jeg primært konsepter, konkrete eller abstrakte, som er unike for et bestemt språksamfunn, som er ukjente i andre språksamfunn, og som av den grunn savner ekvivalente betegnelser der (Baker 2011:18). Disse konseptene kan for eksempel høre hjemme i institusjonsliv og dagligliv, og de kan betegne skikker og titler. Man kan også argumentere for at universelle begreper med betydelig inkongruens i semantiske dekningsområder i to språk hører hjemme under kulturspesifikke fenomener, så de vil også bli omtalt under denne overskriften. I tillegg blir også meningsbærende navn behandlet her, både fordi det i korpuset finnes eksempler der disse navnene er uløselig knyttet til personlige titler, og fordi de som fellesnavn omgjort til egennavn nødvendigvis blir unike i sin språkkultur.

6.1 Inkongruens i semantisk dekningsområde

Verbene *love* og *hate* i engelsktalende kulturer har et dekningsområde som er betydelig inkongruent med de norske verbene ’elske’ og ’hate’. Man kan muligens si at den ekspressive betydningen av verbene er sterkere konsentrert i norsk enn i engelsk, og motsatt at den er mer utvannet i engelsk enn i norsk. Derfor virker det urimelig at verbalene i utsagnene ’*She hated me.*’ (MM 42;10) og ’*She loved me, and I her.*’ (MM 47;) skulle oversettes med ’hatet’ og ’elsket’ respektivt. I norsk språk betegner disse to verbene tradisjonelt ytterpunktene av menneskelige følelser, og har omtrent frem til tusenårsskiftet vært reservert for å betegne slike. Så selv om den semantiske generaliseringen på grunn av påvirkning fra engelsktalende medier brer mer og mer om seg i den yngste generasjonen, virker det ganske opplagt at bestemor her sier ””Hun kunne ikke fordra meg”” og ””Hun var glad i meg, og jeg i henne.”” Likeledes høres det nesten patetisk ut om forfatterstemmens kommentar angående barnas opplevelse av det nyryddede gjesterommet *Daisy and Jim loved it.* skulle gjengis med ’Daisy og Jim elsket det.’ på norsk. En gjengivelse som ’Daisy og Jim likte det godt.’ ville nok ha vært akseptabel, men for å oppnå en mer presis ekvivalens på det ekspressive planet falt valget på ’Daisy og Jim syntes det var flott.’,

Et annet eksempel på slike avvik i semantisk kongruens mellom språkene er adjektivet i fet i følgende setning: *The little guest-room, so small and **private**, was ready for its first guest.* (SC 33;14). Riktignok har vi på norsk det høyfrekvente begrepet ”privat”, som kan være en utmerket oversettelse av det engelske *private* når dette for eksempel beskriver det motsatte av offentlige, profesjonelle eller sosiale forhold. I den foreliggende sammenhengen blir det imidlertid ubrukelig, fordi det engelske uttrykket her har konnotasjoner som det norske ’privat’ ikke har. I OALD defineres det blant annet som *quiet*, en betydning som synes å være den riktige tolkningen i dette tilfellet. Det mest nærliggende ville kanskje da være å oversette *private* med ”stille” eller ”rolig”, adjektiver som sikkert ville tjene hensikten. Likevel blir disse en nyanse for generelle, idet det engelske konseptet innebærer at noe, i dette tilfellet rommet, kan være i fred for forstyrrende elementer. Derfor falt valget til slutt på følgende løsning: ’Så sto gjesteværelset klart, lite og **uforstyrret**, til å ta imot sin første gjest.’ I avsnittet som følger vil jeg blant annet se nærmere på andre konsepter som betegner andre rom i bygninger, et semantisk område der kulturspesifikke betegnelser synes å dominere, i hvert fall i engelsk språk.

6.2 Begreper i dagliglivet

I mange hjem på de britiske øyer finnes det et lite rom som kalles *airing-cupboard*. Det defineres i OALD som ”a warm cupboard in which clean sheets, clothes, etc. are put to make sure they are completely dry”, og savner sidestykke i norske hjem. Følgelig finnes det ikke noe konsept i norsk vokabular som dekker begrepet fullstendig, selv om ’tørkeskap’ umiddelbart kunne falle en inn å oversette det med. Slike skap finnes i mange norske hjem, men de er som kjent skap for elektrisk drevet tørking av klær på stenger, som et alternativ til tørketrommel. Et *airing-cupboard* er derimot et lite rom som huser hjemmets varmtvannsbereder, og er innredet med ristlignende hyller, der blant annet sengetøy og håndklær kan legges for å forhindre at fukt og mugg skal sette seg i dem, permanent eller underveis til et annet sted. I ”Miss Mountain” forteller Pearce at bestemor redde opp sengen med ”sheets and pillowcases from her airing-cupboard” (30;12), og da virker det naturlig ved en oversettelse å legge vekt på oppbevaringsfunksjonen ved dette skapet, ikke tørkefunksjonen. Av den grunn falt valget på det hjemliggjørende begrepet ’lintøyskap’ i foreliggende kontekst.

Et annet rom i bestemors hus er det allerede omtalte *box-room* (MM 28;11), som i svært mange tilfeller svarer til det norske ’kott’. I denne novellen blir likevel en slik oversettelse ganske misvisende, fordi de rommene man i norsk kultur kaller ’kott’, ofte er

bitte små og mangler takhøyde. De har også sjelden vindu, slik bestemors *box-room* faktisk har. Derfor er begrepet i målspråket blitt gjenstand for en kulturell substitusjon, og gjengitt med det folkelige 'roterom', et begrep som åpner muligheten for å indikere at rommet fungerer som et kott, men er utstyrt med både normal takhøyde og vindu.

Forhåpentligvis er rommene på aldershjemmet til fortellerens avdøde mor i "The Sins of Miss Halliday" noe større enn roterom, for de er tydeligvis med sin betegnelse *bedsitting-rooms* (SMH 191;39) ment å fungere som både stue og soverom i ett. Nå er det ikke nødvendigvis slik at pensjonærene på norske aldershjem har så mye bedre plass, men i norsk kultur kaller man slike kombinerte rom, enten de befinner seg på aldershjem eller andre steder, nesten alltid bare 'rom' eller 'værelse'; alternativt 'hybel', dersom det dreier seg om et utleieværelse. Det eneste unntaket jeg kjenner til er Anne-Cath. Vestlys språklige oppfinnelse *sovestuerom* (2013:90) i hennes beretninger om mormor og de åtte ungene, et begrep som virker altfor passende til å ignoreres i denne sammenhengen. Fordi sammenstillingen *stuerom* muligens virker noe malplassert i denne målteksten, har jeg valgt å stokke litt om på substantivene og kalt rommene på aldershjemmet 'stuesoverommene', og ender dermed opp med en versjon som er fritt etter Vestly, og ikke en direkte kopi av hennes konsept.

Ofte er det slik at betegnelser på mat og matretter er kulturspesifikke, og i den britiske hverdagen har kjeksen utvilsomt en vesentlig plass. I "Miss Mountain" blir det referert til tre forskjellige kjekssorter, nemlig *pink sugar wafers* (32;13), *custard creams* (32;13) og *cream crackers* (43;21). Selv om disse betegnelse kan virke ganske spesifikke, er de med sine små forbokstaver tydeligvis generiske, ikke varemerker. Hadde det siste vært tilfellet, kunne det kanskje ha vært aktuelt å anvende dem intakte i målteksten, men siden betegnelse er generiske, synes det mer naturlig å oversette dem til norsk på grunnlag av den kunnskap man alt har eller kan søke om disse kjekstypene. Derfor er de i den norske versjonen blitt til henholdsvis 'rosa vaffelkjeks', 'vaniljekjeks' og 'ostekjeks', betegnelser basert på egne erfaringer og litt kiking i butikker.

6.3 Institusjonsrelaterte begreper

Som kjent er den britiske skoledagen oppbygd og inndelt på en måte som er ganske forskjellig fra den norske, kanskje ennå mer forskjellig i 1970-årene, da "The Shadow Cage" ble skrevet, enn i våre dager. Blant annet vil det faktum at skoledagen på de britiske øyer tradisjonelt har vært lengre enn i Norge, naturlig nok få følger for vokabularet man bruker til å beskrive hvordan den inndeles. På skolen til to av Pearces rollefigurer spiser man "school dinner" (SC

12;27), og etterpå er det ”playtime” (SC 13;27) for barna. Når alt dette er over, begynner ”afternoon school” (SC 14;27-28).

Her er det spørsmålet melder seg om man skal hjemliggjøre begrepene og trekke opp de mest nærliggende paralleller til norsk skole, eller forsøke å oversette eller omskrive betegnelser relatert til britiske skoledagsrutiner, slik at det unge norske publikum får et mer presist innblikk i hvordan de fungerer. Isolert sett kunne siste alternativet utvilsomt være verdifullt med tanke på å bidra til den yngre generasjons kunnskaper om britisk sivilisasjon, men siden det her dreier seg om et stykke skjønnlitteratur som skal oversettes, kan omskrivninger og eventuelt forklaringer i fotnoter lett virke ødeleggende for smidigheten i teksten. Løsninger som ’skolemiddagen’, ’lekepause’ og ’ettermiddagsskole’ virker klart kunstige, og fotnoter er det lite tradisjon for i norsk skjønnlitteratur. Da ville det være mer naturlig å kalle tidsperioden som utgjør ”school dinner” og ”playtime” til sammen ’det store friminuttet’, noe disse ordningene i praksis svarer til i norsk skole, altså den lengste pausen i skoledagen. Uttrykket *at the end of afternoon school* er blitt parafrasert til ’da skolen var slutt om ettermiddagen’. Fordi skoleskikkene i seg selv må sies å være svært underordnet i plottet i novellen, er de forskyvningene som forskjellene mellom norske og britiske skoleforhold innebærer for leksikalske valg i oversettelsen, ikke av vesentlig betydning for helheten i fortellingen.

Et annet område som kan by på kulturspesifikke utfordringer er betegnelser på gudshus. Når Pearce forteller om Miss Halliday som gikk i ”Non-conformist chapel” (SMH 192;39), virker det nærliggende å oversette denne betegnelsen med det hjemliggjørende ’bedehuset’, som man ofte kaller alternativet til statskirken i Norge. Imidlertid står det i den foregående setningen at Miss Hallidays avdøde far (”her last surviving parent” – jeg tar det for gitt at det ikke var moren...) hadde vært baptistprest. I Norge kalles gudshuset til baptistene kirke; derfor virker det både logisk og naturlig å spesifisere det aktuelle engelske gudshuset til ’baptistkirken’ i målspråket.

6.4 Titler og meningsbærende navn

De engelske personlige titlene *Miss*, *Mrs* og *Mr* er så velkjente internasjonalt, selv blant de aller yngste lesere, at det i prinsippet aldri skulle være noen grunn til å oversette dem, med mindre det er et mål at oversettelsen skal fremstå som aldeles hjemliggjort eller ”couvert” (House 2001:139ff), slik at den i realiteten ”enjoys the status of an original text in the target culture” (ibid:140). Slike ambisjoner har jeg ikke for min oversettelse, tvert imot bør det etter min oppfatning være et mål å gi leseren en smak av kulturen der handlingen finner sted. I

novellen "Miss Mountain" har imidlertid prinsippet om å bevare de originale titlene måttet vike for nødvendigheten av å oversette det meningsbærende navnet som utgjør tittelen på novellen. På norsk ga oversettelsen seg selv og ble til 'frøken Fjell', en lett tilgjengelig løsning som av ren flaks også ivaretar kravet om stilistisk ekvivalens med sin allitterasjon. Frøken Fjells ugifte tante, Miss Hill, måtte da tilsvarende bli hetende 'frøken Haug' på norsk; noe annet ville være inkonsekvent. Og har man først valgt strategien med å oversette personlige titler i målspråket, må man, igjen av stilistiske årsaker, gjennomføre den fullt ut; derfor har andre rollefigurer i novellen også blitt utstyrt med slike norske titler. Faren ved denne tituleringen er at den lett vil kunne fremstå som anakronistisk i norsk samtidslitteratur. Denne novellen må imidlertid ha blitt skrevet for omkring førti år siden, og lange sekvenser av den består av en gammel bestemors erindringer fra egen barndom, så med det tidsperspektivet skulle stilen i den norske versjonen kunne tåle bruken av disse titlene.

I likhet med personer kan også steder ha meningsbærende navn, slik som *Burnt House* og *Whistlers' Hill* (SC 10;25) i "The Shadow Cage". Disse navnene er så innvevd i plottet at de definitivt har måttet få sine norske motstykker, noe som av hensyn til koherensen og ren logikk har nødvendiggjort enkelte justeringer i de opplysningene som kommer frem i novellen. Når det gjelder *Burnt House* (SC 10;25) dreier dette seg om tomten etter et lite hus som en gang i landsbyens historie brant ned. Sannsynligvis står grunnen fortsatt igjen, ellers ville stedet antakelig lettere ha blitt glemt blant folk, og ikke fått dette navnet. En slik grunn kaller man gjerne på norsk 'tuft(e)', et begrep som *Bokmålsordboka* definerer som "plass med (spor etter) gammel bebyggelse", så da skulle navnet 'Branntuftene' passe godt. Til overmål står det å lese i ordboken at sammensetningen *tuftfolk* "i folketroen [defineres som] overnaturlige vesener med tilhold ved husene, tussefolk, underjordiske", vesener som er lette å assosiere med de uhyggelige rollefigurene 'the whistlers' (20;8), som i denne fortellingen altså utfolder sin virksomhet på "Whistlers' Hill". På norsk kunne dette navnet gjengis som for eksempel 'Plystrernes bakke' eller 'Plystrerbøen', men disse alternativene er kronglete å uttale, og skurrer av dessuten semantiske grunner. Substantivet '[en] plystrer' vekker ofte assosiasjoner i retning sorgløse mennesker i godt humør, så slik sett kunne det ikke ha passet dårligere i konteksten. Da passer synonymet 'blåser' bedre, fordi dette begrepet ikke har noen ekspressiv betydning som blir malplassert i sammenhengen. Dette alternativet vil sammen med substantivet 'bøen' for det engelske *Hill* gi resultatet 'Blåserbøen', som med sin allitterasjon fremstår som et mer velklingende alternativ. Sist, men ikke minst åpner dette navnet muligheter for å foreta de nevnte justeringene i handlingen i novellen. På side 20 fortelles det at barna i landsbyen alltid har forestilt seg at jorden har fått sitt navn fra

etternavnet til de tidligere beboerne i huset som en gang brant ned. (Et søk i britiske telefonkataloger bekrefter at "Whistler" virkelig eksisterer som etternavn i Storbritannia.) I målteksten (s. 32) spilles det i stedet på beboernes virke, idet rollefiguren Kevin og de andre barna tenker seg at den eller de som bodde der kanskje var glassblåsere eller musikere. Denne vrien tas videre ved fortellingens avslutning (27;37), der Lisas mor i målteksten, i stedet for å oppklare misforståelsen om Magde/Maggies etternavn, forklarer at den gamle damen hadde livnært seg som veverse, og ikke som blåser av noe slag.

7. Oppsummering

Den overordnede utfordringen jeg har sett i oversettelsen av de tre novellene er å tenke pragmatisk i to retninger, nemlig å tolke forfatterstemmen i utgangsteksten og å gjøre denne stemmen mest mulig autentisk for leserne av målteksten. I denne kommentaren har jeg med en rekke eksempler forsøkt å illustrere hva jeg legger i denne pragmatiske arbeidsfilosofien, som i alt vesentlig dreier seg om gjøre sine strukturelle, idiomatiske, leksikalske og kulturelle valg med en konstant tilstedeværende dobbeltrespekt i bevisstheten. Informasjonsstrukturen er i målspåket blitt gjenstand for endringer der den engelske utgangsteksten følger tematiske prinsipper som ikke er compatible med praksis i norsk språkbruk og/eller grammatikk, som det å innlede en setning med et subjekt med ny informasjon eller med flere adverbialledd før subjektet. Motsatt er enkelte objekter blitt tematisert i den norske versjonen av rent pragmatiske årsaker.

På det stilistiske planet er forfatterens nominaliseringstendens blitt noe dempet i de norske versjonene, samtidig som det i voksenovellen er blitt gjort forsøk på å kompensere for dette trekket med enkelte konservative uttrykksmåter. Det har for øvrig vært et mål å behandle novellenes stilistiske virkemidler med så stor grad av forfattertroskap som semantisk, fonetisk og idiomatisk mulig.

Kulturspesifikke fenomener er blitt håndtert enkeltvis, det vil si uten at verken fremmedgjøring eller hjemliggjøring har vært noe enerådende prinsipp. Her har jeg i hovedsak valgt løsninger etter hva jeg har vurdert som hensiktsmessig i konteksten og for målgruppen, men også med tanke på stilistisk konsekvens, og med det mål i mente at leseren skal kunne finne holdepunkter for hvor handlingen foregår.

Det kan være en lang og krevende prosess å komme frem til en oversettelse som i størst mulig grad finner balansepunktet mellom det å respektere forfatterstemmen og målkulturens lesere. Mine kommentarer dekker bare en liten del av de løsningene som gjerne kan diskuteres, og mine alternative løsninger kan sikkert suppleres: Den ideelle oversettelse

finnes antakelig ikke. Derimot kan det godt hende at en oversetter kan finne sin ideelle utfordring. I så fall er Philippa Pearce min.

Litteraturliste

1. Primærkilder

Pearce, Philippa. 1977. *The Shadow Cage and other Tales of the Supernatural*. London: Jane Nissen Books

Pearce, Philippa. 1977. "The Sins of Miss Halliday". In *Writers of East Anglia*. Secker 1977

2. Sekundærkilder

Baker, Mona. 2011. *In Other Words. A coursebook on translation*. London and New York: Routledge

Boase-Beier, Jean. 2010. *Stylistic Approaches to Translation*. Manchester: St. Jerome Publishing. Kinderhook: InTrans Publications

Bokmålsordboka. 1988. Landrø, Marit Ingebjørg & Wangensteen, Boye (red). Oslo: Universitetsforlaget

Bækken, Bjørg. 1998. *Aspects of English word order past and present*. Engelsk Institutt, Universitetet i Bergen

Bækken, Bjørg. 2006. *English Grammar. An introduction for students of English as a foreign language*. Bergen: Fagbokforlaget.

Crystal, David. 1995. *The Cambridge Encyclopedia of the English Language*. Cambridge: CUP

Hasselgård, H. 2005. "Theme in Norwegian." In K. L. Berge and Maagerø (eds.): *Semiotics from the North: Nordic Approaches to Systemic Functional Linguistics*. Oslo: Novus

Munday, Jeremy. 2008. *Introducing Translation Studies*. London and New York: Routledge

Oxford Advanced Learner's Dictionary. Seventh edition 2005. Chief editor Wehmeier, Sally.

Oxford: Oxford University Press

Oxford Dictionary of Synonyms and Antonyms. 1999. Compiled by Alan Spooner. New York: Oxford University Press Inc.

The Philippa Pearce Memorial Lecture. www.pearcelecture.com

Trask, R. L. 1997. *Penguin Guide to Punctuation*. London etc.: Penguin Books

Vestly, Anne-Cath. 2013. *Åtte små, to store og en lastebil*. Oslo: Gyldendal

Vinje, Finn-Erik. 2009. *Skriveregler*. Oslo: H. Aschehoug & Co.

Philippa Pearce:

Miss Mountain
The Shadow Cage
The Sins of Miss Halliday

Miss Mountain

WHATEVER else might be spring-cleaned in Grandmother's house, it was never her box-room. Old Mrs Robinson lived in a house with only two rooms upstairs, besides the bathroom: one was her bedroom; the other the box-room. This room fascinated her grandchildren, Daisy and Jim. It was about eight feet by six, and so full of stuff that even to open the door properly was difficult. If you forced it open enough to poke your head round, you saw a positive mountain of things reaching almost to the ceiling – old suitcases, bulging cardboard boxes of all shapes and sizes, strung up parcels of magazines, cascades of old curtains, and a worm-eaten chair or two.

Grandmother was teased about the state of her box-room. She retorted with spirit: 'There isn't as much stuff as there seems to be, because it's all piled up on the spare bed. The room's really a guest-room. I'm only waiting for a bit of time to clear it.'

Then everybody would laugh – Daisy and Jim and their father, who was Grandmother's son, and their mother, who was her daughter-in-law. Grandmother would join in the laughter. She always laughed a lot, even at herself.

If they went on to suggest lending a hand in the clearing of the box-room, Grandmother stopped laughing to say: 'I'd rather do it myself, thank you, when I have a bit of time.' But she never seemed to have that bit.

She was the nicest of grandmothers: rosy to look at, and plump, and somehow cosy. She liked to spoil her grandchildren. Daisy and Jim lived on an estate only just

round the corner from Grandmother's little house, so they were always calling on her, and she on them.

Then suddenly everything was going to change.

'The children's father got another job that would mean the whole family's moving out of the district, leaving Grandmother behind.'

'Goodness me!' Grandmother said, cheerful about most things. 'It isn't the end of the world! I can come and visit you for the day.'

'Not just for the day,' said young Mrs Robinson, who was very fond of her mother-in-law. 'You must come and stay – often.'

'And the children shall come and stay with me,' Grandmother said.

'Where shall we sleep?' Jim asked.

'You'll have to clear the guest-room,' Daisy said.

'Yes, of course,' said her grandmother, but for a moment looked as if she had not quite foreseen that, and regretted the whole idea. But really the clearing out of the box-room ought to have been done years and years ago.

Grandmother said that she preferred to do all the work herself; but everyone insisted that it would be too much for her. In the end she agreed to let Daisy and Jim help her. Perhaps she thought they would be easier to manage than their parents.

How much the box-room held was amazing; and everything had to be brought out and sorted carefully. A lot went straight into the dustbin; some things – such as the bundles of magazines and the curtaining – went to the Church Hall for the next jumble sale; the chairs went onto the bonfire. Grandmother went through all the suitcases and got rid of everything; the suitcases themselves were only fit for jumble. The cardboard boxes, Grandmother said, were going to be more difficult; so for the moment they were piled up in a corner of her bedroom.

'They sorted and cleared for several days. Sure enough, under the mountain, there really had been a bed – narrow, but quite wide enough for Daisy (who was older and larger than Jim), and there was a mattress on it, and pillows and blankets (only one moth-eaten enough for the dustbin). Grandmother made the bed up at once with sheets and pillowcases from her airing-cupboard.

'There!' she said. 'My guest-room!'

Daisy and Jim loved it. The room seemed so small and private, with an old-fashioned wallpaper that must have been there before Grandmother moved in, all those years ago. The window looked over the garden and received the morning sun. (Of course, that meant that in the evening the room dimmed early.)

All that remained was to clear the cardboard boxes still in Grandmother's own bedroom. She said she could do this herself in the evening when the children had gone home. But Daisy thought her grandmother already looked tired. She made her sit down in a chair, and the two children began going through the boxes for her. 'We'll show you everything as we come to it,' Daisy said.

Grandmother sighed.

For the first half hour, everything went out to the dustbin – the cardboard boxes themselves and their contents, which turned out to be certificates of this and that and old programmes and views and other souvenirs. Then they came to boxes of photographs, some of them framed. These delayed the children.

'Look, Daisy!' said Jim. 'What a fat little girl!'

'Here she is again,' said Daisy. 'Just a bit older and even fatter.'

'It's me,' said their grandmother, and leant forward from her chair to dart a hand between the two children and take the photographs and tear them in halves as rubbish. 'Grandmother!' they protested; but it was too late.

They found a framed wedding group of long ago with gentlemen in high-buttoning jackets and ladies wearing long dresses and hats toppling with feathers and flowers and fruit and bows.

'Was this your wedding, Grandmother?'

Grandmother said: 'I'm not as old as *that*. I wasn't thought of then. That was the wedding of my mother and father.'

The children peered. 'So that's our great-grandfather and our great-grandmother ...'

'And a couple of your great great aunts as bridesmaids,' said their grandmother. She snorted. 'I preferred not to go in for bridesmaids.' She found them a photograph of her own wedding, with everybody still looking very strange and old-fashioned, but clearly their grandmother did not think so.

The children thought that the quaint wedding group of their great grandparents would suit the little guest-room. With their grandmother's agreement, they hung it there. All the other photographs went down to the dustbin.

The last of the cardboard boxes was a squarish one, from which Daisy now drew out a barrel-shaped container. The staves of the barrel and the bands encircling them, and the lid, were all of the same tarnished metal.

Grandmother said: 'That's a biscuit barrel.'

'Is it real silver?' asked Daisy.

'Yes,' said Grandmother.

'How grand!' said Jim.

'Yes,' said Grandmother. 'Very valuable.'

Daisy set the biscuit barrel respectfully on the floor where they could all admire it.

'It was in our house when I was a child,' said Grandmother. 'I never liked it.'

'There's a curly H on it,' said Jim.

'For Hill,' said Grandmother. 'That was our surname. But I hated that biscuit barrel. I've always meant to get rid of it.'

'Please, Grandmother!' cried Daisy. 'You could stand it on the sideboard downstairs. It would look so nice. I'll polish up the silver.' Their grandmother still stared unforgettingly at the barrel. 'Think, Grandmother: you could keep biscuits in it for when we come to stay. Our favourite biscuits. I like custard-creams best.'

'I like pink sugar wafers,' said Jim.

'Promise you'll keep it, Grandmother, to keep our biscuits in,' said Daisy.

Grandmother stopped looking at the biscuit barrel and looked at her grandchildren instead. Suddenly she jumped up to hug them. 'Oh, yes!' she said. 'For, after all, I'm lucky. Very, very lucky. I've a guest-room and two grandchildren who want to come and stay with me!'

The little guest-room, so small and private, was ready for its first guest.

The first guest was Jim. Perhaps by rights it should have been Daisy, because she was the elder, but Jim was the one likely to be a nuisance during the family's house-removal. So the night before the removal, and the first night after the removal were spent by Jim in his grandmother's guest-room. Then his father drove over and fetched him back to their new home.

In the new house, everyone was tired with the work of getting straight, and might have been short-tempered with Jim's little-boy bounciness. But Jim was quieter than usual. They asked whether he had had a good time with his grandmother. Yes, he had gone shopping with her, and she had bought him a multi-coloured pen; and he had had sparklers in the garden after dark; and peaches for both his suppers; and Grandmother had had pink sugar wafer biscuits for him – his favourite.

'You're lucky to have a grandmother like that,' said his mother.

'Reminds me of my own granny,' said his father, 'your grandmother's mother. She was a good sort, too.'

That night Daisy and Jim had to share a bedroom, because Daisy's room wasn't ready yet. Jim went to bed, and asked his mother to leave the landing light on and the door ajar. 'I thought you'd given that up,' she said. 'You're a big boy now.' But she let him have his way.

Later, when Daisy came up, he was still awake.

Daisy said: 'I'll be in my own room tomorrow night.'

'I don't mind sharing.'

Daisy got into bed.

'Daisy...'

'What?'

'I don't want to sleep here alone tomorrow night.'

'But – but, Jim, you always sleep alone!' There was

no reply from the other bed. 'Jim, you're just being silly!'

Still no reply; and yet a little noise. Daisy listened carefully: Jim was crying.

She got out of bed and went to him. 'What is it?' 'Nothing.'

'It must be something.'

'No, it's not. It's nothing.'

Daisy knew Jim. He could be very obstinate. Perhaps he would never tell her about whatever it was.

'You'd feel better if you told me, Jim.'

'No, I shouldn't.'

He was crying so much that she put her arms round him. It struck her that he was shivering.

'Are you cold, Jim?'

'No.'

'Then why are you shivering? You're not afraid of something?'

In answer, Jim gave a kind of gasp. 'Let me alone.'

Daisy was extremely irritated – and curious, too. 'Go on – say something. I shan't let you alone till you say something.'

Still he did not speak; and Daisy amended: 'If you say something, I won't argue – I'll go back to bed and let you alone. But you must say something – something that *is* something.'

Jim collected himself; said carefully: 'I don't want to stay the night in Grandmother's house again – ever.' He turned over in bed with his back to Daisy.

Daisy stared at him, opened her mouth, remembered her promise, shut it, went back to bed and lay there to think. She tried to think what might have happened during Jim's visit to make him feel as he did. It occurred to her that she might find out when her turn for a visit came...

How odd of Jim. There could be nothing to be afraid of

at night in the house of the cosiest, rosiest, plumpest of grandmothers.

The moment she fell asleep, she was standing on her grandmother's front doorstep, her suitcase in her hand. She had already knocked. The door opened just as usual; there stood her grandmother, just as usual. But no, not as usual. Her grandmother peered at Daisy as if at a stranger. 'Yes?' she said. 'I'm Daisy Robinson,' said Daisy. 'I'm your granddaughter. I've come to stay the night.' Without a word, her grandmother stood aside to let her enter. At once Daisy began to mount the stairs that led to that early-shadowed little guest-room. She already saw the door ajar, waiting for her. Behind her, downstairs, she could hear her grandmother securing the front door for the night – the lock, the bolts, the chain: she shut the two of them in together for the night. Daisy could hear her grandmother's little laugh: she was chuckling to herself.

The rest of the dream – if there were any – had vanished by the time Daisy woke in the morning. All she knew of it was that she was glad she could not remember it.

Daisy told no one about Jim, chiefly because there was so little to tell. He seemed all right again, anyway. By that evening the bedrooms had been sorted out, so that Jim had his to himself. Without protest, he went to sleep alone. It's true that he screamed in the night, so that his mother had to go to him, but all children have nightmares sometimes. By the next night he had resumed his usual sound sleeping.

So Jim had been making a strange fuss about nothing, Daisy thought; or perhaps he'd got used to the idea of whatever there might have been; or – not the most comfortable idea for Daisy – he had been able to shut it from his mind because he was now a safe distance from Grandmother's little guest-room.

Their grandmother came to stay. She was her usual cheerful self, and everyone enjoyed the visit; Jim seemed to

enjoy her company as much as usual. At the end of her visit, Grandmother said, 'Well, which of you two is coming to sleep in my guest-room next?'

Jim said: 'It's Daisy's turn.'

'That's very fair of you, Jim,' their mother said approvingly. Daisy looked at Jim; but Jim stubbornly looked past her. She knew that he would not have agreed to go under any circumstances.

Only a few weeks later, Daisy went.

With her suitcase, she stood on her grandmother's doorstep. Twice she raised a hand to the knocker, and twice let it fall. The third time, she really knocked. She heard the patter of her grandmother's feet approaching. The door opened, and there was Grandmother, and all the uneasy feelings that Jim had given her vanished away. Her grandmother was laughing for joy at her coming, and the house seemed to welcome her. Even from the doorway Daisy could see into the sitting-room, where the electric light had not yet been switched on: an open fire burned brightly, and by the fireplace stood a tea-table with the china on it shining in the firelight, and beyond that glowed the polish of the sideboard with the objects on it all giving as much glow or glitter as they could.

They had tea with boiled eggs and salad, as time was getting on and this had to be tea and supper together.

'Anything more you fancy, Daisy, dear?'

Daisy looked over to the sideboard, to the biscuit barrel. 'Pink sugar wafers?' she said.

'What an idea!' said her grandmother. 'They're not *your* favourite biscuits!'

Daisy went over to the biscuit barrel, put her hand in. 'Go on, dear, take whatever you find, as many as you want. I like you to do that.'

Daisy drew out a custard-cream biscuit. 'Grandmother, you're wonderful! You never forget anything.'

Grandmother sighed. 'Sometimes I wish I were more forgetful.'

Daisy laughed, and munched.

Later, they went to bed. They stood side by side looking into the little guest-room. With the curtains drawn and the bedside light glowing from inside a pink shade, the room looked as cosy and rosy as Grandmother herself. 'I hope you sleep well, my dear,' said her grandmother, and talked about the number of blankets and the number of pillows and the possibility of noise from neighbouring houses. Sometimes people had late parties.

'Did the neighbours disturb Jim?' Daisy asked suddenly.

'No,' said her grandmother. 'At least - he's a poor sleeper for such a young child, isn't he? He slept badly here.'

Daisy glanced sideways to see her grandmother's expression when she had said this. She found her grandmother stealing a sideways glance at her. They both looked away at once, pretending nothing had happened.

'Remember,' said Grandmother, 'if you want anything, I'm just across the landing.' She kissed Daisy goodnight.

Daisy decided not to think about that sideways glance tonight. She went to bed, slipped easily downhill into sleep, and slept.

Something woke her. She wasn't sure that it had been a noise, but surely it must have been. She lay very still, her eyes open, her ears listening. Before going to bed, she had drawn the curtains back, so that she would wake to the morning sun: now it was night, without moon or stars, and all the lights of the surrounding houses had been extinguished.

She waited to hear a repetition of noise in the house; but there was none. She knew what she was expecting to hear: the creak of a stair-tread. There was nothing; but she

became sure, all the same, that someone was creeping downstairs.

It could be – it *must* be – her grandmother going downstairs for something. She would go quietly, for fear of waking Daisy. But would she manage to go so very, very quietly?

Whoever it was would have reached the foot of the stairs by now. Still no noise.

It must be her grandmother; and yet Daisy felt that it wasn't her grandmother. And yet again she felt it was her grandmother.

She must know. She called 'Grandmother!', pitching her voice rather high to reach the bottom of the stairs. The sound she made came out scream-like.

Almost at once she heard her grandmother's bedroom door open and the quick, soft sound of her feet bringing her across to the guest-room.

'Here I am, dear!'

'I thought I heard – I thought you were going downstairs, Grandmother.'

Grandmother seemed – well, agitated. 'Oh, did you? Sometimes I need a drink of water in the night, and sometimes I do go downstairs for it.'

'But it wasn't you. You came from your bedroom just now, not back up the stairs.'

'What sharp ears you have, dear!'

'I didn't exactly *hear* anyone going downstairs, anyway,' Daisy said slowly.

'So it was all a mistake. That's all right then, isn't it?' Not a mistake; more of a muddle, Daisy thought. But she let herself be kissed goodnight again, and her light was switched off. Her grandmother went back to bed. There was quiet in the house: not only no unusual sound, but no feel of anything unusual. Daisy slept until morning sunshine.

The daytime was made as delightful for Daisy as her grandmother had made it for Jim. But evening came, and night; and this night was far worse than the previous one.

Daisy woke, and lay awake, knowing that someone was creeping downstairs again. But it's my imagination, she told herself; how can I know, when I hear nothing?

Whoever it was reached the bottom of the stairs and crossed the hall to the sitting-room door. Had Grandmother left that door shut or open when she went to bed? It did not matter. Whoever it was had entered the sitting-room and was moving across to the sideboard.

What was happening down there in the dark and the silence?

Suddenly there was no more silence. From downstairs there was a shrill scream, that turned into a crying and sobbing, both terrified and terrifying.

Hardly knowing what she was doing, Daisy was out of bed, through her bedroom door, across the landing to her grandmother's room. The door was shut: she had to pause an instant to open it, and in that instant she realized that the crying from downstairs had stopped.

She was inside her grandmother's bedroom. The bedside light was on and Grandmother, flustered, had just sat up in bed. Daisy said: 'That crying!'

'It was me,' said her grandmother.

'Oh, no, no, no, no!' Daisy contradicted her grandmother with fury. She glared at her in fury and terror: the nicest grandmother in the world was concealing something, lying. What kind of grandmother was she then: sly; perhaps treacherous? Wicked?

At the look on Daisy's face, Grandmother shrank back among the pillows. She hid her face in her hands. Between the fingers Daisy saw tears beginning to roll down over the dry old skin. Grandmother was crying, with gasping sobs, and her crying was not all that different, but much

quieter, from the crying Daisy had heard downstairs.

In the middle of her crying, Grandmother managed to say, 'Oh, Daisy!' and stretched out her hands towards her, begging her.

Daisy looked searchingly at her grandmother; and her grandmother met her gaze. Daisy took the outstretched hands and stroked them. She calmed herself even while she calmed her grandmother. 'I'll make us a pot of tea,' she said. 'I'll bring it up here.'

'No,' said her grandmother. 'I'll come down. We'll have it downstairs, and I'll tell you - I'll tell you -' She began to cry again.

Daisy was no longer afraid. She went downstairs into the kitchen to boil a kettle. As she went, she turned the sitting-room light on, and switched on an electric fire. Everything was exactly as usual. The door had been shut.

From downstairs she heard her grandmother getting up and then coming out of her bedroom. She did not come directly downstairs: Daisy heard her cross the landing into the guest-room, spend a few moments there, then come down.

Daisy carried the tea on a tray into the sitting-room; she took the biscuit barrel off the sideboard and put it on the tray, in case Grandmother wanted something to eat with her tea. Grandmother was already waiting for her. She had brought downstairs with her the framed wedding photograph from Daisy's bedroom, and set it where they could both see it. Daisy asked no question.

They sat together and sipped their tea. Daisy also nibbled a biscuit; her grandmother had shaken her head and shuddered when Daisy offered her the biscuit barrel.

'Now I'll tell you,' said Grandmother. She paused, while she steadied herself, visibly. 'I brought the wedding photo down so that I could *show* you.'

Again she paused, for much longer; so Daisy said, 'Your mother looked sweet as a bride.'

'I never knew her,' said Grandmother. 'She died when I was very young.'

Daisy said, 'But Dad knew her! He talks about his granny.'

'That was my stepmother; his step-grandmother.'

Now something seemed plain to Daisy. 'A stepmother - poor Grandmother!'

'No,' said Grandmother. 'It wasn't like that at all. My stepmother - only I never really think of her as my stepmother, just as my mother - she was a darling.'

'Then -?'

'They're both in the group,' said Grandmother. 'My mother as the bride. My stepmother - as she later became - as one of the bridesmaids. The bridesmaids were my two aunts: one my mother's sister, whom my father married after my mother's death; the other my father's sister.'

Daisy studied the photograph. Now that she knew that one of the bridesmaids was the bride's sister, it was easy to see which: there was the same plumpness with prettiness.

The other bridesmaid was tall, thin, and rather glum-looking. There was a resemblance between her and the bridegroom, but not such a striking one.

'When my mother died,' said Grandmother, 'I was a very little girl, still babyish in my ways, no doubt. My father had to get someone to look after me and to run the house. He was in business and away at his office all day.'

'He asked his sister to come - the other bridesmaid.'

Daisy looked at the thin bridesmaid, and wondered.

'She'd always been very fond of my father, I believe, and jealous of his having married. Perhaps she was glad that my mother had died; perhaps she would have been glad if I had

never been born. She would have had my father all to herself then.

'She hated me.'

'Grandmother!'

'Oh, yes, she hated me. I didn't fully understand it then. I just thought I had suddenly become stupid and disobedient and dirty and everything that – as it seemed to me – anyone would hate. I daresay I was rather a nasty little girl: I became so. One of the worst things was –'

Grandmother stopped speaking, shaded her face with her hand.

'Go on.'

'It won't seem terrible to you. You may just laugh. Aunt used to sneer. When she sneered, that made it worse.'

'But what was it?'

'I ate.'

'Well, but ...'

'I ate whenever I could. I ate enormously at meals, and I ate between meals. Aunt used to point it out to my father, and put a tape-measure round where she said my waist should be, as I sat at table. I've always been plump, like my mother's side of the family: I grew fat – terribly fat.'

'Our surname was Hill. There were two Miss Hills in the house, my aunt and myself. But Aunt said there need be no confusion: she was Miss Hill; I was Miss Mountain. She called me Miss Mountain, unless my father were present. She would leave notes to me, addressed to Miss Mountain. Once my father found one and asked her about it, and she pretended it was just a little joke between us. But it wasn't a joke – or if it were, it was a cruel, cruel one.'

'Couldn't you just have eaten less and grown thinner and spoilt her game?' asked Daisy.

'You don't understand. Her teasing of me made me eat even more. I took to stealing food. I'd slip out to the larder after Sunday dinner and tear the crisp bits of fat off the

joint while it was still warm. Or I'd take sultanas out of the jar in the store-cupboard. Or I'd pare off bits of cheese. Even a slice of dry bread, if there were nothing else. Once I ate dog-biscuits from the shelf above the kennel.

'Of course, sooner or later, Aunt realized what was happening. She began to expect it, and took a delight in catching me out. If she couldn't catch me at it, she would prevent me. She took to locking the kitchen door at night, because she knew I went down then to the store-cupboard and larder.'

'Then I found the biscuit barrel.'

'This very biscuit barrel?'

'Yes. It always stood on the sideboard with cream crackers in it – just the plainest of biscuits, to be eaten with cheese. Well, I didn't mind that. I used to creep down for a cream cracker or two in the middle of the night.'

'In this house?'

'Goodness, no! We lived a hundred miles from here, and the house has been pulled down now, I believe.'

'Anyway, I used to creep down, as I've said. I daren't put on any light, although I was terribly afraid of the dark – I had become afraid of so many things by then. I felt my way into the room and across to the sideboard, and along it. The sideboard was rather grand, with a mirror, and all kinds of grand utensils were kept on it: the silver cream jug, a pair of silver candlesticks, the silver-rimmed bread board with the silver-handled bread-knife. I felt among them until I found the biscuit barrel. Then I took off the lid and put my hand in.'

She paused.

'Go on, Grandmother.'

'I did that trip once, twice, perhaps three times. The third or fourth time seemed just as usual. As usual, I was shaking with fright, both at the crime I was committing and at the blackness in which I had to commit it. I had felt my

way to the biscuit barrel. I lifted the lid with my left hand, as usual. Very carefully, as usual, I slipped my right hand into the barrel. I had thought there would be crackers to the top; but there were not. I had to reach towards the bottom – down – down – down – and then my fingers touched something and at once there was something – oh, it seemed like an explosion! – something snapped at me, caught my fingers, held them in a bitter grip, causing me pain, but far more than pain: terror. I screamed and screamed and sobbed and cried.

'Footsteps came hurrying down the stairs, lights appeared, people were rushing into the dining-room, where I was. My father, my aunt, the maidservant – they all stood looking at me, a fat little girl in her nightdress, screaming, with her right hand extended and a mouse-trap dangling from the fingers.

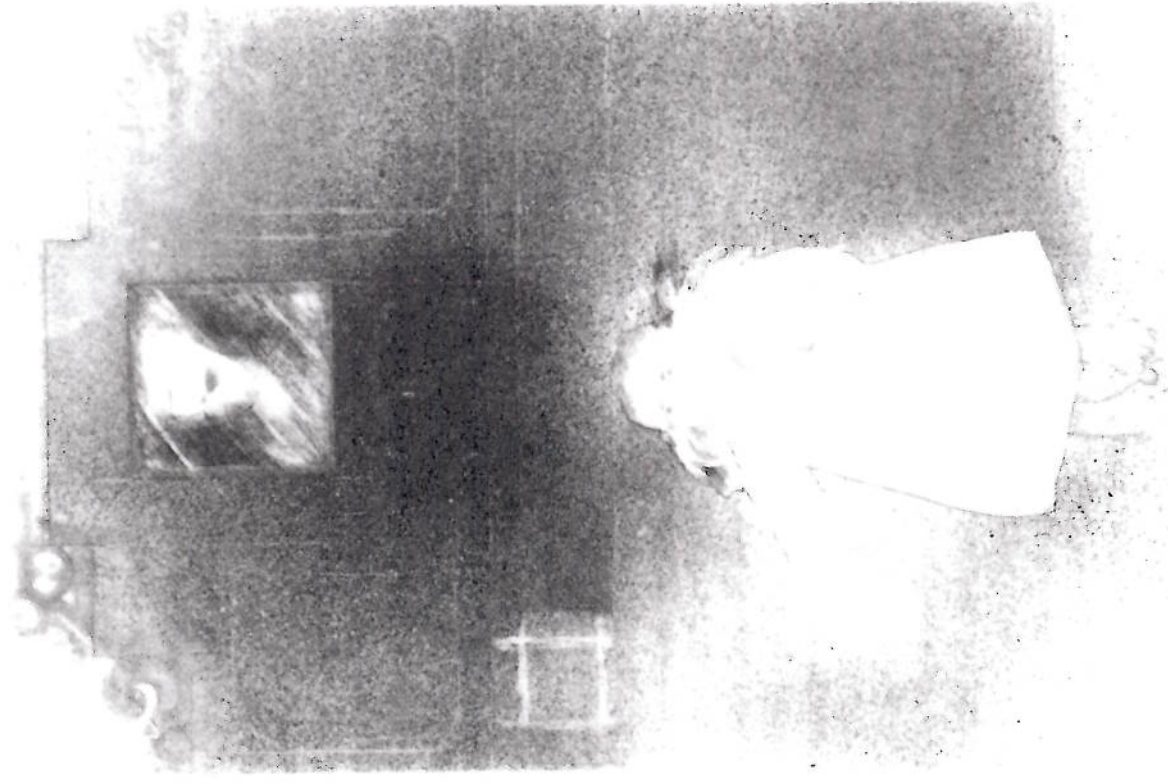
'My father and the servant were bewildered; but I could see that my aunt was not taken by surprise. She had been expecting this, waiting for it. Now she burst into loud laughter. I couldn't bear it. With my left hand I caught up the silver-handled bread-knife from the sideboard and I went for her.'

'You killed her?'

'No, of course not. I was in such a muddle with screaming and crying, and the knife was in my left hand, and my aunt side-stepped, and my father rushed in and took hold of me and took the knife from me. Then he prised the mouse-trap off my other hand.

'All this time I never stopped crying. I think I was deliberately crying myself ill. Through my crying I heard my father and my aunt talking, and I heard my father asking my aunt how there came to be a mouse-trap inside the biscuit barrel.

'The next day either I was ill or I pretended to be – there wasn't much difference, anyway. I stayed all day in bed

with the curtains drawn. The maid brought me bread and milk to eat. My aunt did not come to see me. My father came, in the morning before he went to his office, and in the evening when he got home. On both occasions I pretended to be asleep.

'The day after that I got up. The fingers of my right hand were still red where the trap had snapped across them, and I rubbed them to make them even redder. I didn't want to be well. I showed them to the maidservant. Not only were the fingers red, but two of the finger-nails had gone quite black. The maid called my father in – he was just on his way to work. He said that the doctor should see them, and the maid could take me there that afternoon on foot. Exercise would do me good, and change. He looked at me as if he were about to say more, but he did not. He did not mention my aunt – who would have been the person to take me to see the doctor, ordinarily – and there was still no sign of her.

'The maid took me. The doctor said my fingers had been badly bruised by the blow of the mousetrap, but nothing worse. The finger-nails would grow right. I was disappointed. I had hoped that my finger bones were broken, that my fingertips would drop off. I wanted to be sent into hospital. I didn't want to go home and be well and go on as before: little Miss Mountain as before.

'I walked home with the maid.

'As we neared our house, I saw a woman turn in at our gateway. When we reached the gate, she was walking up the long path to the front door. Now I've said I never knew my own mother, to remember; but when I saw the backview of that young woman – she *stumped* along a little, as stoutish people often do – I knew that that was exactly what my mother had looked like. I didn't think beyond that; that was enough for me. I ran after her, as fast as I could; and, as she reached the front door, I ran into her. She lost her balance,

she gave a cry between alarm and laughter, and sat down suddenly on the front doorstep, and I tumbled on top of her, and felt her arms round me, and burrowed into her, among the folds of all the clothing that women wore in those days. I always remember the plump softness and warmth of her body, and how sweet it was. I cried and cried for joy, and she hugged me.

'That was my other aunt, the other bridesmaid – my mother's sister. My father had telegraphed for her to come, from the other side of England, and she had come. My father had already sent my thin aunt packing – I never saw her again. My plump aunt moved in as housekeeper, and our house was filled with laughter and happiness and love. Within the year, my father had married her. She had no child of her own by him, so I was her only child. She loved me, and I her.'

'Did you – did you manage to become less stout?' Daisy asked delicately.

'I suppose I must have done. Anyway, I stopped stealing food. And the biscuit barrel disappeared off the sideboard – my new mother put it away, after she'd heard the story, I suppose. Out of sight, out of mind: I forgot it. Or at least I pretended to myself that I'd forgotten it. But whenever it turns up, I remember. I remember too well.'

'I've heard of haunted houses,' said Daisy thoughtfully. 'But never of a haunted biscuit barrel. I don't think it would be haunted if you weren't there to remember, you know.'

'I daresay.'

'Will you get rid of it, Grandmother? Otherwise Jim will never come to stay again; and I – I –'

'You don't think I haven't wanted to get rid of it, child?' cried her grandmother. 'Your grandfather wouldn't let me; your father wouldn't let me. But, no – that was never the real explanation. Then, I couldn't bring myself to give

them my reasons – to tell the whole story; and so the memory has held me, like a trap. Now I've told the story; now I'm free; now the biscuit barrel can go.'

'Will you sell it, Grandmother? It must be worth a lot of money.'

'No doubt.'

'I wonder how much money you'll get; and what you'll spend it on, Grandmother ...'

Grandmother did not answer.

The next morning Daisy woke to sunshine and the sound of her Grandmother already up and about downstairs. Daisy dressed quickly and went down. The front door was wide open and her grandmother stood outside on the doorstep, looking at something further up the street. There was the sound of a heavy vehicle droning its way slowly along the street, going away.

Daisy joined her grandmother on the doorstep, and looked where she was looking. The weekly dustbin van was droning its way along: it had almost reached the end of the street. The men were slinging into it the last of the rubbish that the householders had put out for them overnight or early this morning. The two rows of great metal teeth at the back of the van opened and closed slowly, mercilessly on whatever had been thrown into that huge maw.

Grandmother said: 'There it goes;' and at once Daisy knew what 'it' was. 'Done up in a plastic bag with my empty bottles and tins and the old fish-finger carton and broken eggshells and I don't know what rubbish else. Bad company – serve it right.' The van began to turn the corner. 'I've hated it,' said Grandmother. 'And now it's being scrunched to pieces. Smashed to smithereens.' Fiercely she spoke; and Daisy remembered the little girl who had snatched up a breadknife in anger.

The van had turned the corner.

Gone.

Grandmother put her arm round Daisy and laughed. She said: 'Daisy, dear, always remember that one can keep custard-creams and pink sugar wafers for friends in any old tin.'

The Shadow-Cage

THE little green stoppered bottle had been waiting in the earth a long time for someone to find it. Ned Challis found it. High on his tractor as he ploughed the field, he'd been keeping a look-out, as usual, for whatever might turn up. Several times there had been worked flints; once, one of an enormous size.

Now sunlight glimmering on glass caught his eye. He stopped the tractor, climbed down, picked the bottle from the earth. He could tell at once that it wasn't all that old. Not as old as the flints that he'd taken to the museum in Castleford. Not as old as a coin he had once found, with the head of a Roman emperor on it. Not very old; but old.

Perhaps just useless old...

He held the bottle in the palm of his hand and thought of throwing it away. The lip of it was chipped badly, and the stopper of cork or wood had sunk into the neck. With his fingernail he tried to move it. The stopper had hardened into stone, and stuck there. Probably no one would ever get it out now without breaking the bottle. But then, why should anyone want to unstopper the bottle? It was empty, or as good as empty. The bottom of the inside of the bottle was dirtied with something blackish and scaly that also clung a little to the sides.

He wanted to throw the bottle away, but he didn't. He held it in one hand while the fingers of the other cleaned the remaining earth from the outside. When he had cleaned it, he didn't fancy the bottle any more than before; but he

dropped it into his pocket. Then he climbed the tractor and started off again.

At that time the sun was high in the sky, and the tractor was working on Whistlers' Hill, which is part of Belper's Farm, fifty yards below Burnt House. As the tractor moved on again, the gulls followed again, rising and falling in their flights, wheeling over the disturbed earth, looking for live things, for food; for good things.

That evening, at tea, Ned Challis brought the bottle out and set it on the table by the loaf of bread. His wife looked at it suspiciously: 'Another of your dirty old things for that museum?'

Ned said: 'It's not museum-stuff. Lisa can have it to take to school. I don't want it.'

Mrs Challis pursed her lips, moved the loaf further away from the bottle, and went to refill the tea-pot.

Lisa took the bottle in her hand. 'Where'd you get it, Dad?'

'Whistlers' Hill. Just below Burnt House.' He frowned suddenly as he spoke, as if he had remembered something.

'What's it got inside?'

'Nothing. And if you try getting the stopper out, that'll break.'

So Lisa didn't try. Next morning she took it to school; but she didn't show it to anyone. Only her cousin Kevin saw it, and that was before school and by accident. He always called for Lisa on his way to school – there was no other company on that country road – and he saw her pick up the bottle from the table, where her mother had left it the night before, and put it into her anorak pocket.

'What was that?' asked Kevin.

'You saw. A little old bottle.'

'Let's see it again – properly.' Kevin was younger than Lisa, and she sometimes indulged him; so she took the bottle out and let him hold it.

At once he tried the stopper.

'Don't,' said Lisa. 'You'll only break it.'

'What's inside?'

'Nothing. Dad found it on Whistlers.'

'It's not very nice, is it?'

'What do you mean, "Not very nice"?''

'I don't know. But let me keep it for a bit. Please, Lisa.'

On principle Lisa now decided not to give in. 'Certainly not. Give it back.'

He did, reluctantly. 'Let me have it just for today, at school. Please.'

'No.'

'I'll give you something if you'll let me have it. I'll not let anyone else touch it; I'll not let them see it. I'll keep it safe. Just for today.'

'You'd only break it. No. What could you give me, anyway?'

'My week's pocket-money.'

'No. I've said no and I mean no, young Kev.'

'I'd give you that little china dog you like.'

'The one with the china kennel?'

'Yes.'

'The china dog with the china kennel – you'd give me both?'

'Yes.'

'Only for half the day, then,' said Lisa. 'I'll let you have it after school-dinner – look out for me in the playground. Give it back at the end of school. Without fail. And you be careful with it.'

So the bottle travelled to school in Lisa's anorak pocket, where it bided its time all morning. After school-dinner Lisa met Kevin in the playground and they withdrew together to a corner which was well away from the crowded climbing-frame and the infants' sandpit and the rest. Lisa handed the bottle over. 'At the end of school, mind,

without fail. And if we miss each other then,' – for Lisa, being in a higher class, came out of school slightly later than Kevin – 'then you must drop it in at ours as you pass. Promise.'

'Promise.'

They parted. Kevin put the bottle into his pocket. He didn't know why he'd wanted the bottle, but he had. Lots of things were like that. You needed them for a bit; and then you didn't need them any longer.

He had needed this little bottle very much.

He left Lisa and went over to the climbing-frame, where his friends already were. He had set his foot on a rung when he thought suddenly how easy it would be for the glass bottle in his trouser pocket to be smashed against the metal framework. He stepped down again and went over to the fence that separated the playground from the farmland beyond. Tall tussocks of grass grew along it, coming through from the open fields and fringing the very edge of the asphalt. He looked round: Lisa had already gone in, and no one else was watching. He put his hand into his pocket and took it out again with the bottle concealed in the fist. He stooped as if to examine an insect on a tussock, and slipped his hand into the middle of it and left the bottle there, well hidden.

He straightened up and glanced around. Since no one was looking in his direction, his action had been unobserved; the bottle would be safe. He ran back to the climbing-frame and began to climb, jostling and shouting and laughing, as he and his friends always did. He forgot the bottle.

He forgot the bottle completely.

It was very odd, considering what a fuss he had made about the bottle, that he should have forgotten it; but he did. When the bell rang for the end of playtime, he ran straight in. He did not think of the bottle then, or later. At

the end of afternoon school, he did not remember it; and he happened not to see Lisa, who would surely have reminded him.

Only when he was nearly home, and passing the Challises' house, he remembered. He had faithfully promised – and had really meant to keep his promise. But he'd broken it, and left the bottle behind. If he turned and went back to school now, he would meet Lisa, and she would have to be told ... By the time he got back to the school playground, all his friends would have gone home: the caretaker would be there, and perhaps a late teacher or two, and they'd all want to know what he was up to. And when he'd got the bottle and dropped it in at the Challises', Lisa would scold him all over again. And when he got home at last, he would be very late for his tea, and his mother would be angry.

As he stood by the Challises' gate, thinking, it seemed best, since he had messed things up anyway, to go straight home and leave the bottle to the next day. So he went home.

He worried about the bottle for the rest of the day, without having the time or the quiet to think about it very clearly. He knew that Lisa would assume he had just forgotten to leave it at her house on the way home. He half expected her to turn up after tea, to claim it; but she didn't. She would have been angry enough about his having forgotten to leave it; but what about her anger tomorrow on the way to school, when she found that he had forgotten it altogether – abandoned it in the open playground? He thought of hurrying straight past her house in the morning; but he would never manage it. She would be on the lookout.

He saw that he had made the wrong decision earlier. He ought, at all costs, to have gone back to the playground to get the bottle.

He went to bed, still worrying. He fell asleep, and his worry went on, making his dreaming unpleasant in a

nagging way. He must be quick, his dreams seemed to nag. *Be quick ...*

Suddenly he was wide awake. It was very late. The sound of the television being switched off must have woken him. Quietness. He listened to the rest of his family going to bed. They went to bed and to sleep. Silence. They were all asleep now, except for him. He couldn't sleep.

Then, as abruptly as if someone had lifted the top of his head like a lid and popped the idea in, he saw that this time – almost the middle of the night – was the perfect time for him to fetch the bottle. He knew by heart the roads between home and school; he would not be afraid. He would have plenty of time. When he reached the school, the gate to the playground would be shut, but it was not high: in the past, by daylight, he and his friends had often climbed it. He would go into the playground, find the correct tussock of grass, get the bottle, bring it back, and have it ready to give to Lisa on the way to school in the morning. She would be angry, but only moderately angry. She would never know the whole truth.

He got up and dressed quickly and quietly. He began to look for a pocket-torch, but gave up when he realized that would mean opening and shutting drawers and cupboards. Anyway, there was a moon tonight, and he knew his way, and he knew the school playground. He couldn't go wrong.

He let himself out of the house, leaving the door on the latch for his return. He looked at his watch: between a quarter and half past eleven – not as late as he had thought. All the same, he set off almost at a run, but had to settle down into a steady trot. His trotting footsteps on the road sounded clearly in the night quiet. But who was there to hear?

He neared the Challises' house. He drew level with it.

Ned Challis heard. Usually nothing woke him before the alarm-clock in the morning; but tonight footsteps woke

him. Who, at this hour – he lifted the back of his wrist towards his face, so that the time glimmered at him – who, at nearly twenty-five to twelve, could be hurrying along that road on foot? When the footsteps had almost gone – when it was already perhaps too late he sprang out of bed and over to the window.

His wife woke. 'What's up, then, Ned?'

'Just somebody. I wondered who.'

'Oh, come back to bed!'

Ned Challis went back to bed; but almost at once got out again.

'Ned! What is it now?'

'I just thought I'd have a look at Lisa.'

At once Mrs Challis was wide awake. 'What's wrong with Lisa?'

'Nothing.' He went to listen at Lisa's door – listen to the regular, healthy breathing of her sleep. He came back. 'Nothing. Lisa's all right.'

'For heaven's sake! Why shouldn't she be?'

'Well, who was it walking out there? Hurrying.'

'Oh, go to sleep!'

'Yes.' He lay down again, drew the bedclothes round him, lay still. But his eyes remained open.

Out in the night, Kevin left the road on which the Challises lived and came into the more important one that would take him into the village. He heard the rumble of a lorry coming up behind him. For safety he drew right into a gateway and waited. The lorry came past at a steady pace, headlights on. For a few seconds he saw the driver and his mate sitting up in the cab, intent on the road ahead. He had not wanted to be noticed by them, but, when they had gone, he felt lonely.

He went on into the village, its houses lightless, its streets deserted. By the entrance to the school driveway, he stopped to make sure he was unobserved. Nobody. Noth-

ing – not even a cat. There was no sound of any vehicle now; but in the distance he heard a dog barking, and then another answered it. A little owl cried and cried for company or for sport. Then that, too, stopped.

He turned into the driveway to the school, and there was the gate to the playground. He looked over it, into the playground. Moonlight showed him everything: the expanse of asphalt, the sandpit, the big climbing-frame, and – at the far end – the fence with the tussocks of grass growing blackly along it. It was all familiar, and yet strange because of the emptiness and the whitening of moonlight and the shadows cast like solid things. The climbing-frame reared high into the air, and on the ground stretched the black criss-cross of its shadows like the bars of a cage.

But he had not come all this way to be halted by moonshine and insubstantial shadows. In a businesslike way he climbed the gate and crossed the playground to the fence. He wondered whether he would find the right tussock easily, but he did. His fingers closed on the bottle: it was waiting for him.

At that moment, in the Challises' house, as they lay side by side in bed, Mrs Challis said to her husband: 'You're still awake, aren't you?'

'Yes.'

'What is it?'

'Nothing.'

Mrs Challis sighed.

'All right, then,' said Ned Challis. 'It's this. That bottle I gave Lisa – that little old bottle that I gave Lisa yesterday –'

'What about it?'

'I found it by Burnt House.'

Mrs Challis drew in her breath sharply. 'Then she said, "That may mean nothing." Then, "How near was it?"'

'Near enough.' After a pause: 'I ought never to have

given it to Lisa. I never thought. But Lisa's all right, anyway.'

'But, Ned, don't you know what Lisa did with that bottle?'

'What?'

'Lent it to Kevin to have at school. And, according to her, he didn't return it when he should have done, on the way home. Didn't you hear her going on and on about it?'

'Kevin ...' For the third time that night Ned Challis was getting out of bed, this time putting on his trousers, fumbling for his shoes. 'Somebody went up the road in a hurry. You know - I looked out. I couldn't see properly, but it was somebody small. It could have been a child. It could have been Lisa, but it wasn't. It could well have been Kevin ...'

'Shouldn't you go to their house first, Ned - find out whether Kevin is there or not? Make sure. You're not sure.'

'I'm not sure. But, if I wait to make sure, I may be too late.'

Mrs Challis did not say, 'Too late for what?' She did not argue.

Ned Challis dressed and went down. As he let himself out of the house to get his bicycle from the shed, the church clock began to strike the hour, the sound reaching him distantly across the intervening fields. He checked with his watch: midnight.

In the village, in the school playground, the striking of midnight sounded clangorously close. Kevin stood with the bottle held in the palm of his hand, waiting for the clock to stop striking - waiting as if for something to follow.

After the last stroke of midnight, there was silence, but Kevin still stood waiting and listening. A car or lorry passed the entrance of the school drive: he heard it distinctly; yet it was oddly faint, too. He couldn't place the oddness of it. It

had sounded much further away than it should have done - less really there.

He gripped the bottle and went on listening, as if for some particular sound. The minutes passed. The same dog barked at the same dog, bark and reply - far, unreally far away. The little owl called; from another world, it might have been.

He was gripping the bottle so tightly now that his hand was sweating. He felt his skin begin to prickle with sweat at the back of his neck and under his arms.

Then there was a whistle from across the fields, distantly. It should have been an unexpected sound, just after midnight; but it did not startle him. It did set him off across the playground, however. Too late he wanted to get away. He had to go past the climbing-frame, whose cagework of shadows now stretched more largely than the frame itself. He saw the bars of shadow as he approached; he actually hesitated; and then, like a fool, he stepped inside the cage of shadows.

Ned Challis, on his bicycle, had reached the junction of the by-road with the road that - in one direction - led to the village. In the other it led deeper into the country. Which way? He dismounted. He had to choose the right way - to follow Kevin.

Thinking of Whistlers' Hill, he turned the front wheel of his bicycle away from the village and set off again. But now, with his back to the village, going away from the village, he felt a kind of weariness and despair. A memory of childhood came into his mind: a game he had played in childhood: something hidden for him to find, and if he turned in the wrong direction to search, all the voices whispered to him, 'Cold - cold!' Now, with the village receding behind him, he recognized what he felt: cold ... cold ...

Without getting off his bicycle, he wheeled round

and began to pedal hard in the direction of the village.

In the playground, there was no pressing hurry for Kevin any more. He did not press against the bars of his cage to get out. Even when clouds cut off the moonlight and the shadows melted into general darkness – even when the shadow-cage was no longer visible to the eye, he stood there; then crouched there, in a corner of the cage, as befitted a prisoner.

The church clock struck the quarter.

The whistlers were in no hurry. The first whistle had come from right across the fields. Then there was a long pause. Then the sound was repeated, equally distantly, from the direction of the river bridges. Later still, another whistle from the direction of the railway line, or somewhere near it.

He lay in his cage, cramped by the bars, listening. He did not know he was thinking, but suddenly it came to him: Whistlers' Hill. He and Lisa and the others had always supposed that the hill had belonged to a family called Whistler, as Challises' house belonged to the Challis family. But that was not how the hill had got its name – he saw that now. No, indeed not.

Whistler answered whistler at long intervals, like the sentries of a besieging army. There was no moving in as yet.

The church clock had struck the quarter as Ned Challis entered the village and cycled past the entrance to the school. He cycled as far as the Recreation Ground, perhaps because that was where Kevin would have gone in the daytime. He cycled bumpily round the Ground: no Kevin.

He began to cycle back the way he had come, as though he had given up altogether and were going home. He cycled slowly. He passed the entrance to the school again.

In this direction, he was leaving the village. He was cycling so slowly that the front wheel of his bicycle wobbled desperately; the light from his dynamo was dim. He put a

foot down and stopped. Motionless, he listened. There was nothing to hear, unless – yes, the faintest ghost of a sound, high pitched, prolonged for seconds, remote as from another world. Like a coward – and Ned Challis was no coward – he tried to persuade himself that he had imagined the sound; yet he knew he had not. It came from another direction now: very faint, yet penetrating, so that his skin crinkled to hear it. Again it came, from yet another quarter.

He wheeled his bicycle back to the entrance to the school and left it there. He knew he must be very close. He walked up to the playground gate and peered over it. But the moon was obscured by cloud: he could see nothing. He listened, waited for the moon to sail free.

In the playground Kevin had managed to get up, first on his hands and knees, then upright. He was very much afraid, but he had to be standing to meet whatever it was.

For the whistlers had begun to close in slowly, surely: converging on the school, on the school playground, on the cage of shadows. On him.

For some time now cloud-masses had obscured the moon. He could see nothing; but he felt the whistlers' presence. Their signals came more often, and always closer. Closer. Very close.

Suddenly the moon sailed free.

In the sudden moonlight Ned Challis saw clear across the playground to where Kevin stood against the climbing-frame, with his hands writhing together in front of him.

In the sudden moonlight Kevin did not see his uncle. Between him and the playground gate, and all round him, air was thickening into darkness. Frantically he tried to undo his fingers, that held the little bottle, so that he could throw it from him. But he could not. He held the bottle; the bottle held him.

The darkness was closing in on him. The darkness was about to take him; had surely got him.

Kevin shrieked.

Ned Challis shouted: 'I'm here!' and was over the gate and across the playground and with his arms round the boy: *'I've got you.'*

There was a tinkle as something fell from between Kevin's opened fingers; the little bottle fell and rolled to the middle of the playground. It lay there, very insignificant-looking.

Kevin was whimpering and shaking, but he could move of his own accord. Ned Challis helped him over the gate and to the bicycle.

'Do you think you could sit on the bar, Kev? Could you manage that?'

'Yes.' He could barely speak.

Ned Challis hesitated, thinking of the bottle which had chosen to come to rest in the very centre of the playground, where the first child tomorrow would see it, pick it up.

He went back and picked the bottle up. Wherever he threw it, someone might find it. He might smash it and grind the pieces underfoot; but he was not sure he dared to do that.

Anyway, he was not going to hold it in his hand longer than he strictly must. He put it into his pocket, and then, when he got back to Kevin and the bicycle, he slipped it into the saddle-bag.

He rode Kevin home on the cross-bar of his bicycle. At the Challises' front gate Mrs Challis was waiting, with the dog for company. She just said: 'He all right then?'

'Ah.'

'I'll make a cup of tea while you take him home.'

At his own front door, Kevin said: 'I left the door on the latch. I can get in. I'm all right. I'd rather - I'd rather -'

'Less spoken of, the better,' said his uncle. 'You go to bed. Nothing to be afraid of now.'

He waited until Kevin was inside the house and he heard

the latch click into place. Then he rode back to his wife, his cup of tea, and consideration of the problem that lay in his saddle-bag.

After he had told his wife everything, and they had discussed possibilities, Ned Challis said thoughtfully: 'I might take it to the museum, after all. Safest place for it would be inside a glass case there.'

'But you said they wouldn't want it.'

'Perhaps they would, if I told them where I found it and a bit - only a bit - about Burnt House...'

'You do that, then.'

Ned Challis stood up and yawned with a finality that said, *Bed.*

'But don't you go thinking you've solved all your problems by taking that bottle to Castleford, Ned. Not by a long chalk.'

'No?'

'Lisa. She reckons she owns that bottle.'

'I'll deal with Lisa tomorrow.'

'Today, by the clock.'

Ned Challis gave a groan that turned into another yawn. 'Bed first,' he said; 'then Lisa.' They went to bed not long before the dawn.

The next day and for days after that, Lisa was furiously angry with her father. He had as good as stolen her bottle, she said, and now he refused to give it back, to let her see it, even to tell her what he had done with it. She was less angry with Kevin. (She did not know, of course, the circumstances of the bottle's passing from Kevin to her father.)

Kevin kept out of Lisa's way, and even more carefully kept out of his uncle's. He wanted no private conversation.

One Saturday Kevin was having tea at the Challises', because he had been particularly invited. He sat with Lisa and Mrs Challis. Ned had gone to Castleford, and came in late. He joined them at the tea-table in evident good spirits.

From his pocket he brought out a small cardboard box, which he placed in the centre of the table, by the Saturday cake. His wife was staring at him: before he spoke, he gave her the slightest nod of reassurance. 'The museum didn't want to keep that little old glass bottle, after all,' he said.

Both the children gave a cry: Kevin started up with such a violent backward movement that his chair clattered to the floor behind him; Lisa leant forward, her fingers clawing towards the box.

'No!' Ned Challis said. To Lisa he added: 'There it stays, girl, till I say.' To Kevin: 'Calm down. Sit up at the table again and listen to me.' Kevin picked his chair up and sat down again, resting his elbows on the table, so that his hands supported his head.

'Now,' said Ned Challis, 'you two know so much that it's probably better you should know more. That little old bottle came from Whistlers' Hill, below Burnt House – well, you know that. Burnt House is only a ruin now – elder bushes growing inside as well as out; but once it was a cottage that someone lived in. Your mother's granny remembered the last one to live there.'

'No, Ned,' said Mrs Challis, 'it was my great-granny remembered.'

'Anyway,' said Ned Challis, 'it was so long ago that Victoria was the Queen, that's certain. And an old woman lived alone in that cottage. There were stories about her.'

'Was she a witch?' breathed Lisa.

'So they said. They said she went out on the hillside at night –'

'At the full of the moon,' said Mrs Challis.

'They said she dug up roots and searched out plants and toadstools and things. They said she caught rats and toads and even bats. They said she made ointments and powders and weird brews. And they said she used what she made to cast spells and call up spirits.'

'Spirits from Hell, my great-granny said. Real bad 'uns.'

'So people said, in the village. Only the parson scoffed at the whole idea. Said he'd called often and been shown over the cottage and seen nothing out of the ordinary – none of the jars and bottles of stuff that she was supposed to have for her witchcraft. He said she was just a poor cranky old woman; that was all.'

'Well, she grew older and older and crankier and crankier, and one day she died. Her body lay in its coffin in the cottage, and the parson was going to bury her next day in the churchyard.'

'The night before she was to have been buried, someone went up from the village –'

'Someone!' said Mrs Challis scornfully. 'Tell them the whole truth, Ned, if you're telling the story at all. Half the village went up, with lanterns – men, women, and children. Go on, Ned.'

'The cottage was thatched, and they began to pull swathes of straw away and take it into the cottage and strew it round and heap it up under the coffin. They were going to fire it all.'

'They were pulling the straw on the downhill side of the cottage when suddenly a great piece of thatch came away and out came tumbling a whole lot of things that the old woman must have kept hidden there. People did hide things in thatches, in those days.'

'Her savings?' asked Lisa.

'No. A lot of jars and little bottles, all stoppered or sealed, neat and nice. With stuff inside.'

There was a silence at the tea-table. Then Lisa said: 'That proved it: she was a witch.'

'Well, no, it only proved she *thought* she was a witch. That was what the parson said afterwards – and *whew!* was he mad when he knew about that night.'

Mrs Challis said: 'He gave it 'em red hot from the pulpit

the next Sunday. He said that once upon a time poor old deluded creatures like her had been burnt alive for no reason at all, and the village ought to be ashamed of having burnt her dead.'

Lisa went back to the story of the night itself. 'What did they do with what came out of the thatch?'

'Bundled it inside the cottage among the straw, and fired it all. The cottage burnt like a beacon that night, they say. Before cockcrow, everything had been burnt to ashes. That's the end of the story.'

'Except for my little bottle,' said Lisa. 'That came out of the thatch, but it didn't get picked up. It rolled downhill, or someone kicked it.'

'That's about it,' Ned agreed.

Lisa stretched her hand again to the cardboard box, and this time he did not prevent her. But he said: 'Don't be surprised, Lisa. It's different.'

She paused. 'A different bottle?'

'The same bottle, but – well, you'll see.'

Lisa opened the box, lifted the packaging of cotton wool, took the bottle out. It was the same bottle, but the stopper had gone, and it was empty and clean – so clean that it shone greenly. Innocence shone from it.

'You said the stopper would never come out,' Lisa said slowly.

'They forced it by suction. The museum chap wanted to know what was inside, so he got the hospital lab to take a look – he has a friend there. It was easy for them.'

Mrs Challis said: 'That would make a pretty vase, Lisa. For tiny flowers.' She coaxed Lisa to go out to pick a posy from the garden; she herself took the bottle away to fill it with water.

Ned Challis and Kevin faced each other across the table.

Kevin said: 'What was in it?'

Ned Challis said: 'A trace of this, a trace of that,

the hospital said. One thing more than anything else.'

'Yes?'

'Blood. Human blood.'

Lisa came back with her flowers; Mrs Challis came back with the bottle filled with water. When the flowers had been put in, it looked a pretty thing.

'My witch-bottle,' said Lisa contentedly. 'What was she called – the old woman that thought she was a witch?'

Her father shook his head; her mother thought: 'Madge – or was it Maggy –?'

'Maggy Whistler's bottle, then,' said Lisa.

'Oh, no,' said Mrs Challis. 'She was Maggy – or Madge – Dawson. I remember my granny saying so. Dawson.'

'Then why's it called Whistlers' Hill?'

'I'm not sure,' said Mrs Challis uneasily. 'I mean, I don't think anyone knows for certain.'

But Ned Challis, looking at Kevin's face, knew that he knew for certain.

PHILIPPA PEARCE

The Sins of Miss Halliday

Recently my mother died, at a great age, in her Old People's Residence. It was then my duty to go through her personal effects. She had been a hoarder of sentimental trifles from long ago, and, probably for this reason, my wife was anxious to be present at the sorting out and throwing away. My wife is young: the way of life of my parents (who were country people when the country was country) seems to her very far away and fascinating.

The Residence in which my mother ended her days had allowed its inmates to use their own furniture in their bed-sitting-rooms, and my mother had used the tallboy from our old home. The upper drawers were all stuffed with mementos.

From the bottom of one of these drawers, at last, my wife brought out the little bag of white velvet. It was, of course, of no particular interest to her. We children had been shown it as a memento of my mother's youth – a souvenir of the romance of village hops. I think my mother called it a vanity-bag.

Even in my childhood, I remember, the whiteness of the little bag had been yellowed by age. Even in those days, it lacked a draw-cord across the top. Its only ornamentation was a knob of dun-coloured embroidery depending from the bottom.

Looking at this vanity-bag, as it lay empty and flat, half-moon shaped, more than covering the plump palm of my wife's extended hand – looking at the vanity-bag, as I say, I was reminded vividly and painfully of Miss Halliday. Not that she knew anything of the bag nor of the romance of village hops, I think. Not at all.

If I remember correctly, I saw Miss Halliday only twice.

My father was a farmer, with grazing land along the Cam. There was one splendid pool in the river where we boys always

fished in summer, and where all of us bathed. The pool was entirely ours, since my father owned the banks on either side. It's true that in hot summers the village boys used to trespass there; but Miss Halliday asked.

We didn't *know* Miss Halliday – not as *knowing* was understood in those days in a small village. She had come recently to the village, on the death of her last surviving parent, a retired Baptist minister. We met her on Sunday mornings as we went to church (my family was Anglican) and as she was on her way to the Non-conformist chapel. So I must have passed her several times, but I was only first really aware of her when she stopped my mother to ask her to thank my father (who was then standing at my mother's elbow) for giving her permission to bathe in our pool. She said that she availed herself regularly of this privilege. I understood what she must mean; and I was surprised, for we had never seen her at the pool.

In her strange, shaky voice, her false teeth munching her words, Miss Halliday explained why the morning bathe was so important to her: "It washes away my sins."

My mother murmured something kind-sounding; my father fidgeted; we children stared. Miss Halliday not only said odd things, she looked odd. She was tall and thin, in a ramshackle kind of way, and I had the impression of her being meticulously dressed in a large number of small things. Her dress had inlets of lace and also frills here and there, and over it she wore a kind of ornamental pinafore, and a sash with fringed ends, and a little cape round her shoulders, and a dangling scarf, also with fringed ends. She wore a straw hat high on her head, with a hat-pin stuck through it as though through her head itself. She wore a little lace collar boned upright almost to the lobes of her ears, and white gloves, and white stockings which one glimpsed between the bottom of her skirt and the top of her boots.

My father made a comment, with a guffaw, as we passed on, after the encounter. He said Miss Halliday was "mutton dressed as lamb". My mother reproved him for coarseness on Sunday; but she herself added, after thought, that even the lambskin was old. Even we could see that Miss Halliday was eccentrically out of fashion.

This was the first time I really noticed Miss Halliday. Perhaps I asked my parents about her; one of us must have done. I

remember my father saying that Miss Halliday was "a button loose" – a peculiarly inappropriate phrase.

This Sunday meeting must have been during the school holidays, because I remember days of freedom by the river, and in it. The season was summer – probably August. I was keen on fishing – coarse fishing, in our river. The sport was good, especially at the pool. There were the usual roach and dace, and also small trout; and, if you knew how to go about it, there were eels to be had. I decided to experiment with a night-line – I think my father cannot have known, for he would have disapproved. I would wake early and go to see whether I had caught anything.

I had set the line overnight by an alder tree just below the deepest part of the pool, and the next morning I was there examining it – no luck – when a sound, unusual so early, made me look up. Through the foliage of the alder I could see Miss Halliday come swishing through the long grass, carrying a large basket, but otherwise dressed just as if she were on her way to a Sunday service.

I could not possibly escape without being seen, and I shrank from speaking to Miss Halliday or from being spoken to by her. I remained concealed behind my tree.

Miss Halliday set the basket down on the river-bank and began to undress. Clearly, she had no idea that someone might already be there, on the watch, in the grey of the morning. My sisters, when they were about to swim, always changed behind substantial bushes, swathing themselves beforehand in large multicoloured bathing towels. Miss Halliday undressed as straightforwardly as if she were in her bedroom at home.

There were a great many layers of things to be taken off, but in the end she was naked.

Already in my life I had managed to get glimpses of naked girls and women, but I had never had an unhurried view: something else had always been put over the revealed nakedness. I expected this occasion to be of the same kind. I expected Miss Halliday to take from her basket a costume of the fashion of my childhood: dark coloured, discreet. But Miss Halliday had brought no costume with her.

Miss Halliday remained naked.

I had an excellent view of her whole body. It was bony and angular – almost rectangular – and extraordinarily white, or

whitish. Really, the only parts of her skin with any colour to them were her face and – to a lesser extent – her hands. I suppose they were the only parts regularly exposed. And the nipples of her breasts were dun-coloured. The sight of Miss Halliday's breasts fascinated me. They hung limply, like little empty bags, dragged down by their own weight. They reminded me, in duplicate, of that vanity-bag of discoloured white velvet that my mother had once shown us.

Standing naked on the bank, Miss Halliday had not finished with herself. She was not yet sufficiently naked. She had already taken off her pince-nez and put them carefully in the basket. Now she took out her hair-pins and stowed them in the same place: her greying hair fell to its length. She took out her false teeth. She took rings off her fingers. She took something off her foot, which I think was probably a corn-plaster. At last she was nothing but *herself*.

Then she began to wade into the water, and when she was already nearly out of her depth, plunged forward to swim across the pool. She swam awkwardly, anxiously, rather like a dog, and with a stroke it would have been difficult to give a name to. When she reached the middle of the pool, she seemed to tread water for a moment and then – to my horror – sank. There was no emotion in her expression; no struggle of her body; but she sank. The last thing visible of her were the ends of her grey locks, floating on the black surface, then pulled down with the rest.

It all happened so quickly, as they say; but I had time to resolve not to attempt unlikely rescue. I would just go home, and forget. I would pretend to myself never to have been at the pool so early, never to have seen Miss Halliday. I would completely forget her and those vanity-bags of hers.

And then, as calmly as she had gone down, Miss Halliday came up. When the water had streamed off her face, its expression was striking. It was (but I had not the word in those days, of course) ecstatic. There dawned upon me the knowledge of why she looked as she did. By her total immersion, she had made sure that the river washed sin away from every part of her body. I became uneasily aware that I stood downstream of her. We had a joke in our family – a private joke, unknown to my mother – of “making water in water” when we bathed. We struggled with each other, laughing, not to be downstream of anyone for that reason. And

now here was I with Miss Halliday's sins swirling round my ankles as they were washed away from her by the current.

I looked downwards with misgiving.

Meanwhile, Miss Halliday was swimming back towards her basket on the bank. She clambered out. I observed that her body was no longer the uneven white that it had been. Over all was a tinge of blue, which must have been from the chill of the water. Her vanity-bags were the colour of much-skimmed milk.

Miss Halliday dried herself with a large towel taken from the basket, presumably the only thing brought in it. She dried her breasts, and she dried under her breasts, lifting each one floppily, flatly. Dry, she began to dress herself again. She put layer upon layer, thing upon thing, until she was once more the Miss Halliday one might meet on the way to Sunday service.

Then she swished her way back through the grass, and I stole home.

The next that I remember of Miss Halliday was standing in our garden to listen to her tolling bell. The time must have been a good many weeks later: there was frost on the dahlia heads, I remember.

Miss Halliday had been found dead – drowned – by my father, who had been walking through his water-meadows one morning. She was naked, of course, although my mother would not let that be mentioned in front of us.

There was an inquest, the report of which I read secretly in the local paper. There was no suspicion whatsoever of suicide. The coroner, however, relying on the medical evidence, issued a warning against those of advancing age (his phrase) bathing in waters too cold for them.

I was curious about Miss Halliday and her death in a way that no one else was. We children had a great deal of what one might call funeral-lore. I knew about coffins, burials, knells. But I did not know how Miss Halliday lay in her coffin: was she dressed in her clothes and her sins, as she went to chapel; or was she naked, as when she met her death? Was there a rule about this? There was a rule about the knell. Three for a man; two for a woman; one for a child. And we children believed, too, that the bell was tolled for the years of the dead person's life. For the first time, standing in our frosted garden, I counted carefully and steadily up to a final hundred and seven of the double strokes. But even in

those days I knew that Miss Halliday could not be over a hundred years old. I would have believed her to be fifty, or forty, or thirty, or even twenty-five: such was "advancing age" to me then.

Now . . . Now I do not care to think what Miss Halliday's advancing age may have been. Anyway, age is relative, I say to myself. I have so often heard my contemporaries say this. We have these phrases.

Once, when I was still a boy, I asked my parents what Miss Halliday's sins had been, that had led to her death. They had forgotten the name of Halliday. Reminded, my father said he could not believe the poor old thing had had a real sin to enjoy, ever. My mother, instantly disapproving, said, "We are all sinners." She added: "And the wages of sin are death."

Once, when I was a young man, and newly married, I tried to tell my wife – my first wife, then also young – about Miss Halliday. I must have told the story badly. She turned my insistence aside with an embrace.

Now, after the advance of many years (and after a divorce), I have begun a second marriage – a new life, in fact.

Recently, sitting in my late mother's invalid chair in her bed-sitting-room in the Residence, I watched my wife as she rummaged through my mother's tallboy. (She had already cast aside the vanity-bag as rubbish.) Continually she was on tiptoe, stretching upwards to the topmost drawers: as my father might have said, her charms were to the fore.

She rummaged, found objects of quaintness and – to her – of antiquity. Again and again she asked me about something she had found, and, from the remembrance of my youth, I could usually give her an answer. Over her shoulder she teased me: "You know so much – go so far back! What a lot you have seen! Such changes! Such *advances*!"

Do I notice malice? Do I imagine it?